

ΚΑΖΑΝΗΣ

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΕΤΟΣ Β' ΤΕΥΧΟΣ 19^{ΟΝ}

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1911

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΛΕΠΤΑ 80

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1911

ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ υπό Γεωργίου Ροϊλού.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ : 'Αριστοτέλης Ζάχος, υπό Γερ. Βώκον . Σελ. 237

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ : Σκέψεις από τους άγρους, του Ριχάρδου Τζέφ-
φερς, (μετάφρασις Μ. Γ. Χ.) . . . . . » 244

Ο ΠΙΣΤΟΣ, υπό της Δδος 'Ελένης Λάμαρη . . . . . » 246

ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ ΜΠΕΛΙΝΣΚΙ, υπό Κ. Δ. Τ. . . . . » 247

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ, υπό Θ. Β. . . . . » 250

Η ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ υπό Στεφάνου Μαριζώκη . . . . . » 252

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ : Ροῦμπενς . . . . . » 254

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ, υπό Δεάντρου Παλαμά . . . . . » 261

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ . . . . . » 263

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ : 'Ενός μηνός αντίλαλοι : Τέλος και
άρχή, υπό Ε. Εύστρατιάδου. — Τό Θέατρον : Τό Σαιξπήρειον θέατρον.
'Υφος», υπό Αύγούστου Στρίνδμπεργ. — 'Η Μουσική : Συλλογή εκλε-
κτῶν χορωδιῶν. — 'Η Ποίησις : Στό θάνατο τοῦ Μαρκοῦ, υπό 'Ιωάννη
Κ. Σαρρή. — 'Η Ζωή : 'Η 'Ιταλία και ἡ Τριπολιτις. 'Η δολοφονία τοῦ
Στολυπίν . . . . . » 265

ΕΙΚΟΝΕΣ : Σχέδιον μεγάρου Καλῶν Τεχνῶν. 'Ο κ. 'Αριστοτέλης Ζάχος εἰς τό
ἐν Καλοροῦη τμήμα Δημοσίων Ἔργων. Προσχέδιον ἐπισκοπείου Σπάρτης.
Πρόδομος τοῦ Ἐπισκοπείου Σπάρτης. Λουτήρ τοῦ Ἐπισκοπείου Σπάρτης.
Κυρία ὄψις τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐν Βώλῳ. Σχέδιον ναοῦ. Σπουδή
Βυζαντινῶν μνημείων. Σχέδιον κωδωνοστασίου. Προπύλαια ναοῦ. Σπουδή
βυζαντινῶν μνημείων. υπό 'Αριστοτέλους Ζάχου. — 'Αριστοτέλης Ζάχος. —
Βησσαρίων Μπελίνσκι. — 'Η παρθένος με τὰ ἄθφα παιδάκια. 'Ο Χριστός
ἐπί τῆς ἀχυρῆνης στρωμῆς, τρίπτυχον. 'Η κυρία με τό καστόρινο καπέλλο,
υπό Ροῦμπενς. — Ροῦμπενς. — Βινιέτες, Κοσμήματα, Ἐρλερ, Φίσερ κλπ.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ.

Τό Γραφεῖον τοῦ «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ», μετεφέρθη ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 50.

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ | ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Ἐτησίᾳ Δρ. 8 Ἐξάμηνος » 5 ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ Ἐτησίᾳ Φρ. 10 Ἐξάμηνος » 6

'Ο «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» ἐκδίδεται κατὰ μῆνα.

Αἱ συνδρομαὶ προπληρώνονται. Πᾶσα αἴτησις πρὸς ἐγγραφήν συνοδευο-
μένην ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου ἀπευθύνεται πρὸς τὸν διευθυντὴν καὶ ἰδιοκτῆτην τοῦ
Καλλιτέχνου κ. ΓΕΡ. ΒΩΚΟΝ, Ἀθήνας, ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 50.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους λεπτὰ 80. Ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεὶ πωλεῖται εἰς ὅλα τὰ βι-
βλιοπωλεῖα καὶ εἰς τὰ κίσκια. Ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις εἰς τὰ ὑποπρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων.

Τό Γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέχνου» μετεφέρθη ὁδὸς Ζωοδόχου Πηγῆς 50.

'Ο «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ» δημοσιεύει ἀγγελίας πρὸς δραχ. 30 τὴν σελίδα
καὶ ἀναλόγως διὰ μικρότερον ὥρον.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ & ΜΠΑΡΤ

ΑΘΗΝΑΙ. — ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ

ΔΩΡΕΑΝ

**ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & Σ^Α**

ΜΗΧΑΝΙΚΟΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ
ΑΡΙΘ. 215

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. Οδός Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

Τηλ. διεύθυνσις
ΤΕΧΝΗ-ΑΘΗΝΑΣ

**ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ
(Calorifere)**

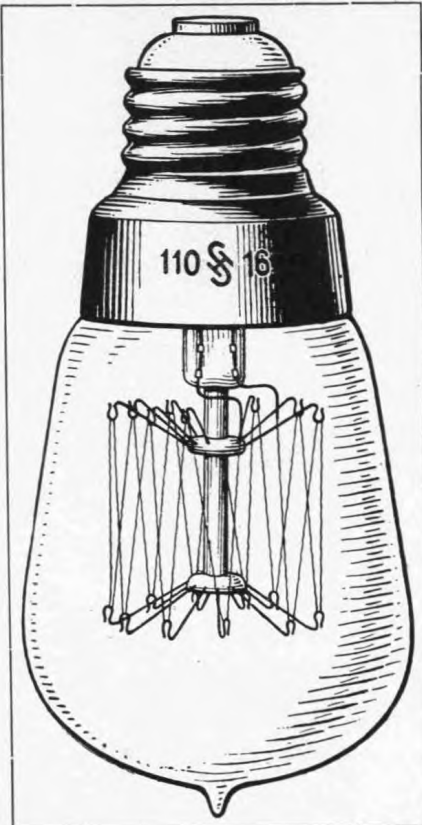
- Αναλαμβάνομεν τὴν ἐγκατάστασιν κεντρικῶν θερμάνσεων μετὰ ἐγγυήσεως τῆς ἀποδόσεως ὁλοκλήρων οἰκοδομῶν, ξενοδοχείων, ἐπαύσεων, μεγάρων, δημοσίων καταστημάτων, νοσοκομείων, Τραπεζῶν, Συλλόγων κλπ.
- Ἐκπόνησις σχεδίων καὶ προϋπολογισμῶν δωρεάν.
- Πλέον τῶν 50 τοιοῦτων ἐγκαταστάσεων ἐν λειτουργίᾳ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἀνατολῇ μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ ἑξῆς: Ἀνάκτορα πρίγκηπος Νικολάου.— Ἐθνικὴ Τράπεζα κεντρικὴν καὶ ἐν Λαρίσσει.— Τράπεζα Ἀνατολῆς, ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ.— Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐνταῦθα καὶ ἐν Σμύρῃ.— Λαϊκὴ Τράπεζα.— Ξενοδοχεῖον Ἀκταίων καὶ Palace.— Πτωχοκομεῖον Ἀθηνῶν.— Νοσοκομεῖον μεταδοτικῶν νοσημάτων Α. Συγγροῦ.— Αἰγυπτιῶν κλπ. ἰδιωτικὰς κατοικίας.
- Ἀπειράριθμα εὐχαριστήρια, οὐσταικὰ.
- Διαρκὴς παρακαταθήκη ὄλων τῶν ἀπαιτουμένων ὕλικῶν θερμάνσεως μόνον α' ποιότητος καὶ ἀναγνωρισμένης στερεότητος, συνεπῶς ταχυτάτη προθεσμία παραδόσεως.
- Διὰ πᾶσαν συμπληρωματικὴν πληροφορίαν ἀπευθυνθήτω πρὸς τὴν

Τεχνικὴν Ἑταιρίαν

Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ καὶ Σ^{ια}, Μηχανικοὶ
ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Γ' Σεπτεμβρίου αρ. 27

**ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ
ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ**

Α. Δ. ΖΑΧΑΡΙΟΥ & Σ^Α

ΛΑΜΠΤΗΡΕΣ TANTAL

ΘΕΡΜΑΣΤΡΑΙ: Συστήματος Ἀμερικανικοῦ τῶν τελειότερων συστημάτων, ἡγγυημένης λειτουργίας, καὶ ἀντοχῆς, ἠνθμιζουσα τὴν θερμότητα κατὰ βούλησιν, ἀπὸ δεκαετίας εἰσῆχθεισαι ἐν Ἑλλάδι. Διαρκὴς παρακαταθήκη εἰς πλουσίαν συλλογὴν.

ΘΕΡΜΟΣΙΦΩΝΕΣ: Τῶν τελευταίων συστημάτων (ἀνοικτοῦ συστήματος).

ΛΟΥΤΗΡΕΣ: Χυτοσιδηροὶ ἐσμάλτωμένοι μετὰ πορσελάνης.

TANTAL: Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἰκονομίας ἐκ μετάλλου Tantal 70 ¹/₁₀ οἰκονομία ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

Ἄπαντα τὰ ἐξαρτήματα ἠλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων, Τηλέφωνα, Ἀνεμιστήρες, Εἶδη Ἀεριοφωτός, Πυρόσβεστρα κτλ. κτλ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 50.000.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΔΡ. 10.480.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: Ἐν Ἑλλάδι: Ἐν Πειραιεῖ, Πάτραις, Σύρω, Καλάμαις, Τριπόλει, Βόλω, Λαρίσσει, Ἀργινίω καὶ Καρδίτσει.— Ἐν Κρήτῃ: Ἐν Χανίοις, Ἡρακλείω καὶ Ρεθύμνω.— Ἐν Τουρκίᾳ: Ἐν Κωνσταντινουπόλει (ὑποκατάστημα ἐν Γαλατῇ μετὰ πρακτορείου ἐν Σταμπούλ), Ἀμισῶ, Τραπεζοῦντι, Κερασοῦντι, Πάρρῳ, Σμύρῃ, Χίω, Μερσίνη, Ἀδάνοις, Ταρσῶ, Θεσσαλονίκῃ, Σέρραις, Καβάλλῃ, Ξάνθῃ, Δεδαγαγίτς καὶ Ἰωαννίνοις.— Ἐν Αἰγύπτῳ: Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μιδάν), Καίρω (μετὰ παραρτήματος ἐν τῇ συνοικίᾳ Μούσκι), Ζαγαζικίω, Μανσούρα, Μίτ-Γκάμω, Τάντα Μπενί-Σουέφ καὶ Πόρτ Σουδάν.— Ἐν Λονδίνω: (N^ο 22, Fenchurch Street).— Ἐν Ἀμβούργῳ: (Domhof, Mönckeberg Strasse 18).— Ἐν Λεμεσῶ (Κύπρου).— Ἐν Λιμένι-Βαθῶς (Σάμου) καὶ ἐν Χαρτούμ (Σουδάν).

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Σ. ΦΡΑΓΚΙΑΔΗΣ, Πρόεδρος

ΙΩ. ΜΠΟΤΑΣΗΣ, Ἀντιπρόεδρος

Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ

Ζ. Κ. ΜΑΤΣΑΣ

Ε. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΣ

ΕΜΜ. Α. ΜΠΕΝΑΚΗΣ

Δ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ

ΒΑΡΩΝΟΣ ΔΕ ΝΕΦΛΙΖ

Δ. ΖΑΡΙΦΗΣ

ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΔΕ ΡΕΒΕΡΣΩ

Ι. ΗΛΙΑΣΚΟΣ

ΜΙΧ. ΣΑΛΒΑΓΟΣ

Δ. Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Γενικὸς Διευθυντὴς ΖΑΦΕΙΡΙΟΣ Κ. ΜΑΤΣΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ: ΑΘΗΝΑΙΚΗ—ATHENOCLES

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ πᾶσαν Τραπεζικὴν ἐργασίαν, ἧτοι: Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ συναλλαγματικῶν, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, εἰσπράξεις τοκομεριδίων, παντὸς εἶδους χρεωγράφων, φορτωτικῶν, συναλλαγματικῶν, γραμματίων ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς. ἐκδίδει ἐπιταγὰς, πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ τηλεγραφικὰς ἐντολάς πληρωμῶν ἐν τε τῷ ἐσωτερικῷ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμοὺς, ἡγγυημένους, δέχεται καταθέσεις χρεωγράφων πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων καὶ ἐνοικιάζει διαμερίσματα χρηματοκιβωτίων διαφόρων διαστάσεων ὑπὸ ἄρδου λίαν εὐνοϊκοῦ διὰ τὸ κοινόν.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν δέχεται καταθέσεις εἰς χρυσόν, εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ εἰς τραπεζογραμματίαια ὑπὸ ἄρδου λίαν εὐνοϊκοῦ.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις εἶνε ἀποδοτέαι εἰς ὃ νόμισμα ἐνηργήθησαν, αἱ δὲ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ὁμοίως ἀποδίδονται δι' ἐπιταγῶν (chèques) τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀνταποκριτῶν τῆς. Οἱ δεδουλευμένοι τόκοι πληρώνονται καθ' ἐξαμηνίαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰανουαρίου καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους.

Ταμειυτήριον, μὲ ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν, λειτουργεῖ καθ' ἐκάστην.

ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ "ΑΠΟΛΛΩΝ,,

ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1899

ΑΘΗΝΑΙ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3.

Τὸ ΩΔΕΙΟΝ ΛΟΤΤΝΕΡ ἰδρυθὲν πρὸ δεκαετίας καὶ διευθυνόμενον παρὰ τῆς Κ^ας Λίνας φὸν Λόττνερ ἐθρῖσκειται εἰς τὸ κεντρικώτερον μέρος τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς εὐρὴν καὶ εὐάερον μέγαρον μετὰ κήπου.

Αἱ ἐπιτυχίαι του τόσω εἰς τὴν μουσικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν τῶν πολυαριθμῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τον ὄσω καὶ εἰς τὰς συναυλίας του καὶ τὰς ἐκτελέσεις μεγάλων ᾠδικῶν ἔργων ὑπὸ τῆς μικτῆς χορωδίας του εἶνε τοιαῦται ὥστε πᾶς λόγος καθίσταται περιττός.

Ἐν τῷ ᾠδεῖῳ Λόττνερ διδάσκονται ὅλα τὰ μαθήματα τῆς θεωρητικῆς μουσικῆς, ἐπίσης ὄργανικὴ καὶ φωνητικὴ μουσικὴ, κλειδοκύμβιλον, τετραχορδον, βάρβιτος, συμφωνικὴ μουσικὴ τῆς αἰδούσης, ᾠσμα, χορωδία κτλ.

Ἡ διδασκαλία γίνεται παρὰ τῆς Διευθυντρίας Κ^ας Λίνας φὸν Λόττνερ, τῶν καθηγητῶν κ. κ. Καρόλου Μπέμμερ (χορωδία καὶ βιολοντζέλο) καὶ ἄλλων δοκίμων καθηγητῶν καὶ διδασκαλισσῶν. Ἦδη ἐκ Βερολίνου ἀφίκετο ἔξοχος καθηγητῆς τοῦ βιολίου ἐκ τῆς ὑψηλῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ Ἰωακείμ ὁ κ. Ι. Σαίφερ.

Ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ τὰς μαθητρίδας μόρφωσις εἶνε τοιαύτη ὥστε οἱ μετὰ τὸ πέρασ τῶν σπουδῶν των δύνανται ὑφιστάμενοι τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις νὰ ἔχουν πλήρη τὰ ἐφόδια τῆς ἐξασκήσεως τοῦ μουσικοῦ ἐπαγγέλματος.

Εἰς τὸ ᾠδεῖον Λόττνερ ἐφοίτησαν καὶ ἔλαβον τὸ μουσικόν των δίπλωμα καὶ φοιτοῦν μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι ἐκ τοῦ ἔξω ἑλληνισμοῦ.

Διὰ πληρεστέρας πληροφορίας στέλλεται εἰς πάντα αἰτοῦντα κανονισμὸς καὶ πρόγραμμα διδασκαλίας.

Ἡ ΑΡΧΑΙΑ ΔΟΞΑ ἘΝ Τῇ ΣΥΓΧΡΟΝῳ ΤΕΧΝῃ.

Βεβαίως κάθε Ἑλληνικὴ αἴθουσα πρέπει νὰ κοσμηθῆται ἀπὸ τὰς εἰκόνας τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς δόξης καὶ τοῦ 21

ΕΚΔΟΣΕΩΣ Β. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ

1. Ραφιδός. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ὀμήρου.	26. Εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀφροδίτης.
2. Ὁ Περικλῆς ἀγορεύων ἐν τῇ Πνυκί.	27. Τὸ ῥάντισμα. Φίλοι παίζουσαι.
3. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι Ναυμαχία.	28. Ἀσπασία.
4. Οἱ Νικηταὶ τῆς Σαλαμῖνος	29. Ἐπιστορφή ἐκ τοῦ Κεραμικοῦ.
5. Σαπφὼ καὶ Ἄλκαϊος.	30. Εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πηγείου.
6. Αἱ Σειρήνες.	31. Ἡ παιδιὰ τῆς σφαιρας παρ' ἀρχαίους.
7. Αἱ τρεῖς μοῖραι.	32. Οἱ γάμοι τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.
8. Ὁ θάνατος τοῦ Ὀρφῆως.	33. Ἡ Ἰφιγένεια.
9. Ὁ Λεωνίδας πρὸ τῆς τελευταίας ἐν Θερμοπύλαις μάχης.	34. Ὀρφεὺς καὶ Εὐριδίκη.
10. Ὁ θάνατος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.	35. Ἡ Μῆδεια.
11. Τὸ ἄσμα τοῦ Ἡλίου, αἱ Ὁραι καὶ ἡ Ἥώς.	36. Ἡ Γέννησις τῆς Ἀφροδίτης.
12. Ὁ χορὸς τῶν Μουσῶν.	37. Ἡ Ἀποθέωσις τοῦ Ὀμήρου.
13. Ἀνακρέοντιον ᾠσμα.	38. Ὁ Οἰδίπους καὶ ἡ Σφιγξ.
14. Τὸ Λουτρῶν.	39. Ὁ Ἄγγελος τοῦ Μαραθῶνος.
15. Ἑλπίς.	40. Προμηθεὺς αἱ 8 εἰκόνας τῆς Ἀκα- δημίας.
16. Ὁ Σωκράτης διδάσκων τὸν Ἀλκι- βιάδην.	Εἰς μέγα σχῆμα 50×60.
17. Ὁ Ἐκτωρ ἀποχαιρετῶν τὴν Ἄνδρο- μάχην.	41. Ὁ Περικλῆς ἀγορεύων.
18. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναγνωρίζων τὸν Ἀχιλλέα.	42. Ἡ ἐν Σαλαμῖνι Ναυμαχία.
19. Ἀρχαῖος κεραμογράφος.	43. Οἱ νικηταὶ τῆς Σαλαμῖνος.
20. Ὁ Θουκυδίδης ἀκούων τὸν Ἡρόδο- τον ἀναγνώσκοντα ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν Ἱστορίαν του.	44. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.
21. Ἡ Ἥχώ.	45. Ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους.
22. Ἡ Φοῦνη λουομένη εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλευσίνος.	46. Ἡ σκεπτομένη Ἀθηνᾶ.
23. Θεωνὴ νύξ.	47. Ἡ Ἀθηνᾶ Παρθένος.
24. Ἀρχαῖαι δοχρησιῶδες.	48. Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.
25. Ἐκ τοῦ βίου τῶν Ἀρχαίων.	49. Ὁ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους ὀλό- κληρος.
	50. 1000 εἶδη ἀρχαιοτήτων ὄλων τῶν μνημείων καὶ Ἀγαλμάτων.
	51. Ὁ Μάρκος Μπότσαρης
	52. Ἡ ἄμυνα τοῦ Μεσολογγίου.
	53. Ὁ δόκος εἰς τὴν Ἑλευθερίαν.
	54. Αἱ Σουλιάτισσαι.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΣΤΟΑ ΣΥΓΓΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΩΛΗΣΕΩΣ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΝΕΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Κ. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ - ΘΡ. ΕΥΣΤΑΘΙΑΔΟΥ

(ΜΟΥΣΙΚΟΥ)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. — Στοὰ Ἀρσακείου 15.

Εἰς διάστημα οὔτε ἐνὸς ἔτους τὸ κατάστημά μας ἔργεινε καινῶς γνωστον καὶ ἀπέκτησε πολλὰ κληρονομία.

Διότι ἔχει ἐν αὐτῷ ὅλα τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν μουσικὴν :

— Προυσίαν συλλογὴν ὄλων τῶν μεγάλων κλασικῶν διδασκάλων. — Μουσικὴν δι' ὅλα τὰ ὄργανα εἰς μεγίστην ποιότητα. — Ὁμιλίαι. — Ὁμιλίαι τὰ νεώτερα μουσικὰ ἔργα (succés). — Μουσικὰ ὄργανα. — Πιάνο. — Χορδὰς ἀρίστης ποιότητος. — Ἐξαρτήματα ὀργάνων. — Χαρτὶ μουσικῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας ὄλων τῶν κεντραράμμων. — Μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν μουσικὴν.

Δεύτερον διότι διαθέτει πάντα τὰ ἀνωτέρω εἶδη εἰς τιμὰς ἀσυναγωνίστους.

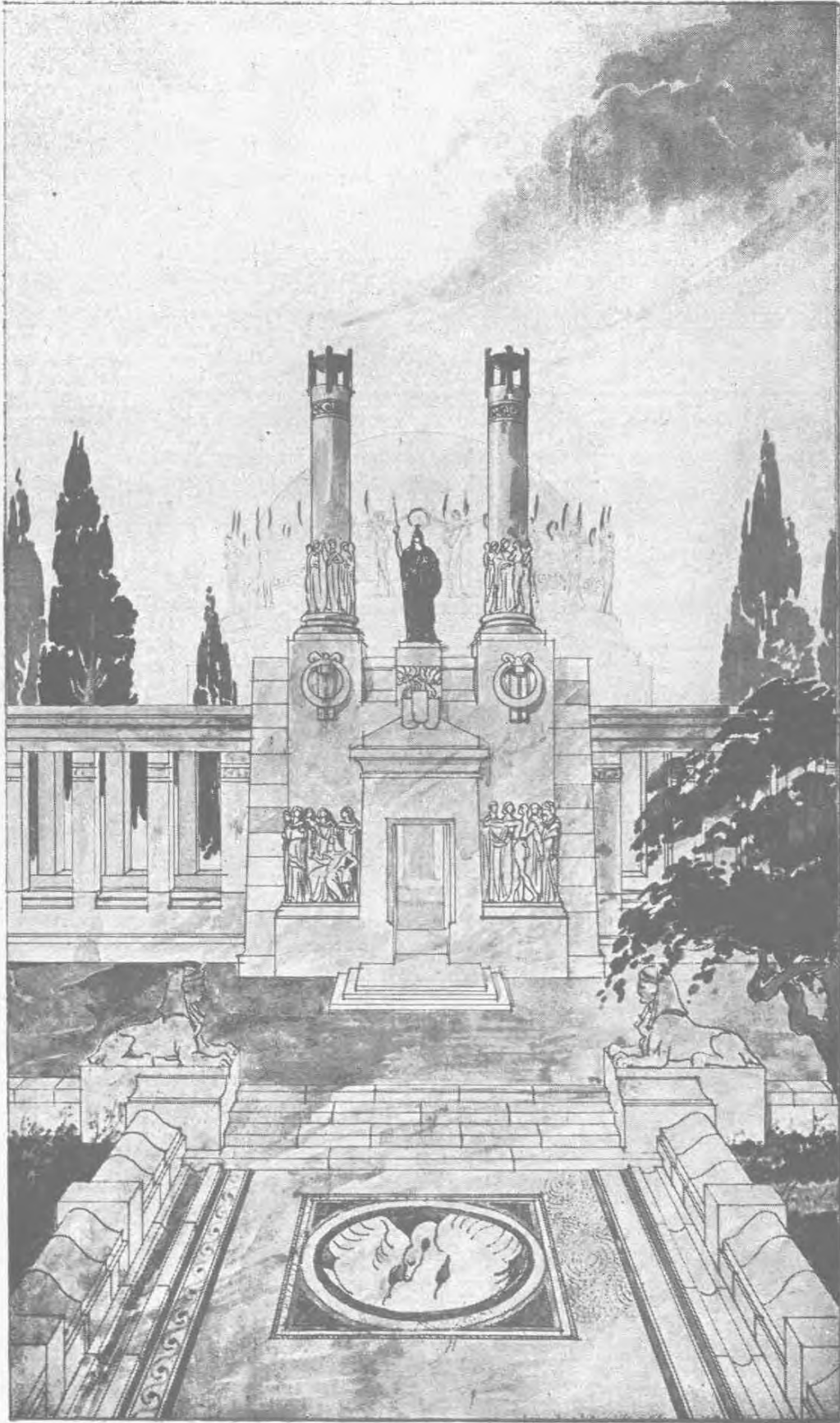
Τὸ ἀνωτέρω μουσικὸν κατάστημα ἐξέδωκε καὶ πωλεῖ ὅλα τὰ τραγοῦδια

ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ 1911

*ᾠδὴ Ζαμπέττας. — ᾠδὴ βιεννέζων φοιτητῶν.
Χορὸς φαναρίων. — ᾠδὴ σελήνης. — Δυοῦδι Ζαμπέττας Πιὸν - πιού. — Χορὸς εὐζώνων κ.τ.λ.*

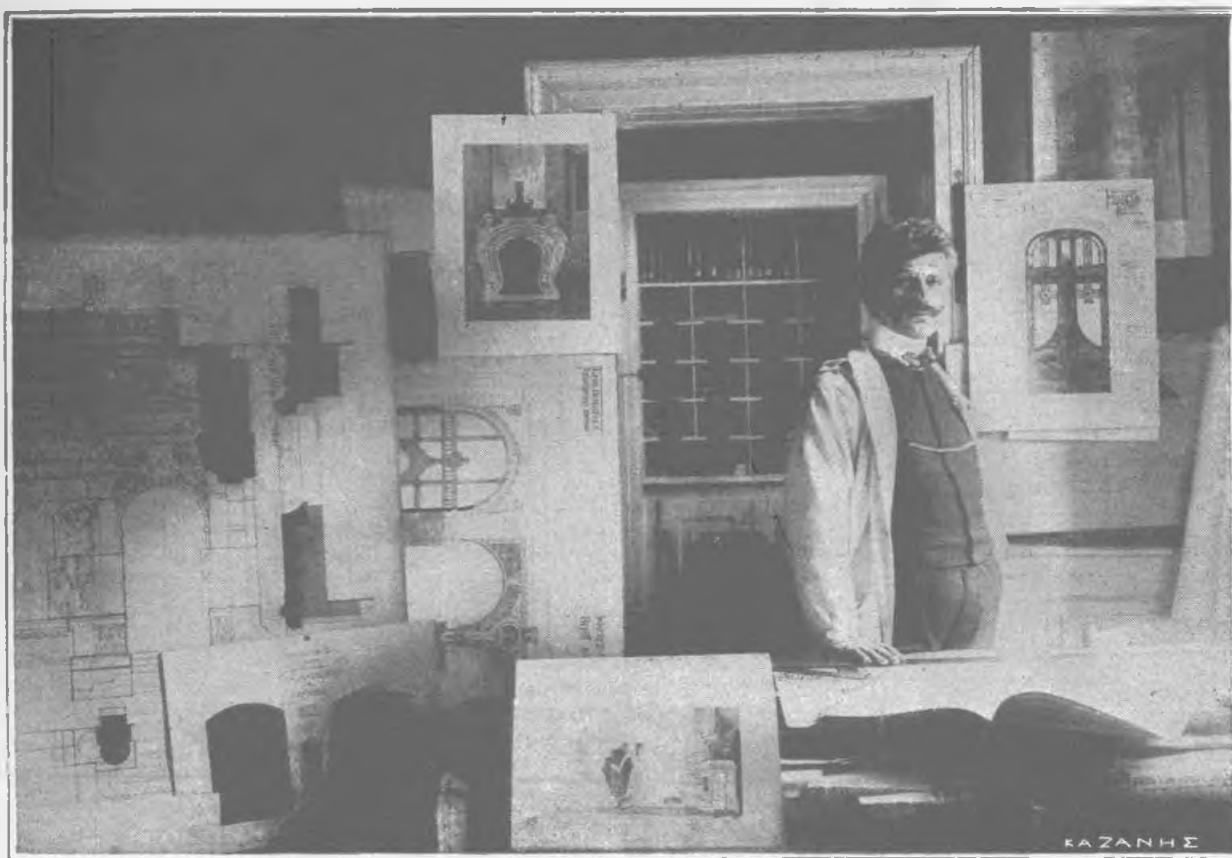
Θαυμασίαι ἐκτύπώσεις μὲ καλλιτεχνικὰ ζωγραφιστὰ ἐξώφυλλα.

ΣΧΕΔΙΟΝ ΜΕΓΑΡΟΥ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΥΠΟ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΖΑΧΟΥ

Ὁ κ. Ἀριστοτέλης Ζάχος εἰς τὸ ἐν Καλαρσούῃ τμήμα Δημοσίων Ἔργων.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ *

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΖΑΧΟΣ

Η ἀρχιτεκτονικὴ εἶνε ἡ τέχνη τῶν τεχνῶν. Μᾶς δίδει τὴν ιδέαν τῆς ὅλης δημιουργίας τοῦ κόσμου. Πλαισιουμένη μέσα εἰς τὸ φυσικὸν περιβάλλον, ὑποχρεοῦται ν' ἀναπαριστᾷ τὰς γραμμὰς τῆς ἀπειροῦ εὐρυθμίας του, καί τι περισσότερον ἐντοπίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς ἀνταποκρινομένας ιδέας τῶν ψυχικῶν του ἀναγκῶν ἀφοῦ τοῦ ἐξασφαλίσῃ τὴν στέγην, ὅτε πάλιν πέραν αὐτῆς τῆς πρωτίστης αὐταρκειᾶς τοῦ παρέχει τὴν ψυχικὴν ἀγαλλίασιν νὰ ἐνοικῇ, νὰ δρᾷ, ἀκόμη νὰ προσεύχεται ὑπὸ τὰς ὑψηλοτέρας ἐντυπώσεις, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν αὐτὸν τὸν μικρὸν καὶ

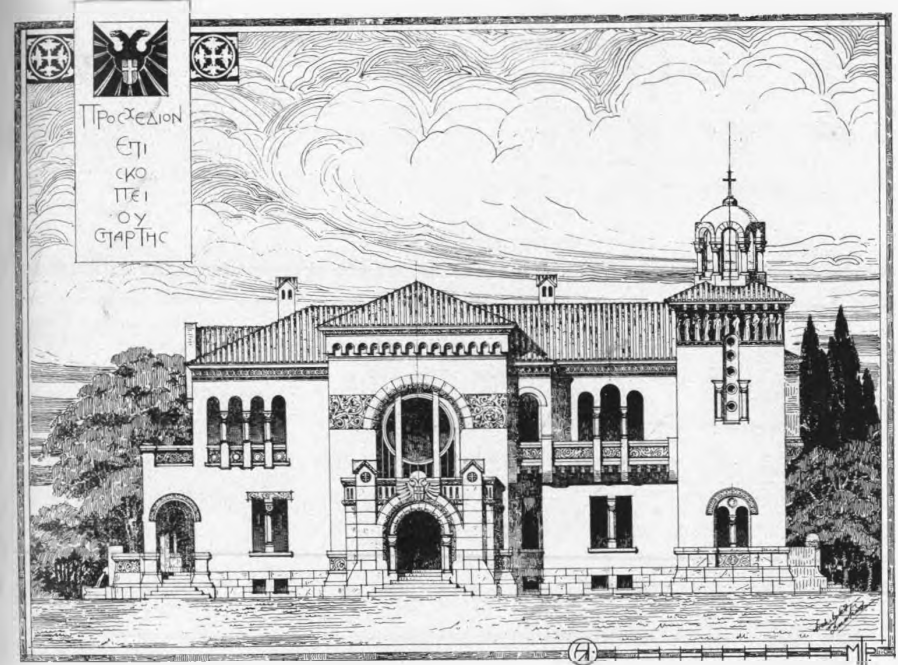
ἀνίσχυρον ἄνθρωπον ἓνα πλάστην καὶ ἓνα Δημιουργόν, ἓνα Προμηθεά. Ἀκόμη ἡ τέχνη αὐτὴ στεγάζει ὅλας τὰς ἄλλας τέχνας. Δὲν δύναται ν' ἀνυψωθῇ χωρὶς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ δὲν δύναται νὰ ἐναρμονισθοῦν καὶ νὰ παραγάγουν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν χωρὶς ἐκείνην. Δύναται ἀπ' ἐναντίας νὰ ρυθμίζῃ τὰς τελευταίας, νὰ ἐμπνέῃ εἰς αὐτάς τὴν ἀπαιτουμένην ἔκφρασιν. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὁ ἀρχιτέκτων εἶνε ὅλοι ὁμοῦ οἱ καλλιτέχνη διότι εἶνε ἡ διανοητικὴ προοπτικὴ τῶν ρυθμῶν.

Ἐπειτα ἡ δημιουργικὴ ἀποστολὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ καλλιτέρα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἰκανότητά του. Δὲν εἶνε μόνον τὸ σπίτι, ὁ ναός, τὸ μνημεῖον, τὸ ὅποῖον ἀνάγεται εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν. Αἱ ὑποδέστερα: τέχνη τῆς κατασκευῆς

* Βλέπε «Καλλιτέχνην» τεῦχος Μαρτίου 1911: Θάλεια Φλωρᾶ-Καραβία ὑπὸ Θωμᾶ Θωμοπούλου, τεῦχος Μαΐου 1911: Λουκάς Γεραλῆς, τεῦχος Αὐγούστου 1911: Ὀδυσσεὺς Φωκάς, τεῦχος Σεπτεμβρίου 1911: Βασίλειος Χατζῆς ὑπο Γεω. Βώκου

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΖΑΧΟΣ

ΠΡΟΧΕΔΙΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΣ

τῶν πραγμάτων αὐτὴν τὴν τέχνην ἔχουν πάλιν μητέρα. Ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα ἐπινοεῖ, διαθέτει, κατατάσσει ὁ ἀρχιτέκτων, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ποικιλίαν τῶν ρυθμῶν ἀποδίδει τὴν χαρὰν τῆς ζωῆς σύμφωνα μὲ τὰς ἐμπνεύσεις ἐκ τῶν σχημάτων τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ἐπὶ τοῦ σημείου αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶνε ἰδία μορφή, ἴδιος τρόπος τοῦ ζῆν. Ὅπως αἱ φυλαὶ διαφέρουν φυσιολογικῶς ἀναλόγως τῶν κλιματολογικῶν ἐπιδράσεων, διαφέρει καὶ ἡ ἀντίληψις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς γραμμῆς καὶ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ ὅγκου. Ταῦτα πάντα ἀνταντακλοῦν αὐτὸν τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἂν ἡ ἐπιλογή τοῦ σχήματος δίδει τὴν διαβάθμισιν τῆς ἐμορφιάς, εἰς ὅλα ὑπάρχει μία σχετικὴ χάρις.

Ὁ ἀρχιτέκτων κ. Ἀριστοτέλης Ζάχος, τὸν ὁποῖον παρουσιάζομεν σήμερον εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας, ὡς καλλιτέχνης ἔχει πλήρη ιδέα τῆς δημιουργικῆς ἀποστολῆς του. Πραγματοποιεῖ ἀπολύτως, ἰσχυρῶς

καὶ ἰδιοτύπως. Ὁ χαρακτήρ τῆς τέχνης του εἶνε καταφανές. Ἀνάγεται εἰς τὸν βυζαντινὸν ρυθμὸν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἰδιάζουσαν πρωτοβουλίαν καὶ μὲ τὴν ποικιλίαν, ὥστε καταντᾷ προσωπικὴ προσπάθεια ἀνευρέσεως νεοελληνικοῦ γνωρίσματος. Ἡ βυζαντινὴ περίοδος εἶνε τὸ γόητρόν του, ἡ κυρία ἐμπνευσις του, ἀλλὰ πέραν αὐτοῦ τοῦ γνωστοῦ προτύπου, τοῦ ὁποῖου μία ἀπλὴ ἐκμετάλλευσις θὰ καθίστατο ἀφόρητος, ὅπως αἱ κακαὶ ἀρχαιοπρεπεῖς ἀντιγραφαί, ὁ Ζάχος ἐπιζητεῖ ν' ἀνεύρη τὴν ἐπίδρασιν τῶν μετ' ἔπειτα χρόνων εἰς τὴν ἔθνικὴν ζωὴν τοῦ λαοῦ καὶ τεχνίτης εὐσυνειδήτων σπουδῶν διαρρυθμίζει τὰ παλαιὰ ἀποτυπώματα μὲ ἰδικὴν του πλαστικὴν εὐρυθμίαν.

Ἐἰς τὸ μέχρι τοῦδε ἔργον του—εἰκόνας καὶ σχέδια τοῦ ὁποῖου βλέπει ἐνταῦθα ὁ ἀναγνώστης καὶ διὰ τὸ ὅποιον ἐγὼ φρονῶ, ὅτι εἶνε μία περιωρισμένη ἐποχὴ τῆς δράσεώς του, μᾶλλον ἐθνονολογικῆ, ἀφοῦ εἶνε

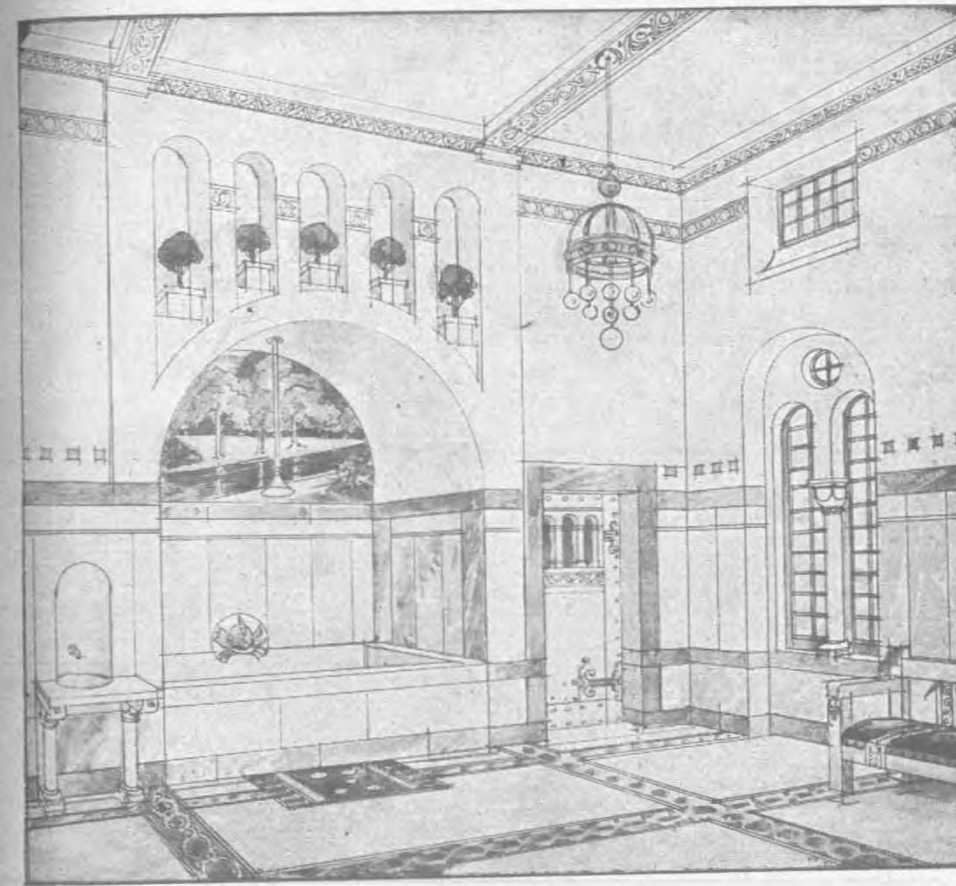

ΠΡΟΔΟΜΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

ἀδύνατον ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὴν μελλοντικὴν του ἐξέλιξιν νὰ παραμείνῃ ἕως ἐκεῖ — εἰς αὐτὸ τέλος τὸ ἔργον του ἐνυπάρχει ἡ ψυχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ ἰδιάζον ἱστορικὸν γνῶρισμα τῆς φυλῆς, μία τέλος ὁλόκληρος περίοδος τῆς ἱστορίας του, ἡ ὁποία τείνει νὰ ἐκλείψῃ, ἂν μὴ ἐξέλιπεν ἐντελῶς. Ἄλλ' ἡ τέχνη μὴ λησιμονῶμεν, ὅτι ἔχει τὰς παντοτεινάς, τὰς αἰωνίους γραμμὰς τῆς, δὲν εἶνε πολιτικὴ, οὔτε κοινωνιολογία διὰ νὰ μεταβάλλεται, οὔτε φιλοσοφία διὰ ν' ἀμφισβητηται. Καὶ ἡ τέχνη πάσης ἐποχῆς εἶνε ὡραία ὅταν ἐμπνέεται ἀπὸ τὰ αἰώνια φυσικὰ πρότυπα, ὅταν συστηματοποιῆται εἰς ὠρισμένα σχήματα, ὅταν τέλος ἀπολήγῃ εἰς ἓνα ἴδιον ρυθμόν· ἐπομένως καὶ αὐτὴ ἡ νεοελληνικὴ τέχνη, τὴν ὁποίαν ζητεῖ ὁ κ. Ζάχος νὰ διαμορφώσῃ, ἔχει ἀπείρως τὸ ἱστορικὸν δικαίωμα τῆς ὑπάρξεώς τῆς.

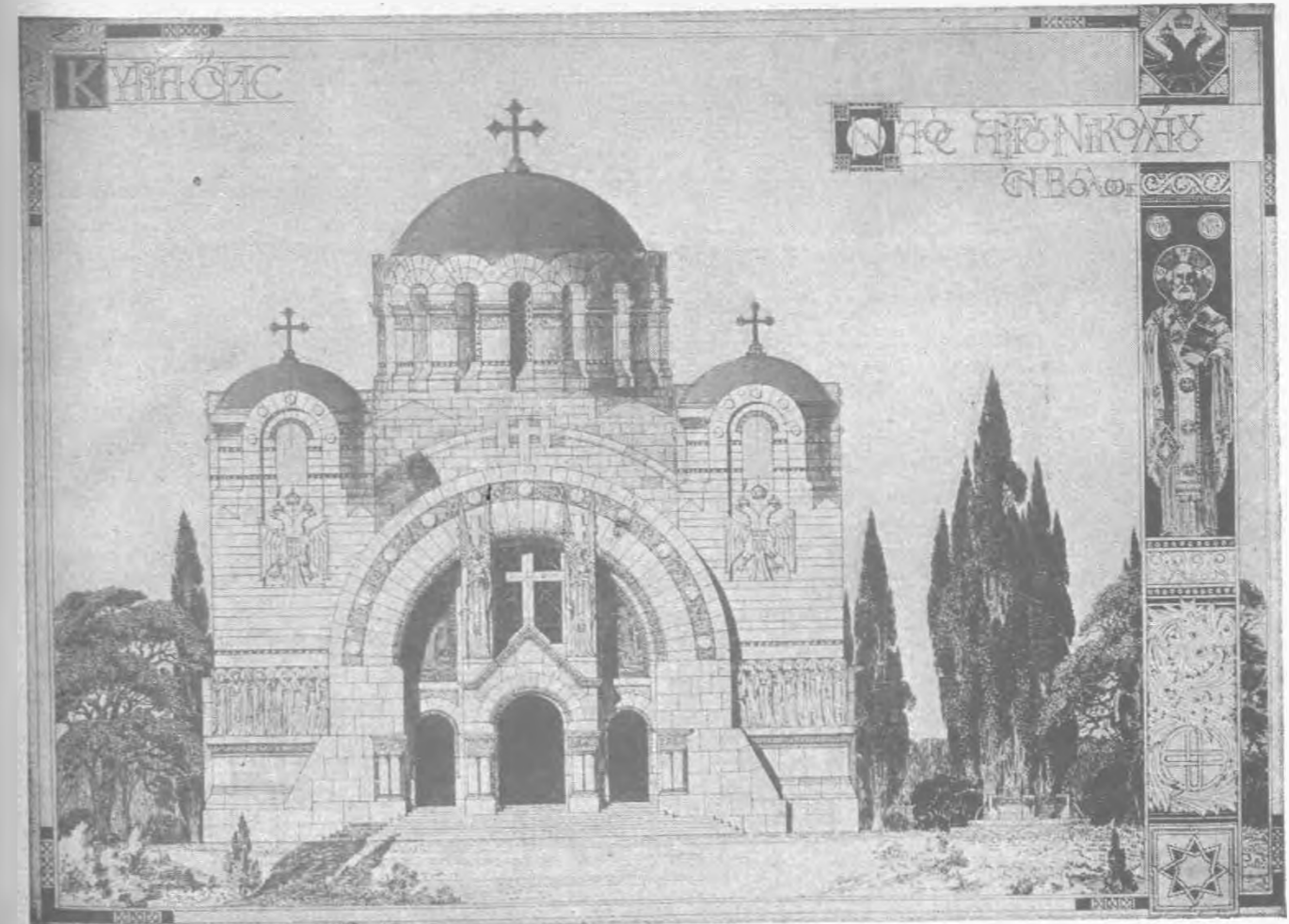
Ἡ τιμὴ ἑνὸς νεοελληνικοῦ ρυθμοῦ ἐν

Ἑλλάδι μὲ τὴν συνεισφορὰν πλήθους ἄλλων καλλιτεχνικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ὀφείλομεν ν' ἀναζητήσωμεν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ ρωμαϊκὴν τέχνην, ἀφοῦ πρόκειται περὶ φυσικῆς ἐξελίξεως, ἀνήκει εἰς τὸν ἐνθουσιώδη αὐτὸν καλλιτέχνην, τὸν ὁποῖον κἀνεὶς δὲν ὑπῆρξεν ἀκόμη δυστυχῶς εἰς θέσιν νὰ προσέξῃ καὶ ὁ ὁποῖος ἐν τούτοις ἐργάζεται ἀκαταπονήτως ἀφωσιωμένος μὲ τὴν στωϊκωτέραν αὐτοθυσίαν εἰς τὸ ἰδεῶδες του. Εἰς διάστημα ὀλίγων ἐτῶν ἀφ' οὔτου μᾶς ἦλθεν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν ὁ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἔξοχος αὐτὸς ἀνὴρ, μετριόφρων, καρτερικὸς καὶ χαρούμενος ὡς παιδίον, παρήγαγε καταπληκτικὴν ἐργασίαν διὰ τὸ πλεῖστον τῆς ὁποίας ἐγνώριζε, ὅτι θὰ μείνῃ, ἐν σχεδίῳ. Ἄλλ' οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐγνώρισε τὴν ἀποθάρρυνσιν καὶ ἀπογοήτευσιν. Εἰργάσθη καὶ ἐργάζεται μὲ τόσῃν ὁρμῇ ὥστε μίαν ἡμέραν τὸ ὅλον ἔργον του θὰ προκαλῆ κατάπληξιν. Ἡδὲ, ἐπι-

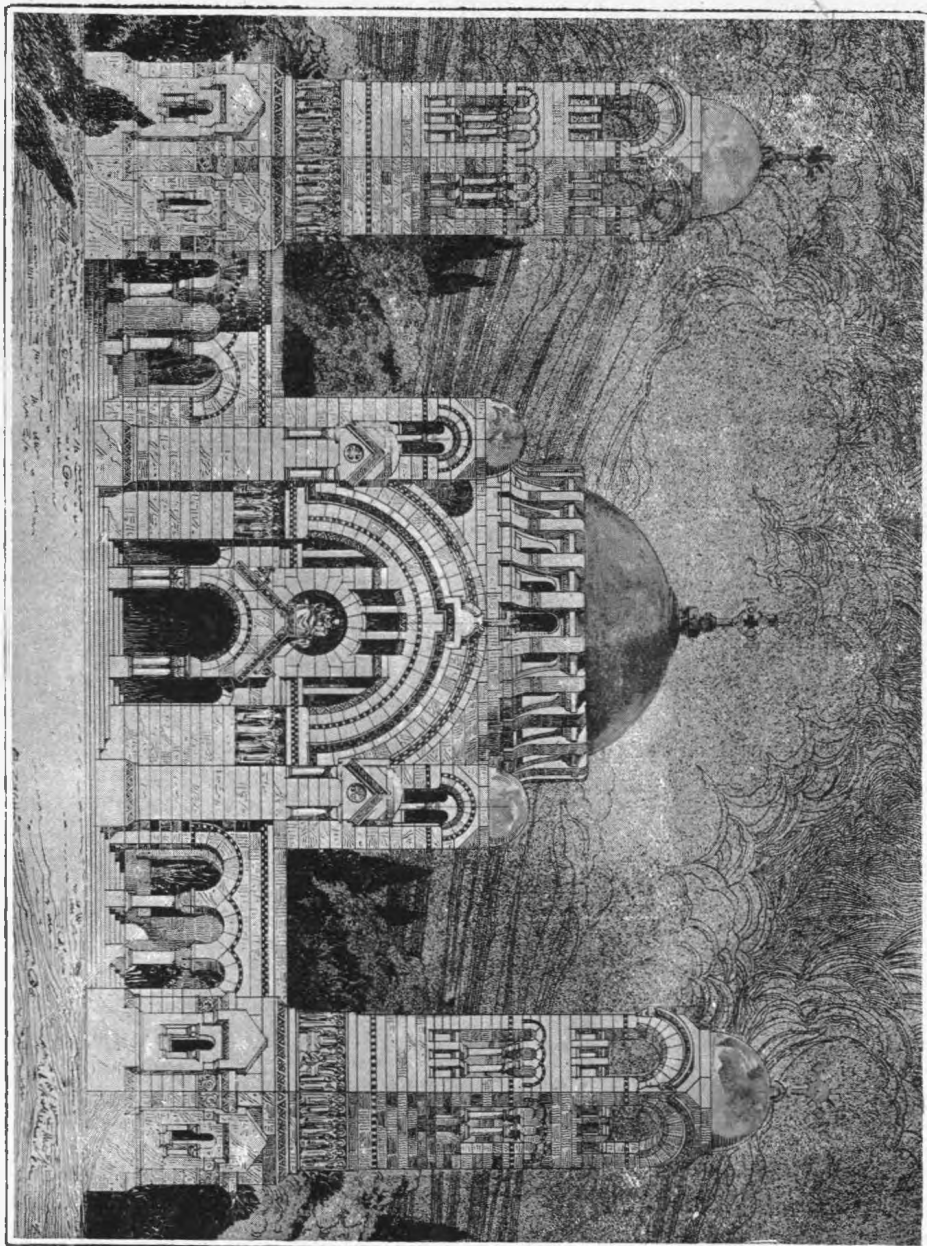

ΛΟΥΤΗΡ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

σύρει τὸν ἀπόλυτον σεβασμόν καὶ τὴν ἐκτίμησιν. Ἐγὼ δὲ ἄνευ ὑπερβολῆς θὰ ἔλεγα προσωπικῶς, ὅτι εἶμαι θαυμαστής του. Ἡ σημερινὴ του τέχνη ἴσως νὰ μὴ ἱκανοποιῇ ἀπολύτως τὰ ἰδανικά μου, θὰ τὸν ἤθελα μελλοντικώτερον, ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἄγει τὸν ἀπαραίτητον πρῶτον σταθμὸν τῶν κατ' ἀνάγκην περιωρισμένων ἐθνικῶν τοῦ ἐμπνεύσεων. Ὅφείλω ὁμῶς νὰ εἶπω διὰ τὴν θρησκευτικὴν παράδοσιν εἰς τὰ σχέδια τῶν ναῶν, τὰ ὁποῖα μᾶς ἔδωκε ἕως τῶρα καὶ ἓνα τῶν

ΚΥΡΙΑ ΟΨΙΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΕΝ ΒΟΛΩΙ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

ΣΧΕΔΙΟΝ ΝΑΟΥ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

ΣΠΟΥΔΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

ὁποῖων τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ Βώλου πραγματοποιεῖται, ὅτι θ' ἀποτελεσοῦν τὰ ἱερά ταῦτα μνημεῖα σταθμὸν διὰ τὴν νεοελληνικὴν τέχνην, τὸν ὅποιον κίρμια προσπάθεια ὁμοίας ἐργασίας θὰ δύναται τοῦ λοιποῦ νὰ παρίδη ἢ νὰ διαφύγη.

Ὁ Ζάχος ἔχει ὡς ἀρχήν, τὸ ἀρχιτεκτονικὸν τοῦ δημιουργήμα — τοῦτο θὰ ἦτο περιττὸν βεβαίως νὰ λεχθῆ ἐφ' ὅσον δὲν θὰ ἐπρόκειτο περὶ τῆς ἀνεγέρσεως ἐνὸς ναοῦ — νὰ μὴ εἶνε ζῆρὸν ἀρχιτεκτονικὸν ἀποτύπωμα, ἀλλὰ νὰ συνεισφέρουν εἰς αὐτὸ αἱ

δύο ἄλλαι μεγάλαι τέχναι ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ γλυπτικὴ. Δι' αὐτὸ καὶ ἰδιαζόντως διὰ τὸν ναὸν τοῦ Βώλου θὰ καλέσῃ ὅλους τοὺς πρ' ἡμῖν ζωγράφους καὶ γλύπτας νὰ τὸν διακοσμήσουν. Εἰδικῶς δὲ διὰ τὴν γλυπτικὴν θὰ καινοτομήσῃ εἰς τὸ ἀγιογραφικὸν ἀνάγλυφον, τὸσῶ κοινὸν γνώρισμα τῆς βυζαντινῆς θρησκευτικῆς τέχνης.

Διὰ τὴν τεχνικὴν μόρφωσιν τοῦ Ζάχου πρέπει νὰ γραφῆ, ὅτι αἱ σπουδαὶ τοῦ ὑπῆρξαν αἱ μᾶλλον λεπτομερεῖς. Διεκρίθη ἐν Γερμανίᾳ ὡς μαθητὴς τοῦ Δούρμ, ὁ

όποιος πολλάκις ἐξεφράσθη καὶ ἔγραψε περὶ αὐτοῦ μὲ θαυμασμόν. Ἄλλως ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ἡ λεπτομέρεια, ὅτι μετὰ τὰς σπουδὰς του εἰς Στουτγάρτην, Καρλσρούην καὶ Μόναχον, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν εἰργάσθη εἰς τὸ τμήμα τῶν Δημοσίων Ἔργων τῆς Καρλσρούης ὡς βοηθὸς τοῦ Δούρμ., εἰδικῶς ἀσχοληθεὶς εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Χαϊλδερβέργης, τῶν Δικαστηρίων τῆς Καρλσρούης καὶ τοῦ Γυμνασίου τοῦ Φράϊμπουργ. Ἐν ὄλῳ ὁ κ. Ζάχος, ὁ ὁποῖος κατὰγεται ἀπὸ τὴν Καστορίαν τῆς Μακεδονίας καὶ τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς του σπουδὰς ἐτελείωσεν εἰς τὸ γυμνάσιον τοῦ Μοναστηρίου, παρέμεινε ἐπὶ δέκα ἐπτὰ

ἔτη ἐν Γερμανίᾳ μὲ μίαν μικρὰν διακοπὴν τὸ 1897, ὅτε κατῆλθε εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐθελοντὴς διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα.

Λυποῦμαι, ὅτι δίδω ἀπλοῦν σημεῖωμα περὶ αὐτοῦ, θὰ ἐπιθυμοῦσα ἐὰν διέθετα σήμερον περισσότερον χρόνον, νὰ ὁμιλήσω διεξοδικώτερον περὶ τῆς τέχνης του, διότι καλλιτέχνην ὡς ὁ Ζάχος δὲν καλύπτουν μόνον τὸ τοπικὸν ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ παρέχουν τὴν ἀπόλυτον πεποίθησιν, ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν μεγάλην χορείαν τῶν τεχνιτῶν, οἱ ὅποιοι φεύγουν ἀπὸ τὰ ὄρια μιᾶς περιορισμένης δράσεως διὰ νὰ πλησιάσουν πρὸς τὴν μεγάλην τέχνην.

ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΥΣ

ΤΟΥ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΤΖΕΦΦΕΡΙΣ

[Ὁ Richard Jefferies γεννηθεὶς τὸ 1848 καὶ ἀποθανὼν τὸ 1887 θεωρεῖται ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς πρωτόιστους Ἄγγλους λογογράφους. Θερμὸς θαυμαστής τῆς φύσεως ἔγραψε πολλὰ ἔργα διακρινόμενα διὰ τὴν καλλιπέειαν καὶ τὸν ζωηρότατον χρωματισμόν των. Ὀλίγιστοι ἔχουν ἐννοήσει καὶ περιγράψῃ τόσο ζωντανὰ τὰ μυσικὰ θέληγητρα τῆς φύσεως. Μεταξὺ τῶν καλλιτέρων ἔργων του διακρίνομεν «Τὴν ἄγρια ζωὴ εἰς Νότιον Ἐπαρχίαν» καὶ «τὰ Λουλούδια τῶν ἀγρῶν»].

Τὸ παλῆδ σπίτι στεκότανε κοντὰ στὸν ἤσυχον, χωριάτικο δρόμον — μίλια πολλὰ μακριὰ ἀπὸ τᾶλλα καὶ κλεισμένο ἀπὸ τοὺς τοίχους τοῦ κήπου. Πολλές, πάρα πολλές φορές περπάτησα ἕως τὸ μιλιοδείκτη κάτω ἀπὸ μιὰ βαλανιδιά γιὰ νὰ κυττάξω τὴ χαραγμένη ἐπιγραφή κάτω κάτω «Λονδίνον 19 μίλια». Τόσον μακριὰ, βλέπετε, ποῦ αἱ λέξεις ἦταν σκαλισμένες στὸ κάτω μέρος τῆς πέτρας γιὰτὶ κανένας δὲ θᾶθελε αὐτὴν τὴν πληροφορίαν. Ἦταν μισοκρυμμένες ἀπὸ ἀγκάθια, περιφρονημένες καὶ ἀπαρατῆρητες. Μεγάλον διάστημα αὐτὰ τὰ ἐβδομηντα ἐννέα μίλια — πόσα χωράφια καὶ δάση, πόσους φράχτες περιλαμβάνουν! — ἀρκετὸ διάστημα

γιὰ νὰ κρυφθῇ ὁποιοδήποτε σπίτι, νὰ κρυφθῇ σὰν ἓνα βαλανίδι μεσ' στὸ χόρτον. Ἐκεῖνοι ποῦ χουν ζήσει ὄλην τους τὴ ζωὴν σὲ ἔρημους τόπους δὲν αἰσθάνονται τὴν ἀπόστασιν. Κανεὶς ἄλλος δὲν ἐφαίνεται νὰ ἐννοῇ τὸ διάστημα ποῦ χωρίζει τὸ σπίτι ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν, ἀλλ' αὐτὴ ἡ αἴσθησις μου ἔκαμνε ἴσως μεγαλειότερη τὴ μοναξιά. Ἐκαμνε τὴν ἤσυχον πρὸς ἤσυχον, τῆς σκιᾶς τῶν δένδρων νὰ κινουῦνται πρὸς σιγὰν, τᾶκαμνε ὄλα πρὸς ζωντανά. Νὰ περιγράψῃ κανεὶς τὴν ἐντύπωσιν τῆς γιγαντιαίας συγκεντρώσεως τῆς φύσεως στὸς ἀγρούς εἶνε πολὺ δύσκολον· ὄλα εἶνε τόσο διαφορετικὰ ἀπὸ τὴ σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ δένδρα στέκονται ἤσυχον.

σιγηλὰ καὶ ὁ κισσὸς τάγκαλιάζει. Στὰ πόδια των μεγαλώνει τὸ χόρτον καὶ πηδοῦν οἱ σκίουροι. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου συγκεντρώνεται στὴν κοιλάδα κοντὰ στὸ ρυάκι καὶ μένει ἐκεῖ χωρὶς νὰ τὸ μέλην ἂν θὰ ἔλθωμεν ἢ ὄχι. Κύτταξε μεσ' ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνοιγμάκον στὸ φράχτη κοντὰ στὴ βαλανιδιά καὶ δὲς πῶς εἶνε συμπυκνωμένα ὄλα, κάθε βλαστὸς χόρτου, κάθε φύλλον καὶ λουλοῦδι καὶ ζῶον, πουλὶ ἢ σκίουρος. Τότε μόνον αἰσθανοῦμεν πῶς ἦσαν πραγματικῶς ἐβδομηντα ἐννέα μίλια ἕως τὸ Λονδίνον καὶ ὄχι μιὰ δυὸ ὥρες μετὰ τὸ σιδηρόδρομον. Μιὰ μεγάλη πράσινη ἐπαρχία χωρίζε τὸ παλῆδ σπίτι ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κόσμου. Τέτοια ἡσυχία καὶ μοναξιά δὲν περιγράφεται. Πρέπει κανεὶς νὰ μείνῃ ἐκεῖ σὰν τὰ δένδρα γιὰ νὰ τὴν ἐννοήσει.

Κλαριὰ φλαμπουριᾶς κρεμόντουσαν ἀπάνω ἀπὸ τὴ γωνιά τοῦ τοίχου καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔβλεπε κανεὶς τὸν ἤσυχον καὶ σκονισμένο δρόμον ἕως ὅτου τὸν ἐκρυβαν ἡ βαλανιδιᾶς μετὰ τὰ κλαριὰ τους. Ἡ ἄσπρη σκόνη ζεσταμένη ἀπ' τὴν λιακάδα, οἱ πράσινοι φράχτες, τὰ συμπυκνωμένα δένδρα, τᾶσπρα σύννεφα στὸν οὐρανόν, ἓνα δρομάκι ἀντίκρου, κρυμμένο μεσ' στὰ χωράφια, κλαριὰ φλαμπουριᾶς ποῦ ἀπαλὰ ἀπαλὰ χαϊδεύουν τὸ πρόσωπον καὶ ἡσυχία. Δηλαδή ἡ ἡσυχία τῶν ἀγρῶν. Ἐὰν τὸ ἀεράκι κουνούσε τὰ κλαριὰ, ἐὰν κανένας πουλὶ λαλοῦσε, ἐὰν τὸ ἄλλογον στὸ χωράφι ἐφρίμασε καὶ ἔκαμνε τὴ γῆ καὶ τὸν ἀέρα νὰ τρέμουν μετὰ τὴν κίνησιν τοῦ ρωμαλέου σώματός του, αὐτὰ δὲν ἦσαν κρότοι, ἦταν ἡ ἴδια ἡ ἡσυχία. Τόσον τὴν αἰσθανοῦμεν ποῦ με κρατοῦσε σφιχτὰ σὰν τὰ περίφημα μάγια τοῦ παλῆδου καιροῦ. Τὸ ἄγγιγμα ἐνὸς φύλλου ἦτο ἀρκετὸ γιὰ νὰ με μαγεύσῃ καὶ μου ἐφαίνετο πῶς ἤξερα καὶ αἰσθανοῦμεν ὄλα ποῦ συνέβαιναν μεσ' στὰ χόρτα καὶ στοὺς θάμνους. Ἐπάνω στῆς φλαμπουριᾶς ποτὲ δὲν ἐκτιζαν τὰ πουλιὰ μολονότι ἦταν τόσο ἡσυχες καὶ προφυλαγμένες. Παντοῦ ἐκτιζαν ἐκτὸς ἀπ' ἐκεῖ. Στῆς πλατειᾶς πέτρες τοῦ τοίχου κάτω ἀπ' τὰ κλαριὰ τῆς φλαμπουριᾶς ἤρχοντο κάθε ὥρα τσίγλες γιὰ νὰ κυττάξουν ἐὰν ἦτο ἀσφαλὲς νὰ πᾶνε νὰ

ἐπισκεφθοῦν τὸν κήπον ἢ νὰ ἰδοῦν ἐὰν κανένα φεῖδι εἶχεν ἀνεβῆ στὸν κισσόν. Ἐπειτα ἔπεφταν πίσω στὴ γῆ φυτεμένη με φράουλες. Κάτω ἀπ' τῆς φράουλες εἶνε τὸ αἰώνιον καταφύγιον ὄλων τῶν ἐρπετῶν. Ἡ τσίγλες κύτταζαν γύρω ἀπὸ κάθε φυτὸ καὶ κάτω ἀπὸ κάθε φύλλον. Ἐνας ἢ καὶ περισσότεροι βάτραχοι πάντοτε ζοῦσαν ἐκεῖ καὶ τρώγοντας μιὰ ὄριμη φράουλα ἔβλεπε τὰ μαῦρα μάτια τους ποῦ σὲ κύτταζαν ἐνῶ ἔπερνε τὸν καρπόν.

Κάτω στὸ δρόμον πετᾶ ἓνα χελιδόνι γοργὸν σὰ βέλος καὶ μετὰ τὴν ἄσπρη ράχην του κάμνει τὴν ξηραμένη σκόνην νὰ φαίνεται βρώμικη καὶ σκούρα· ψάχνει γιὰ καμμιὰ μικρὴ λίμνη καὶ θὰ ταξιδεύσῃ κοντὰ στὸ ρυάκι ἐκεῖ κάτω ἕως ὅτου βρῇ κανένα κατάλληλον μέρος γιὰ νὰ κατεβῇ. Ἀπ' ἐκεῖ πίσω ἔρχεται στὴ στέγη ἐδῶ ὅπου αὐτὸ καὶ οἱ πρόγονοί του ἔχουν κτίσει μετὰ ἀσφάλεια γιὰ σαράντα χρόνια. Δυὸ ἄσπρες πεταλοῦδες φτερουγίζοντας ἢ μιὰ γύρω στὴν ἄλλη ἀναβαίνουν ἀπάνω ἀπ' τὴν φλαμπουριᾶς, ἀπάνω ἀπὸ τὸ σπίτι ἕως ὅτου ἡ ἄσπριλα τους δὲν φαίνεται πιά στὸν φωτισμένον ἀέρα. Ἐνας τζίτζιρας φωνάζει στὴ γλῶσση κοντὰ στὴς φράουλες καὶ κάθε τόσο πηδᾷ ἀπάνω ἀπὸ χιλιάδες βλαστους.

Ἐκεῖ κάτω μιὰ γραμμὴ ἀπὸ ἄνδρες καὶ γυναῖκες περνᾷ τὸ χωράφι, φαίνεται μιὰ στιγμὴν σὲ μιὰ πόρταν καὶ τὸ γρασιδί ἀλλάζει χρῶμα σὲ πράσινον καθὼς τὸ πατοῦν. Ἐργάζονται πολὺ, ἀλλ' ἡ ἐργασία τους φαίνεται εὐκόλη καὶ σιγανή. Καρδερίνες πετοῦν ἀπ' τοὺς φράχτες στὸ ἀναπνοογυρισμένο γρασιδί. Ἄλλη μιὰ πεταλοῦδα, σταχτερή, πλέει κατὰ τὸ σκονισμένο δρόμον — ὁ μόνος ταξειδιώτης. Τᾶσπρα σύννεφα περνοῦν σιγὰ σιγὰ πίσω ἀπ' τῆς βαλανιδιᾶς, μεγάλα, φουσκωμένα σὰ φορτίον γρασιδιοῦ ἀφίνοντας πίσω του κομμάτια ποῦ πιάνονται στὸν οὐρανόν. Τί εὐχάριστον ποῦ θᾶτανε νὰ διαβάσῃ κανεὶς στὴν σκιά! Μιὰ ψηλὴ καὶ ἕμορφη ἀγριομηλιά ρίχνει πλατειὰ σκιά ἀπάνω στὴ γλῶσση. Ἰσα ἴσα ὁ τόπος γιὰ βιβλίον καὶ μολονότι ξέρω πῶς εἶνε χαμένος κόπος πηγαίνω καὶ φέρνω ἓναν τόμον καὶ ζαπλώνομαι στὸ χόρτον. Ποτὲ δὲν

ἤμπορῶ νὰ διαβάσω τὸ καλοκαίρι στὸ ὑπαιθρο. Τὸ φύλλο τοῦ βιβλίου εἶνε τόσο ἄσπρο καὶ σκληρό, τὰ γράμματα τόσο πολὺ μαῦρα, ἡ σημασία ὄχι ὅπως διόλου νοητὴ γιατί οὔτε ὁ νοῦς οὔτε τὸ μάτι προσέχει.

Αἱ σκέψεις καὶ οἱ ρεμβασμοὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ὠχροὶ καὶ ἀδύνατοι στὸ ζωηρὸ φῶς τοῦ καλοκαιριοῦ. Τὸ μάτι φεύγει καὶ μὲ μεγαλείτερη ἀγάπη κυττάζει τὴ χλόη καὶ τὰ πράσινα φύλλα τῆς φλαμπουριάς. Ὁ νοῦς βυθίζεται πρὸ βαθιὰ στὸ ὄνειρῶδες μυστήριον τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ. Κάποτε ἀποφάσισα νὰ περιγράψω αὐτὸ τὸ μυστήριον καὶ αὐτὴ τὴν ἡδυπάθεια, ἔφερα ἔξω ἓνα τραπέζι, χαρτὶ καὶ μελάνι καὶ ἐκάθησα ἐκεῖ

στὸ μέσο τῆς καλοκαιρινῆς ἡμέρας. Γράφω τρεῖς λέξεις καὶ τώρα ποῦ εἶνε ἡ ἰδέα μου; ἔφυγε. Τὸ χαρτὶ εἶνε τόσο φανερὰ χαρτὶ, τὸ μελάνι τόσο φανερὰ μελάνι καὶ ἡ πέννα τόσο σκληρὴ καὶ ἀλύγιστη· ὅλα εἶνε τόσο ἄλλειπῆ. Χρειάζεται χρωματισμὸς, εὐλυγισία, φῶς, γλυκύτης. Ἀκόμη ἡ σκιά τῆς πέννας στὸ χαρτὶ σοῦ λέγει πόσον ἀδύνατον εἶνε νὰ περιγραφοῦν αὐτὰ τὰ πράγματα. Νὰ ἡ σκιά καὶ ἡ λάμπουσα ἀσπρίλα· τώρα γράψε μου τὴν ἀπλῆ σύγκρισιν τῶν δυό. Οὔτε σὲ εἴκοσι σελίδες δὲν ἤμπορεῖς διότι τὸ φῶς δείχνει τὸ χαρτὶ εἰς τὴν πραγματικότητά του, κοινό, πρόστυχο ὄχι σὸν βιβλίον τοῦ νοῦ.

[Ἔπεται τὸ τέλος]

Λονδίνον Ἀγούστος 1911

Μετάφρασις Μ. Γ. Χ.

Ο ΠΙΣΤΟΣ

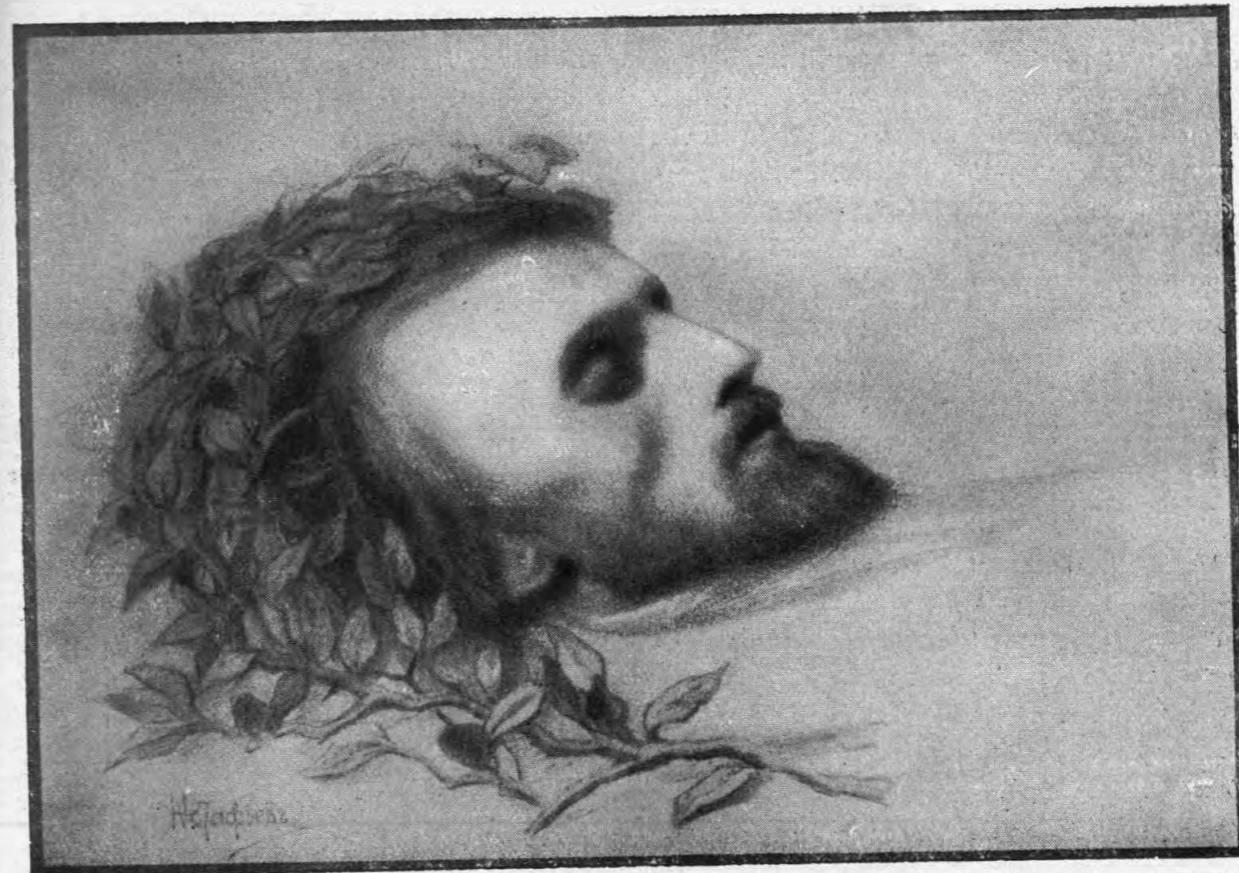
Πιστέ, ποῦ ἀργὰ πονετικὰ γανγίζεις
Κ' ἔρχεται ἡ φωνή σου ὡς σ' ἐμένα
Μέσ' σιῆ νυχτιά, τὰ μάτια λές κοιμίζεις
Τὰ ἄγροπλα ποῦ κλειοῦνε κουρασμένα.

Ἐρημος εἶσαι κ' ἔρημος γυρίζεις,
Λίγο ψωμί ζητεῖς ἀπελπισμένα,
Κάποιο ἓνα χέρι γιὰ νὰ τοῦ χαρίζης
Τὴν πίστη, τὴν ἀγάπη ὅπου σ' ἐμένα

Διάπλατα σὰν τὸ φῶς σοῦ ἔχει δώσει
Ἡ φύσι μέσ' στὰ μάτια, στὰ ἔνστικτά σου
Γιὰ νὰ θερμαίνης τὴν ψυχὴν ἐκείνη

Ποῦ σὰν ἐρημωθῆ, στὸ γαύγισμά σου,
Μι' ἀγάπη ἀναζητεῖ βαθειὰ νὰ νοιώσῃ
Καὶ μέσ' σι' ὄνειρο αὐτὸ τὰ μάτια κλείνει...

ΕΛΕΝΗ ΛΑΜΑΡΗ

ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ ΜΠΕΛΙΝΣΚΙ

[Παρουσιάζομεν, ἐπὶ τῇ βάσει μικρῆς γερμανικῆς μελέτης τοῦ Στρέλιτσοφ, σκιαγραφίαν ἑνὸς τῶν μεγαλειόρων σκιφανέων τῆς ρωσικῆς ἀναγεννήσεως, τοῦ Μπελίνσκι. Ἡ θαυμαστὴ ἐξέλιξις καὶ ἡ δρασίς του ἀπεικονίζουσι τρόπον τινὰ τὸν μέγαν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον εὐελπις πλέον παλαίει ὁ ρωσικὸς λαός. Τὴν κόρην τοῦ Μπελίνσκι, τὸ μόνον τέκνον του, ἐνυμφεῦθη ὁ κ. Γεώργιος Μπένης.]

Κ. Δ. Τ.

Τὴν πρώτην Ἰουνίου ἐρωτάσθη εἰς τὴν Ρωσσίαν ἡ ἑκατοστὴ γενέθλιος τοῦ Βησσαρίωνος Γρηγόργεβιτς Μπελίνσκι, ἑνὸς ἐκ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, οἵτινες ἠγωνίσθησαν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν κατὰ τὴν πνευματικὴν καὶ κοινωνικὴν κίνησιν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

Ὁ βίος τοῦ Μπελίνσκι δὲν παρουσιάζει τίποτε τὸ γοητευτικόν· οὔτε ρωμαντικὰ ἐπεισόδια, οὔτε ἡρωισμούς, οὔτε ἐγκάθειρξιν εἰς τὰ σιθηρικὰ μεταλλεῖα. Εἶνε ζωὴ ἀποκλειστικῶς ἐσωτερικὴ, ἡ ὁποία συχνὰ κατανατᾷ μαρτύριον, ἀλλὰ ποτὲ δὲν μαραίνεται ἀπὸ ἀστικὴν ἀπαθειαν. Δὲν ἐζησε σωστὰ 37 ἔτη (1 Ἰουνίου 1811 — 12 Μαΐου 1848) κατατρυχόμενος ἀπὸ ἀσθενειῶν καὶ

παντοειδεῖς στερήσεις καὶ ὅμως μὲ ὄλην τὴν βραχεῖαν δρᾶσιν του κατέστησε τὸ ὄνομά του ἀθάνατον εἰς τὰς δέλτους τῆς ρωσικῆς ἱστορίας.

Ἡ παιδικὴ του ἐκπαίδευσις ὑπῆρξε θλιβερὰ· περὶ τῆς ἀνατροφῆς του ἐφρόντιζε ἀγροῖκος χωρὶκὴ. Ἡ μητέρα του ἦτον ἐλαφρόμυαλη, ὁ δὲ πατέρας του, δύστροπος καὶ μέθυσος, τὸν ἐτυραννοῦσε καὶ τὸν ἔδερνε συχνά. Αὐτὴ ἡ οἰκογενειακὴ ἀποξένωσις ἐπληξε φυσικὰ τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ μικροῦ Βησσαρίωνος καὶ τοῦ ἐνεστάλαξε κάποιαν ἀνθρωποφοβίαν. «Ὁ Μπελίνσκι, γράφει ὁ Ἔρτσεν εἰς τὰς «Ἀναμνήσεις» του, ἦτο πολὺ δειλὸς καὶ περιέπιπτε εἰς ἀμηχανίαν, ὅταν εὐρίσκετο εἰς με-

γάλη συντροφιά. Ένας φίλος του τόν έπεισε κάποτε να τόν παρουσιάσει εις ένα σαλόνι του καλού κόσμου. Όσον όμως έπλησίαζαν τόσω έστενοχωρείτο και παρεκάλει να αναβληθῆ ἢ επίσκεψις προβάλλων αδιαθεσίαν· όταν τέλος έκατέβηκαν από τὸ έλκηθρον, έτράπη εις φυγήν και με πολὺν δυσκολίαν κατώρθωσαν να τόν επαναφέρουν».

Εἰς ηλικίαν 19 ἐτῶν ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μόσχας, ὅπου τὸ ἐνδιαφέρον του συνεκεντρώθη κυρίως εἰς τὴν φιλοσοφίαν καὶ αἰσθητικὴν. Ἄλλ' ὅσον ἡ διδασκαλία ἦτο πληκτικὴ ἕνεκα τῆς ἀμαθείας καὶ σχολαστικότητος τῶν καθηγητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τόσον εὕρισκεν εὐχαρίστησιν εἰς τὴν ἀναστροφὴν μετὰ συν-ἀδελφούς του, σὺν τὸν Ἐρτσεν, Ὁγάρεφ, Στάνκεβιτς. Ἀξάκοβ. Ἐκεῖ ἔγραψε καὶ τὸ πρῶτόν του ἔργον, δρᾶμα παθητικώτατον, ὅπου μετὰ νεανικὴν παρρησίαν ἐχρωμάτιζε ζωνρότητα τὰ δεινὰ τῆς δουλοπαροικίας. Κατὰ πλῆκτοι αἱ ἀκαδημαϊκαὶ ἀρχαὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὸν ἐπετίμησαν, ὕστερον δὲ τὸν ἀπέβαλαν ὡς ἀσθενικὸν «πλὴν δὲ τούτου καὶ ὀκνηρὸν τὸ πνεῦμα». Αὐτὸς ὁ «ὀκνηρὸς» φοιτητὴς ἐμελλε μετ' ὀλίγον νὰ γίνῃ ὁ πνευματικὸς ὁδηγὸς τῆς Ρωσσίας.

Ὅταν ἐξεδιώχθη τοῦ Πανεπιστημίου, ἡσχολεῖτο ἤδη μετὰ φιλολογικὰ καὶ φιλοσοφικὰ προβλήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν εἶχαν οὔτε ἰδέαν οἱ καθηγηταὶ του. Τεκμηρίον τῆς πρωίμου αὐτῆς πολυμαθείας του πρόκειται ἡ κριτικὴ ἐπισκόπησις τῆς ρωσικῆς φιλολογίας, ἔργον, τὸ ὁποῖον συγγραφέν εἰς ηλικίαν 23 ἐτῶν, ἐσημείωσε σταθμὸν περιφανῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ρωσικῶν γραμμάτων καὶ τὸν κατέστησε κριτικὴν αὐθεντίαν.

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ Μπελίνσκι ἤρχισε μετὰ τὴν Σελλιγκιανὴν διδασκαλίαν· ἀπὸ τὸ ὅλον σύστημα τοῦ γερμανοῦ φιλοσόφου τὸν ἐνδιέφερε ὅχι τόσον ἡ «φιλοσοφία τῆς ταυτότητος» ὅσον αἱ αἰσθητικαὶ καὶ ἠθικαὶ αὐτοῦ δοξασίαι. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν αὐτὴν ἀσπάζεται τὸν αἰσθητικὸν ἀτομικισμὸν, ἀνευρίσκων τὴν λύσιν ὄλων τῶν προβλημάτων εἰς τὴν αἰσθητικὴν.

«Τὸ καθήκον μας, γράφει εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, ἐγκεῖται εἰς τὸ ν' ἀφυπνίσωμεν τὸ συναίσθημα τοῦ ὠραίου. Αὐτὸ τὸ συναίσθημα εἶνε ὄρος τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας. . . θεμέλιον τοῦ καλοῦ, τοῦ ἠθικοῦ. Ὅπου δὲν κυριαρχεῖ ἡ τέχνη, οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε ἐνάρετοι, ἀλλὰ μόνον λογικοί, δὲν εἶνε ἠθικοί, ἀλλὰ μόνον προσεκτικοί».

Βαθυτέρα ὑπῆρξε βραδύτερον ἡ ἐπήρεια τῆς Ἑγελιανῆς φιλοσοφίας, ἰδίως τῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου.

«Νέος κόσμος, γράφει πρὸς φίλον του, ἀνοίγεται ἐνώπιόν μου. Ἡ δύναμις εἶνε δίκαιον, καὶ τὸ δίκαιον εἶνε δύναμις—αὐτὴ ἡ ἀποκάλυψις εἶνε λύτρωσις. — Κατενόησα τὴν πτώσιν τῶν κρατῶν καὶ τὴν νομιμότητα τῶν κατακτητῶν. Ἠννόησα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ὡμὴ ὑλικὴ δύναμις, οὔτε κυριαρχία τῆς λόγῃς, οὔτε αὐθαιρεσία, οὔτε μοιραῖον. . . Ἐπαύσα νὰ εἶμαι κηδεμὼν τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἰδέα τῆς πατρίδος προσέλαβεν ἄλλην μορφήν».

Συγχρόνως ἀποκτᾶ καὶ θερμὴν ἀγάπην πρὸς κάθε τι τὸ γερμανικόν. Τὴν κλίσιν τῶν Γάλλων πρὸς τὸ πολιτεῦσθαι, ὅπως τὴν πολιτικὴν ἐν γένει τὴν ἀπεχθάνεται.

«Ἐδῶ εἰς τὴν Ρωσσίαν, γράφει τῷ 1837, ἡ πολιτικὴ δὲν ἔχει ἔννοιαν καὶ μόνον τὰ ἄδεια κεφάλια εἰμπορεῖ ν' ἀπασχολῆ· ἂν θέλῃς νὰ ὠφελῆσῃς τὴν πατρίδα σου, ἀγάπα τὸ καλὸν καὶ αὐτὸ ἀρκεῖ. . . . Ἡ Ρωσσία δὲν ἐλπίζει ἀπὸ ἀνατροπᾶς καὶ συντάγματα, ἀλλ' ἀπὸ τὴν μόρφωσιν. Εἰς τὴν Γαλλίαν ὅπου συνέβησαν δύο ἐπαναστάσεις ποῦ κατέληξαν εἰς συντάγματα, ὑπάρχει ὀλιγωτέρα ἐλευθερία σκέψεως παρὰ εἰς τὴν ἀπολυταρχικὴν Πρωσσίαν καὶ αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὸν γαλλικὸν ἐμπειρισμὸν, ὅστις δὲν παραδέχεται τίποτε ἀπὸ τὴν γερμανικὴν φιλοσοφίαν. Καὶ ὁμως μόνη ἡ φιλοσοφία εἰμπορεῖ νὰ φέρῃ σωτηρίαν. Στὸ διάβολο λοιπὸν ἡ πολιτικὴ, ζήτω ἡ ἐπιστήμη. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπιστήμη, τέχνη καὶ θρησκεία εἶνε ὄργανα τῆς πολιτικῆς καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει τίποτε ἀπὸ αὐτά. Οἱ Γάλλοι ἔτειναν μὲν τὴν χεῖρα πρὸς τοὺς Γερμανοὺς (φιλοσόφους), ἀλλὰ δὲν ἔκατάλαβαν τίποτε, διότι δὲν εἶνε εἰς θέσιν

ν' ἀνέλθουν ἕως τὴν (Ἑγελιανὴν) Γενικότητα. Στὸ διάβολο λοιπὸν οἱ Γάλλοι, οἱ ὁποῖοι μόνον μᾶς ἐβλαψαν! . . . Γερμανία, Ἱερουσαλήμ τῆς νέας ἀνθρωπότητος, πρὸς σὲ ἄς προσβλέπῃ ὁ κόσμος εὐελπίς. . . ἕως τῶρα ὁ χριστιανισμὸς ὑπῆρξε πίστις, ἄς γείνη τὸρα φιλοσοφία. Ἡ γερμανικὴ φιλοσοφία εἶνε σαφὴς καὶ ἀκριβὴς ἐξέλιξις καὶ ἐξήγησις τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, τῆς βασιζομένης εἰς τὴν ἀγάπην».

Εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν τοῦ ὑπερμέτρου ἐγελιανισμοῦ χαρακτηρίζει ὁ Μπελίνσκι κάθε «πραγματικὸν» ὡς «λογικόν». Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δικαιολογοῦνται καὶ ἡ αὐταρχία τοῦ Τσάρου καὶ ἡ δουλοπαροικία, καθ' ἣς εἶχεν ἐκστρατευσῆ εἰς τὴν νεότητά του· ἀμφότερα εἶνε πραγματικά, ἄρα λογικά :

«Ἡ λέξις «Τσάρος» συγκεντρώνει θαυμασίως τὴν συνείδησιν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, εἶνε λέξις γεμάτη ποίησιν καὶ μυστήριον. . . Ἡ ἐλευθερία μας εἶνε ὁ Τσάρος, διότι ἐξ αὐτοῦ προέρχεται ὁ νέος πολιτισμὸς μας καὶ ἡ ζωὴ μας. . . . Ἡ λαϊκὴ συνείδησις ἐξαντλεῖται εἰς τὴν λέξιν αὐτήν, ἐν σχέσει μετὰ τὴν ὁποῖαν ἡ «πατρίς» ἀποτελεῖ κάτι τι ὑποδεέστερον, εἶνε ἀποτέλεσμα μιᾶς αἰτίας».

Ἐτσι ἔγραφεν ὁ Μπελίνσκι ὑπὸ τὸ κράτος τῆς λογικῆς ἀκολουθίας τῆς Ἑγελιανῆς διδασκαλίας φυσικὰ ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ καὶ χωρὶς ὕστεροβουλίαν.

Ἀλλὰ δὲν ἐχρησίσθη πολὺς καιρὸς διὰ νὰ κατανοήσῃ τὸ ἀνεπαρκὲς τοῦ ἐγελιανοῦ δόγματος περὶ τῆς λογικότητος κάθε πραγματικοῦ. Ὑπάρχουν, γράφει τῷ 1840, καὶ πράγματα, τὰ ὁποῖα καίτοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, λογικά, ὁμως εἶνε ἀπεχθῆ, ὅπως λ. χ. ὁ δῆμιος. Καὶ ἀπὸ τὴν σύγκρουσιν αὐτὴν μεταξὺ τῶν δῆθεν ἀπαιτήσεων τῆς λογικῆς καὶ τοῦ αἰσθήματος, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ δεύτερον. Ἐντὸς ὀλίγου ἀρχίζει ὁ Μπελίνσκι νὰ ἐντρέπεται διὰ τὰ προηγουμένα ἄρθρα του. Αἰσχύνεται διὰ τὸ μίσός του «κατὰ τοῦ ὑψηλόφρονος γαλλικοῦ λαοῦ, ποῦ ἔχουσε τὸ αἷμά του διὰ τὰ ἅγια δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος». Αἰσχύνεται διὰ τὴν συνδια-

λαγὴν του μετὰ τὴν μισαρὰν ρωσικὴν «πραγματικότητα», μετὰ αὐτὸ «τὸ κινεζικὸ κράτος τοῦ ὑλικοῦ κτηνώδους βίου, τῆς γραφειοκρατίας, τῆς δωροδοκίας, τῆς ἀπληστίας, τῆς ἀθρησκείας, τῆς ἀνηθικότητος, τῆς ἀδιαφορίας γιὰ κάθε πνευματικὴ κίνησι, τῆς θριαμβευοῦσης ἐπαισχύντου βλακειᾶς».

Ἡ δεσπόζουσα ἰδέα παρ' αὐτῷ εἰς τὸ ἐξῆς εἶνε ἡ τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος :

«Ἡ τύχη τοῦ ἀτόμου εἶνε σπουδαιότερα ἀπὸ τὴν τοῦ ὄλου κόσμου καὶ ἀπὸ τὴν ὑγείαν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κίνας (ἐννοεῖ τὴν Γενικότητα τοῦ Ἑγελ). Μοῦ λέγουν : ἀνάπτυξε τοὺς θησαυροὺς τοῦ πνεύματός σου διὰ νὰ ἀπολαμβάνῃς πνευματικῶς, κλάψε διὰ νὰ παρηγορεῖσαι. πένθησε διὰ νὰ χαίρεσαι, τείνε εἰς τὴν τελειότητα καὶ ἂν ἀποτύχῃς καὶ τότε, νὰ σὲ πάρῃ ὁ διάβολος. . . Εὐχαριστῶ, κύριε Γεώργιε Φρειδερίκε (ἐννοεῖ τὸν Ἑγελ), κλίνω τὸ γόνυ πρὸ τοῦ φιλοσοφικοῦ νυκτικοῦ σου σκούφου· ἀλλὰ μετὰ ὄλον τὸ σέβας ποῦ ἀνήκει εἰς τὸν φιλοσοφικὸν σου φιλοσταϊσμὸν, τολμῶ νὰ παρατηρήσω, ὅτι καὶ ἂν ἐφθανα εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἐξελίξεως, πάλιν θὰ σοῦ ἐζήτουν λογοδοσίαν δι' ὅλα τὰ θύματα τοῦ μοιραίου, τῆς προλήψεως, τῆς ἀμαθείας, τῆς ποταπότητος. Διότι ἄλλως κατακυλωθῶ ἀπὸ τὸ ἄκρον ἄωτον εἰς τὴν ἄβυσσον. . . »

Ἐτσι ἐχωρίσθη ὁ Μπελίνσκι ἀπὸ τὸ εἰδωλὸν του. Εἰς τὴν νέαν ἔρευναν πρὸς εὕρεσιν λύσεως συνήτησε τὸν σοσιαλισμὸν, ὅστις ἔγινε δι' αὐτὸν «τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς πίστεως καὶ γνώσεως». Εἰς τὴν σοσιαλιστικὴν ἰδέαν «ἐξηφανίσθη ἡ ἱστορία, ἡ θρησκεία, ἡ φιλοσοφία».

«Κοινωνικότης : αὐτὴ εἶνε τὸρα ἡ σωτηρία μου. Τί κερδίζω ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς Γενικότητος, δταν τὸ ἄτομον πάσχη; Τί ἔχω νὰ κερδίσω, ἐννοῶν τὴν Ἰδέαν (ἐννοεῖ αὐτὴν ὑπὸ τὴν Ἑγελιανὴν ἔννοιαν) καὶ ἔχων ἐνώπιόν μου ἀνοικτὸν τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τῇ ἱστορίᾳ, δταν αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν δὲν ἤμπορῶ νὰ τὴν μεταδώσω καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς μου,

οι όποιοι μ' έχθρεύονται από άμάθειαν; Και τί κερδίζω από την ύπαρξιν εύδαίμονίας διά τους εκλεκτούς, όταν ή πλειονότης την στερείται έντελώς; . . . »

Αί σκέψεις αύται δίδουν πλέον τόν τόνον εις την έφεξής μέχρι του θανάτου του δράσιν του Μπελίνσκι, όστις εις τό σημείον τουτο συμφωνεί πλέον με τόν Έρτσεν και τόν Μπακοϋνιν, ένωρις άσπασθέντας τόν εύρωπαϊκόν σοσιαλισμόν. Ός προς τά μέσα όμως της πραγματώσεως του σοσιαλιστικού ιδεώδους δίστατο ουσιωδώς με τόν Μπακοϋνιν, όστις, ειρήσθω έν παρόδω, δεν είχε γίνη ακόμη άκρος αναρχικός. Ένώ δηλαδή ό τελευταίος μετά των φίλων του έφρόνει, ότι έπρεπεν ό λαός ν' άρπάση βιαίως την έλευθερίαν του, έμποδίζων την ανάπτυξιν άστικής τάξεως, ό Μπελίνσκι προφητικώς διεκήρυττε ότι «ή έσωτερική εκπολιτιστική εξέλιξις της Ρωσίας δεν ήμπορεί ν' άρχίση πρό του ή ρωσική εύγενής τάξις μεταβληθῆ εις άστικήν».

Μικρόν πρό του θανάτου του έγραψε την περίφημον «έπιστολήν προς τόν Γγόγγολ». Η ιδιωτική αύτη έπιστολή, προκληθείσα

από αντίδραστικόν βιβλίον του Γγόγγολ διεδόθη κρυφίως εις εύρυτάτους κύκλους καταστάσα τό πολιτικόν εύαγγέλιον της Ρωσίας. Ήτο μία φλογερά διαμαρτυρία κατά του ζοφερού άπολυταρχισμού, κατά της άποβλακωτικής επιδράσεως της Έκκλησίας, κατά του άίσχους της δουλοπαροικίας.

Εύνόητον είνε λοιπόν, ότι ή τότε Κυβέρνησις άπηγόρευσε την κυκλοφορίαν των έργων του Μπελίνσκι τιμωρούσα και την προφοράν άπλώς του όνόματός του· ιδιαιτέρως ή διάδοσις της «έπιστολής προς τόν Γγόγγολ» έπέσυρε την ποινήν του θανάτου. Ούτω κατεδικάσθη εις θάνατον ό Δοστογέφσκι επί συρροή «έγκλημάτων», έν εκ των όποίων συνίστατο εις τό ότι «δεν κατήγγειλε την κυκλοφορίαν της έπιστολής του Μπελίνσκι».

Ο άπολυταρχισμός έν τη άπελπισία του έδοκίμασε τό άπλούστερον μέσον, νά καταπνίξη κάθε ιδέαν. Αλλ' αί ιδέαι κατήλθον από τό ύψος των προς τό πολύ του λαού πλήθος, τό όποιον τόρα εορτάζει την μνήμην εκείνου, που δεν έπετρέπετο νά προφερθῆ τό όνομά του πρό έξήντα ετών.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΤΗΝ 28 πρελθόντος Αυγούστου απέθανεν έν Κερκύρα ό ποιητής Γεράσιμος Μαρκοράς ό τελευταίος της πλειάδος των έπτανησιών ποιητών, οιτινες άπετέλεσαν την περίλαμπρον Ίονικήν Σχολήν, ης ιδρυτής υπήρξεν ό Διονύσιος Σολωμός. Ο Γεράσιμος Μαρκοράς έγεννήθη έν Κερκύρα τῷ 1826 και ήκουσε τά έγκύκλια μαθήματα εις τό λύκειον της πόλεως ταύτης, ήκροάσθη δ' έπίσης μαθήματα έν τη νομική Σχολή της Ίονίου Ακαδημίας. Κατά τό 1859 άπέστάλη υπό του πατρός του εις Ίταλίαν, όπως συμπληρώσῃ τάς σπουδάς του. Έπιστρέψας μετά διετίαν εις Κέρκυραν υπέστη τάς διδακτορικάς εξετάσεις του και άνηγορεύθη διδάκτωρ της νομικής έν τη Ακαδημία της πόλεως ταύτης.

Ανήκων εις εύγενέστατον και λίαν εύπορον οίκον της Κερκύρας ό Μαρκοράς, άφωσιώθη εις τά έλληνικά γράμματα μη θελήσας νά αναμιχθῆ ουδέποτε εις τόν δημόσιον βίον, εις όν και λόγω των σπουδών και της καταγωγής και της εύπορίας του προωριζέτο νά διαπρέψῃ. Ο πατήρ του διετέλεσεν αρχιδικαστής του Ίονίου Κράτους, ό δέ αδελφός του Σπυρίδων επί μακρά έτη πρεσβευτής της Έλλάδος έν Πετρούπολει. Ο Γεράσιμος Μαρκοράς όμως μη παρασυρθείς από τά μεθυστικά θέληγτρα της πολιτικής, άπέμεινε ποιητής, μη θελήσας ν' απομακρυνθῆ της θελκτικής του πατρίδος, ήν κατά γράμμα και κατά πράγμα ελάτρευε. Διά τουτο καθ' όλην την διάρκειαν του μακροϋ του βίου άπχξ ή δις άφῆκε την Κέρκυραν δι' όλίγας

μόνον ήμέρας, και πάλιν έσπευσε έν μέσω του κύκλου των ανθρώπων μεθ' ώ διεύρευσεν ή ζωή του.

Υψηλός, εύρύστερνος, με ώραιαν κεφαλήν, ήν επέστεφε λευκή και πλουσία κόμη, ό Μαρκοράς είχεν όλην την έκφρασιν του άληθούς άριστοκράτου και του άληθούς εύγενούς άνδρός, καταθέλγοντος τους άναστρεφομένους αυτόν. Δεν ήτο αυτός τό μόνον υπόδειγμα έν τῷ μέσω της άβρας έπτανησιακής κοινωνίας. Έκ ταύτης προήλθον τόσοι εύγενέστατοι άληθώς τύποι, οιτινες παρήλθον και τους όποιους θα έζηλευεν οία δήποτε μορφωμένη κοινωνία της Δύσεως. Ο Μαρκοράς δεν ήτο, ως ήθελεν υποθέσει τις άνθρωπος άποφεύγων τόν κόσμον και ζών μακράν της κοινωνικής τύρβης. Τούναντίον ούτος ήτο εις άκρον κοινωνικός, τά πλείστα δέ των μετά τόν «Όρκον» γραφέντων ποιημάτων του, αναφέρονται εις εύχάριστα ή θλιβερά κοινωνικά γεγονότα της Κερκύρας. Μετά την παραίτησιν δέ εκ της διπλωματικής υπηρεσίας του αδελφου του Σπυρίδωνος και της επανόδου αυτών εις την πατριον, ό οίκος του Μαρκορά, υπήρξεν έν εκ των ώραιότερων κοινωνικών κέντρων της Κερκύρας.

Νεανίας ό Μαρκοράς έγνωρίσε τόν Σολωμόν και έθαύμαζεν αυτόν, έν δέ εκ των πρώτων ποιημάτων του ήτο «Τό πρώτο ψυχασάββατο» έλεγείον επί τῷ θανάτῳ του μεγάλου ποιητου, εις ό έλεγεν:

«Ω! πέστε, ουρανογέννηταις,
Τί θησαυρό θά κλείσῃ,
Κι' ό λάκκος άπ' τά βάθη του
Με μιάς νά λαχταρίσῃ,
Τ' άστρα δροσιά νά ρίξουνε,
Ή γῆ λουλούδια πλήθος
Στό ελλογημένο στήθος
Στήν άσπρη κεφαλή».

«Πέστε, ν' ακούσουν Έλληνες,
Φίλοι, έχθροί μας, ξένοι,
Που δέ θά πάῃ κ' ή τέχνη του
Στό μνήμα ως πεθαμένη.
Όχι τά νέα της πλάσματα,
Σά θεία πουλιά μιá μέρα
Θά χύσουν σιόν άέρα
Πρωτάκουσιτη φωνή».

Και άληθώς ή τέχνη του Σολωμου δεν έτάφη μετ' αυτου ως θνητή εις τό μνήμα. Μετά μικρόν άντήχησεν ή νευρώδης ποιησις του Βαλαωρίτη και ήκούσθη ή μουσική άρμονία του «Όρκου» του Μαρκορά, συνεχίζουσαι τάς παραδόσεις ποιητικής σχολής, ήτις περιέλαβε σχεδόν ό,τι μέγα και ό,τι ένδοξον έχει νά επιδείξῃ ή νεωτέρα της Έλλάδος ποιησις.

Ο Μαρκοράς δεν έγένετο δημοφιλής ως ό Βαλαωρίτης, άλλ' ουδόλως υπήρξε κατώτερος αυτου. Τά ποιήματά του δεν έγνωσθησαν ή έτη πολλά αφ' ης είχαν γραφῆ. Η φήμη αυτου έν τῷ μεταξύ περιωριζέτο έν τῷ στενῷ κύκλῳ της νήσου του, ουδ' επεδίωξε δ' ούτος όπως επεκτείνῃ αυτήν. Επί της Αγγλικής προστασίας έγραψεν ό Μαρκοράς μερικά λιανοτραγουδα, ως αποκαλεί θαυμάσια άληθώς ποιήματα αυτου, δύο ή τρία ποιήματα γραφέντα ιταλιστι και εκ των όποιων τό άριστον είνε «Il Castello maledetto», και μιαν βαθυτάτην πολιτικην σάτυραν «Ο λέλεκας και ό Σπαρταίνους», εις την έσατυριζέτο ό αντιδρών εις τά ένετικά αισθήματα του έπτανησιακου λαου κόμης Καροϋσος. Μετά την «Ένωσιν» έγραψε τά «Κάστρα μας», τόν «Έρχομό του Γεωργίου Α' εις την Κέρκυραν», τόν «Αρίονα», την «Μητρικήν άγάπην», την «Αληθινή ευτυχίαν», τους «Θησαυρούς του Αλη Πασά», κατά δέ τό 1870 έδημοσιεύθη έν Κερκύρα τό άριστον των ποιημάτων αυτου ό «Όρκος» διήγημα ως αποκαλεί αυτό και εις ό ενεσαρκώθη ή ποιησις του Μαρκορά. Ο «Όρκος» δέ, ως και τά πλείστα των ποιημάτων του, μεταφρασθέντα εις διαφόρους εύρωπαϊκάς γλώσσας εκρίθησαν και έθχυμάσθησαν υπό μεγάλων Ιταλών κριτικών, κατέστησαν δέ γνωστόν τό όνομα και τά έργα του ποιητου έν τη ξένη.

Συλλογήν ποιημάτων του εξέδωκε κατά πρώτον ό Μαρκοράς τό έτος 1890 υπό τόν τίτλον «Ποιητικά έργα», μετά τινα δ' έτη έδημοσιεύθη έν Αθήναις και έτερος τόμος ποιημάτων αυτου υπό τόν τίτλον «Μικρά Ταξείδια». Μέχρι του θανάτου του εξηκολούθει έν τούτοις γράφων και δη-

μοσιεύων εις διάφορα περιοδικά τῆς πρωτεύουσας καὶ τῆς ὑποδούλου Ἑλλάδος. Ἄγνωστον ἂν κατέλειπεν ἀνέκδοτα ἔργα, τὰ ὅποια μετὰ τῶν κατεσπαρμένων εις

περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας θ' ἀναζητήσῃ ἐκεῖνος, ὅστις θὰ ἐκδώσῃ μίαν ἡμέραν ἐν συνόλῳ τὸ ἔργον ἐνὸς ἀληθῶς μεγάλου ποιητοῦ.

Θ. Β.

Η ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ*

ΛΙΓΟ μακρὰ ἀπὸ τὸ σπίτι μου, σ' ἓνα ὕψωμα, εἶνε ἓνα πολὺ ὠραῖο σπίτι ἀρκετὰ μεγάλο ποῦ ἀνήκε στὸ Μῆμη τὸν Κοριατόπουλο. Μὲ τὸ γυιὸ τοῦ μακαρίτη τοῦ Μῆμη εἶχα πολὺ σχετισθῆ κι' ὅλη σχεδὸν τὴν ἡμέρα ἐπήγαίνα ἐκεῖ. Ἡ μακαρίτισσα ἢ μάνα τοῦ φίλου μου τοῦ Σπύρου μ' ἔθεωροῦσε σὰν παιδί τῆς κι' αὐτὸ ὄχι καὶ λίγο μὲ παρηγοροῦσε. Ἐκεῖ πάνω εὑρίσκα ἀληθινὰς ἐμπνεύσεις, πότε μέσα στὸ ὠραιότατο περιβόλι, πότε σὲ μίαν ἀπέραντη ταράτσα καὶ πότε σ' ἓνα μικρὸ μικρὸ καμαράκι ἀπάνω ἀπὸ τὴ στέγη. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔβλεπα σχεδὸν ὅλη τὴν πόλι κι' ὅλη τὴ θάλασσα κι' ἡ ψυχὴ μου ἀναγάλιαζε στὸ μεγαλεῖο ἐκεῖνο τῆς φύσεως.

Τὸ βράδυ στὸ σπίτι αὐτὸ εἶχαμε συναναστροφὴν στὴν ὁποία ἤρχοντο διάφορα πρόσωπα πολὺ καλὰ. Ἐκεῖ ἔβλεπες τὸ γιαντὸ τὸν Ἀντώνη τὸ Γαῆτα, ἄνθρωπο μὲ σπάνια πνευματικὰ χαρίσματα γεμάτο ζωὴ κι' ἐξυπνάδα, ποῦ ὅταν σ' ἀπαντοῦσε στὸ δρόμο σοῦ ἔλεγε κάτι τι νόστιμο καὶ ἔφρουγεν ἀμέσως γιὰ νὰ σ' ἀφήσῃ μὲ τὴ γλυκάδα· τὸ Σπυράκη τὸν Ἀραβαντινὸ τὸ συμβολαιογράφο, μανιακὸ στὸ βιολί μὲ τὸ ὁποῖο ἔκανε τόσον ὠραῖα τὸ ὑπομονετικὸ ἐκεῖνο ζῶο μὲ τὰ μεγάλα αὐτιά· τὸ Νιόνιο τὸ Μάργαρη μὲ τοὺς ἀναθηματικούς του στίχους καὶ μὲ τὸ χοντρὸ χοντρὸ σῶμά του τὸ ὁποῖο ἔκαμε μιὰ φορὰ στὸ Γαλαξυδὴ τὰ μικρὰ παιδιὰ νὰ μείνουν μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα· ἐκεῖ ἔβλεπες κορίτσια, κυρίες καὶ πολλοὺς ἄλλους ποῦ ἔδιναν ζωὴ στὴ συναναστροφὴ πότε μὲ ὀμιλίαις πολιτικὰς καὶ πότε φιλολογικὰς.

* Βλέπε «Καλλιτέχνην» τεύχη Μαΐου, Ἰουνίου, Ἰουλίου, Αὐγούστου, Σεπτεμβρίου 1911.

Λίγα βήματα ἀπὸ ἐκεῖ ἐκατοικοῦσε ὁ Μανωλάκης ὁ Κατσαίτης. γνωστότατος μὲ τὸ βαφτιστικὸ του ὄνομα. Ἐνόμιζε πῶς εἶνε ὁ πρῶτος ποιητὴς τοῦ κόσμου. Πρῶτα ἀπὸ ὅλα εἶχε καταργήσῃ τὸ ἄρθρο γιὰ τὸ ἐνόμιζε περιττό, κι' ἐγελοῦσε μὲ τὴν ἀνοησίαν, καθὼς ἐγέλα, πολλῶν ποῦ θεωροῦσαν μεγάλο τὸ Σολωμό.

Εἶχε γράψῃ ἕως ἐξήντα ἐποποιίαις, καμμιὰ τρακοσαριὰ δράματα καὶ κωμωδίαις, καὶ δύο τρία ἐκατομμύρια λυρικά, ἐλεγειακά, σατυρικά, βουκολικὰ ποιήματα. Ἦτο ὁ δυστυχὴς ἀπὸ πλοῦσι καὶ πολὺ καλὴν οἰκογένειαν καὶ γιὰ τοῦτο ἂν καὶ ἐπεινοῦσε, δὲ σοῦ γύρευε χρήματα, μὰ μόνον σοῦ ἔλεγε ὅταν τοῦ ἔδειχνες τὸ θαυμασμό σου, πῶς δὲν εἶχε λεφτὰ ν' ἀγοράσῃ χαρτὶ γιὰ νὰ σ' ἀντιγράψῃ κανένα ποιήματά του.

Τὸν ἐγνώρισαν καὶ τὸν πονοῦσαν μὰ τὸν ἀπόφευγα στὸ δρόμο. Μόλις σ' ἔβλεπε, σοῦ ἔλεγε νὰ σοῦ ἀπαγγεῖλῃ κανένα ποιήματά του, καὶ γιὰ τὸ φόβο τῶν Ἰουδαίων, σὲ προσκαλοῦσε σὲ καμμιὰ ξένη μπουσιὰ καὶ ἔβαζε ἀμέσως τὸ σύρτι. Τὰ παιδιὰ ποῦ τὸν εἶχαν ἀντιληφθῆ ἤρχοντο ἀπόξω ἀπὸ τὴν πόρτα, τὴ χτυποῦσαν καὶ τὰ ἔβαζαν μὲ τὴ μοῦσά του (τὸ εὐτύχημα ποῦ δὲν εἶχε μίαν, ἀλλὰ πολλὰς).

Αὐτὸς ὅμως μὲ τὴ μεγαλείτερη σοβαρότητα, ἄφινε τὴν ἀπαγγελίαν καὶ σκύφτοντας στὴ θύρα ὑμνολογοῦσε τῆς μανάδες τους. Τότε ἄρχιζε τὸ πανδαιμόνιο ἀπὸ τὸ μέρος τῶν παιδιῶν καὶ ἡ φωνὴ ἀπὸ μέρος τοῦ νοικοκύρη τοῦ σπιτιοῦ γιὰ τὴν πολιορκίαν ποῦ τοῦ ἔκαναν ποῦ οὔτε ἡ ἀστυνομία ἤμποροῦσε ἔτσι εὐκόλῃ νὰ τὴν λύσῃ.

Ἀπὸ τόσα ἐκατομμύρια στίχους ἀμφι-

βάλλω ἂν βρίσκεται ἓνας κάπως καλός. Καὶ ὅμως δὲν ἦτο ἀμαθής. Ἐγνώριζε μίαν δύο γλώσσας κι' εἶχε ἀρκετὴ μόρφωσι, μὰ φαίνεται πῶς ἦταν ἡ ἄρνησις τῆς ποιήσεως.

Μὲ τοὺς φίλους μου Σπύρο Κοριατόπουλο καὶ Διονύσιο Μάργαρη ἐπήγαίνα κάθε ἀπόγευμα γιὰ νὰ βροῦμε καμμιὰ καινούργια μας ἀγάπη. Εἶμαστε καὶ οἱ τρεῖς ἐρωτευμένοι. Ὁ Μάργαρης ἀγαποῦσε πολὺ ἐλαφρά, ὁ Κοριατόπουλος πολὺ κρυφά, ἐπειδὴ ἄλλην ἀγαποῦσε κι' ἄλλη μὰς ἔλεγε πῶς ἀγαπᾶ, κι' ἐγὼ πολὺ τρελλά. Ὁ πλέον δυστυχὴς ἀπὸ τοὺς τρεῖς βέβαια ἦμουν ἐγὼ.

Σ' ἐκείνον ποῦ διάβαζα τὰ ποιήματά μου ἦτο ὁ Μάργαρης γιὰ τὸ ἔβλεπα σ' αὐτὸν μίαν κάποιαν κρίσι, ἓνα κάποιον γοῦστο ποῦ δὲν τὸ εἶχαν οἱ ἄλλοι. Κι' ἂν αὐτὸς ἔγραψε ὠραίους στίχους, μπορῶ τοῦτο νὰ τὸ πῶ, τὸ χρεωστῆ εἰς ἐμὲ γιὰ ὅλα ἐκεῖνα ποῦ τοῦ ἔλεγα γιὰ τὴν ποίησι. Ἡ προσπάθειά μου ἦτο νὰ ἐλευθερώσω τὴν ποίησι ἀπὸ τὴ μίμησι καὶ νὰ κάμω ὥστε ὁ ποιητὴς νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἀτομισμό του, μὲ τὴ βοήθειαν βέβαια τῶν μεγάλων ποιητῶν. Ἐζοῦσε τότε καὶ ὁ Τυπάλδος στὴν Ἰταλία καὶ ὁ Μακρορᾶς στὴν Κέρκυρα, μὰ κι' ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος, ἂν καὶ ἔξοχοι ποιηταί, πολὺ λίγο ἐφρόντισαν νὰ μὰς παρουσιάσουν ὀλόκληρο τὸν ἑαυτὸ τους. Ἐνόμιζαν, ὅτι ἂν ἔκαναν ἓνα βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός, θὰ ἔχαναν τὰ ἴχνη τοῦ Σολωμοῦ καὶ δὲν τοὺς ἐρχότανε στὸ νοῦ ὅτι προχωρῶντας, ἐκεῖ θὰ εὑρίσκαν τοῦ Σολωμοῦ τὴ μεγάλη τέχνη, γιὰ τὸ ὅσο κανεὶς ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοὺς τύπους, τόσο καλλίτερα μπαίνει στὴν οὐσία.

Μὴ νομίσῃ κανεὶς, ὅτι μὲ αὐτὰ ποῦ γράφω θέλω νὰ δείξω ἀσέβεια σὲ τόσο ὑπέροχους ποιητὰς ποῦ ἔθελξαν τὰ παιδικὰ μου χρόνια καὶ ἀκόμη καὶ τώρα ποῦ ἄσπρισαν τὰ μαλλιά μου, μοῦ μαγεύουν τὴν ψυχὴ καὶ μ' ἀνυψώνουν τὸ νοῦ.

Ἦτο, πιστεύω, τὸ 1878 ποῦ ἐγνώρισαν τὸ Σπύρο Δὲ Βιάζην. Εἶχε ἐρθῆ ἀπὸ τὴν Κέρκυρα κατατρεγμένος ἀπὸ τὸν κληρὸ γιὰ μίαν ἱστορικὴ ἀλήθειαν ποῦ ἓνας ἄλλος δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ τὴν πῆ μὲ τόσο θάρρος. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ὁ ὁποῖος φαίνεται δειλὸς καὶ ντροπαλὸς ἤθελε, καὶ μὲ τὴ θυσίαν τῆς ζωῆς του, νὰ συντρίψῃ μίαν πρόληψιν καὶ ν' ἀφήσῃ τὴν ἱστορίαν νὰ μιλήσῃ, νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ διδάξῃ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνη ἔμεινε στὴ Ζάκυνθο, τὴν ὁποία ἔκαμε δευτέρῃ του πατρίδα. Ὑπῆρξε πολὺ εὐεργετικὸς γιὰ τὸν τόπο μου. Αὐτὸς ἄρχισε νὰ ἐρευνᾷ στὸ ἀρχεῖο πολλὰ πολύτιμα χειρόγραφα καὶ μὲ αὐτὴ τὴν ἐργασίαν του νὰ φωτίσῃ ὄχι λίγα σκοτεινὰ μέρη τῆς ἱστορίας τῆς μητρικῆς μου γῆς. Πολλὰ ἱστορικὰ γιὰ τὸ Φώσκολο τὰ ἔκαμε γνωστά, πρᾶγμα ποῦ τὸν ἔκαμε ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ μεγάλου Καρδούτση καὶ πολλῶν ἄλλων ἐξόχων Ἰταλῶν.

Μὲ τὸ Δὲ Βιάζην εἶχα συνδεθῆ ἀδελφικώτατα καὶ πολλὰς φορὰς θυμοῦμαι μ' εὐχαρίστησι μεγάλη τῆς φιλολογικῆς μας ὀμιλίας, τοὺς περιπάτους μας.

Γιὰ τοὺς ἀγαπητοὺς μου Λεωνίδα Χ. Ζωὴ, Γεώργ. Μάτση, Ἀνδρέα Ἀβούρη, Καιροφύλα καὶ ἄλλους θὰ μιλήσω στὸ ἄλλο κεφάλαιο.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ

ΡΟΥΜΠΕΝΣ

Ο Ροϋμπενς είνε εκ τῶν ισχυρωτέρων καλλιτεχνικῶν ὀργανισμῶν, οἱ ὁποῖοι τιμοῦν τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἐπὴρξε μέγας διδάσκαλος εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς ζωγραφικῆς, τοπεῖα, προσωπογραφίας, διακοσμητικὰ ἔργα, θρησκευτικούς ἢ ιστορικούς πίνακας. Οὐδεὶς δὲ ἐπικριτὴς ἐπαρουσιάσθη ποτὲ διὰ νὰ μειώσῃ τὴν δόξαν του.

Τὸ ἔργον του εἶνε ἀπέραντον, ἡ ζωὴ του εἶνε γραφικὴ, τοῦ καλλιτέχνου διατελέσαντος συγχρόνως διπλωμάτου, πολιτευτοῦ, πρέσβεως. Παρὰ τὰ τόσον ἀπασχολήσαντα αὐτὸν καθήκοντα ὡς ἐπισήμου προσωπικότητος, ἠδυνήθη νὰ ἐκτελέσῃ ἀναριθμήτους πίνακας καὶ πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς δυνάμεως.

Ἡ φήμη του εἶνε παγκόσμιος, τὰ ἀριστουργήματά του παροιμιώδη.

Ἦτο ἐξήκοντα τριῶν μόνον ἐτῶν ὅταν ἀπέθανε ἐν πλήρει ἀκμῇ τοῦ ταλάντου του χωρὶς νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν ἀδυναμίαν ἐκείνην, ἡ ὁποία τοσον συχνὰ καταστρέφει

τὸ τέλος τῶν μεγαλειτέρων καλλιτεχνῶν. Τὰ ἔργα του εἶνε σκορπισμένα σχεδὸν παντοῦ, εἰς τὴν Ἰσπανίαν, τὸ Βέλγιον, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν Ἀμβέρσσαν ἔχει κανεὶς νὰ θαυμάσῃ: Τὸ προσκύνημα τῶν Μάγων. Τὸν Χριστὸν ἐν μέσῳ τῶν δύο λησιῶν. Τὸν Χριστὸν ἐπὶ τῆς ἀχνυρίνης σιρωμνῆς. Τὸν Χριστὸν νεκρὸν θρηρούμενον ὑπὸ τῶν ἁγίων γυναικῶν. Τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Παρθένου. Τὴν παρθένον μετὰ τὸν ψιττακόν. Τὴν τελευταίαν μετάληψιν τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου τῆς Ἀσσίζης. Τὸν ἄωτον υἱόν. Τὴν προσωπογραφίαν τοῦ Γασπάρδου Γκεβάρτσιους κτλ.

Εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβρου ἐν Παρισίοις δυνάμεθα νὰ ἰδωμεν καὶ νὰ σπουδάσωμεν τὸν Ροϋμπενς εἰς τοὺς πίνακας τῆς Γυναικὸς τοῦ Λῶτι, τῆς Φυγῆς εἰς Αἴγυπτον, εἰς τὴν προσωπογραφίαν τῆς Ἑλένης Φουρμὰν μετὰ τὰ δύο τῆς τέκνα, τέλος εἰς τὴν ἰδιαιτέραν καθιερωθεῖσαν δι' αὐτὸν αἰθουσαν, ὅπου εἶνε συνθηροισμένοι οἱ μεγάλοι διακοσμητικοὶ πίνακες, τοὺς ὁποίους ἐζω-

Ἡ ΠΑΡΘΕΝΟΣ ΜΕ ΤΑ ΑΘΩΑ ΠΑΙΔΑΚΙΑ

ΥΠΟ ΡΟΥΜΠΕΝΣ

γράφισε διὰ τὸ ἀνάκτορον τοῦ Λουξεμβούργου πρὸς δόξαν τῆς Μαρίας τῶν Μεδίκων, εἴκοσι καὶ εἰς ἓν ὄλω ἀγορασθέντες ἀντὶ 20,000 σκούδων. Οἱ πίνακες αὐτοὶ διηγοῦνται μὲ θαυμασίαν περίσσειαν λυρισμοῦ καὶ καταπληκτικὴν δύναμιν χρώματος, ὀλόκληρον τὸν βίον τῆς βασιλίσσης. Ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς ἕκτακτον θέλητρον ποικιλίας, εὐρυθμία καὶ ζωὴ, κινήσις, θαυμαστὴ σκηνοθεσία, μία διαρκὴς ἀποθέωσις τῆς παχείας καὶ ξανθῆς σφριγηλῆς σαρκός. Αὐτὰ εἶνε τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ διδασκάλου.

Πρόκειται περὶ ἀπεικονίσεως ἐπισήμου ἱστορίας, τὴν ὁποίαν ὁμοῦ ἀποδίδει ὁ ἐξαιρετικὸς αὐτὸς μάγος, ὁ παίζων μὲ τὴν ἀλληγορίαν, ὁ ἀναμιγνύων μὲ τὴν πραγματικότητα τὰς Μοίρας, τὰς Χάριτας, τὸν Δία, τὴν Ἄρτεμιν, τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν Ἀφροδίτην, τὸν Ἄρην, τὸν Ἀπόλλωνα, τὰς Νηριίδας, τοὺς Ποταμούς, τὰς Ὠρας κλπ. Εἶνε ὡς θεαματικὰ καὶ θεατρικὰ ἔργα φαντασίας μὴ ἀποκαμνούσης, διακοσμητικῆς τέχνης ἐντελῶς ἰδιοτύπου.

Ὁ Πέτρος Παῦλος Ροῦμπενς ἐγεννήθη τὴν 29 Ἰουνίου 1577 εἰς Σίγκεν ἐν Βεστφαλίᾳ, ὅπου ὁ πατέρας του Ἰωάννης Ροῦμπενς, διδάκτωρ τοῦ δικαίου, δικαστὴς ἐν Ἀμβέρσῃ, ἔζη ὑπὸ δυσμένειαν κατόπιν ἐπεισοδίου, τὸ ὅποιον τοῦ συνέβη μὲ τὴν διεζευγμένην σύζυγον τοῦ Γουλιέλμου τοῦ Σιωπηροῦ. Ἐὰν δὲ δὲν εἶχε κριθῆ ἀπκραιτέτον νὰ διατηρηθῆ ἄσπιλος ἡ φήμη τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Ὁράγγης, θὰ ἐπλήρωνε τὴν ἐρωτικὴν του περιπέτειαν μὲ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου πρᾶγμα, τὸ ὅποιον θ' ἀπεστέρει τὸν κόσμον ἐνὸς ἐκ τῶν μεγαλειτέρων του καλλιτεχνῶν, διότι τὸ συμβᾶν χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1570 καὶ ὁ Πέτρος Παῦλος Ροῦμπενς ἐγεννήθη ἑπτὰ ἔτη βραδύτερον. Ἡ σύζυγος τοῦ Ἰωάννου Ροῦμπενς Μαρία Πυπελίνεξ ὄχι μόνον δὲν ἐμνησιακῆσε κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸν ἐσυγχώρησε καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν ὁποίαν τῆς ἐξωμολογεῖτο αὐτὸς τὴν ἀγανάκτησίν του διὰ τὸ σφάλμα του ἀπήντησε: «Δὲν μποροῦσα νὰ σκεφθῶ ποτέ, ὅτι θὰ μὲ ἐνόμιζες τόσο ἀναίσθητον, ὥστε νὰ

φανῶ σκληρὰ καὶ νὰ σὲ λυπήσω τὴν στιγμήν, ὅπου εὐρίσκεσαι εἰς τόσας ἀνησυχίας, ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ θυσιάσω τὴν ζωὴν μου γιὰ νὰ σὲ σώσω. Καὶ ἂν ἀκόμη τόση μακρὰ ἀφοσίωσις δὲν εἶχε προηγηθῆ αὐτῶν τῶν δυστυχιῶν, ἔπρεπε καὶ πάλιν νὰ σοῦ δείξω τόσο μῖσος ὥστε νὰ μὴ σοῦ συγχωρήσω ἓνα σφάλμα ἀπέναντί μου; . . . Καὶ μὴ μοῦ γράψης, σὲ παρακαλῶ, πλέον ὁ «ἀνάξιος σύζυγός σου» ἀφοῦ σὲ ἐσυγχώρησα. Ἡ πιστὴ σου σύζυγος: Μαρία Ροῦμπενς».

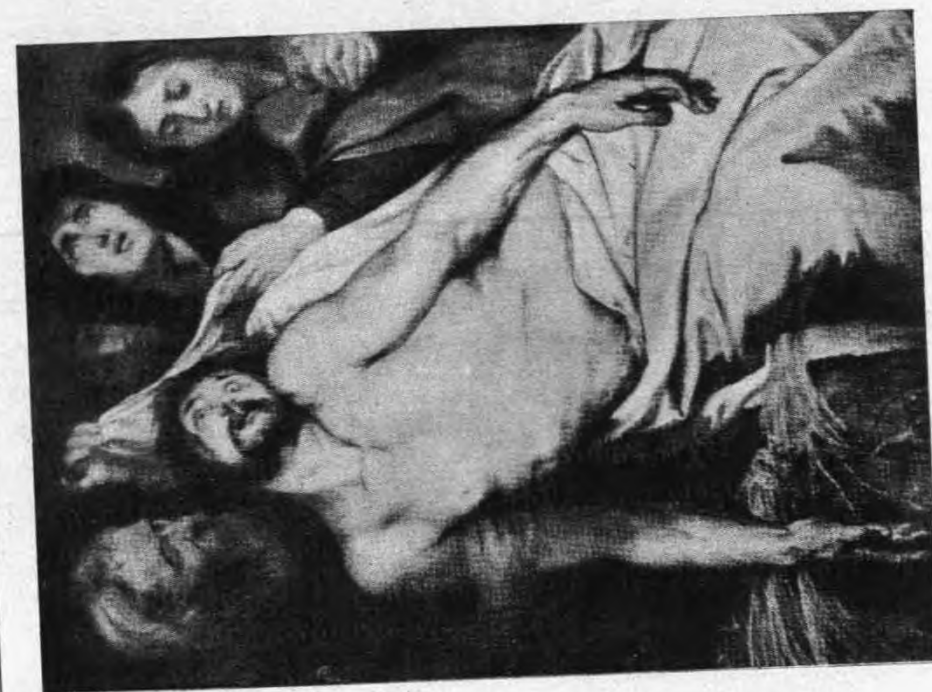
Ὁ Πέτρος Παῦλος Ροῦμπενς ἦταν ἐνὸς ἔτους, ὅταν ἡ οἰκογένειά του ἐνετάλη νὰ μεταβῆ εἰς Κολωνίαν ὅπου ὁ πατέρας του Ἰωάννης Ροῦμπενς εἶχεν ἐγκατασταθῆ μετὰ τὴν ἀθώωσίν του ἀπὸ πάσης κατηγορίας τὴν 10 Μαΐου 1573.

Ἐκεῖ ὁ Πέτρος Παῦλος καὶ ὁ μεγαλειότερος ἀδελφός του Φίλιππος ἀνετράφησαν ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῶν δυστυχιῶν τοῦ πατρός των, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε τὴν 1 Μαρτίου 1587.

Χηρεύσασα ἡ μητέρα τοῦ Ροῦμπενς ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ μετὰ τῶν τέκνων της εἰς Ἀμβέρσαν, ὅπου ὁ σύζυγός της ἄλλοτε ἔχαιρε καλὴν φήμην. Καίτοι ἡ περιουσία της εἶχεν ἐλαττωθῆ ὡς ἐκ τοῦ τρομεροῦ πολέμου μετὰ τῆς Ἰσπανίας, τῆς ἀπέμειναν ἐν τούτοις ἀρκετὰ διὰ νὰ ζήσῃ ἀνέτως καὶ ν' ἀναθρέψῃ τοὺς υἱούς της.

Ὁ μικρὸς Ροῦμπενς ἀπεστάλη εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπου ταχέως διεκρίθη ἡ εὐφυΐα του. Ἀντέγραψε τὰς εἰκόνας τῆς Ἁγίας Γραφῆς τοῦ Τοβία Στίμμερ καὶ εἰς ἡλικίαν δέκα τριῶν ἐτῶν εἰσῆλθεν ὡς ἀκόλουθος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Μαργαρίτας δὲ Λινχίρας ἐνὸς τῶν διοικητῶν τῆς Ἀμβέρσας. Ἐκεῖ ἔμαθε τοὺς καλοὺς τρόπους, τὴν ἐθιμοτυπίαν τῶν αὐλῶν, ἡ ὁποία τοῦ ἐχρησίμευσε βραδύτερον εἰς τὴν ζωὴν του.

Ἄλλ' ἡ κλίσις του πρὸς τὴν ζωγραφικὴν ἤρχισεν ἤδη ν' ἀποκαλύπτεται. Ἐχρησιμοποίησε δλον τὸν καιρὸν του εἰς τὸ νὰ σχεδιάζῃ καὶ ἔλαβε τὴν ἀδειαν παρὰ τῆς μητρός του νὰ μεταβῆ καὶ μαθητεύσῃ πλησίον τοῦ γνωστοῦ ζωγράφου Τοβία Verhaect. Ἐπειτα ἐμαθήτευσε εἰς τοῦ

Ἄδὰμ βὰν Νοορι (τοῦ ὁποίου ὁ γαμβρὸς ὑπῆρξεν ὁ Ζορντάενς) καὶ παρὰ τῷ ὁποίῳ ἔμεινε μῆνας τινὰς πρὸ τοῦ εἰσελθῆναι εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ὁθωνος βὰν Veen, σοφοῦ εὐπατρίδου καὶ ζωγράφου.

Εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ταξειδεύει εἰς Ἰταλίαν ἀκολουθῶν τὸν κανόνα σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖον οἱ καλλιτέχνηαι ὤφειλαν νὰ βλέπουν τὰ ἀριστουργήματα τῆς Ρώμης, Φλωρεντίας καὶ τῆς Βενετίας. Ἐὰν δὲ θέλωμεν νὰ εὐρωμεν κάποιαν ἐξήγησιν ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν τοῦ δυνατοῦ, ζωηροῦ καὶ θαυμασίου χρωματισμοῦ τοῦ Ροῦμπενς πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι ἀφοῦ διέτρεξε τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν ἐφθάσε εἰς Βενετίαν τὸ 1600 καὶ ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν ταύτην μὲ τὸ ἐνθουσιῶδες βλέμμα νεανίου εἴκοσι τριῶν ἐτῶν.

Ἐν Βενετία ὁ Ροῦμπενς εἶδε ἔργα τῶν Τζιορτζόνε, Τισιανού, Τιντορέτου, Βερονέζε καὶ ἀντέγραψε πολλὰ ἐξ αὐτῶν. Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα ἐξετίμησεν ὁ δούξ τῆς Μάντουας Βικέντιος Γκονζάγκ, ὁ ὁποῖος καὶ συνεδέθη διὰ φιλίας μὲ τὸν Ροῦμπενς, προσλαβὼν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του εἰς Μάντουαν, ὅπου ὁ καλλιτέχνης ἠδυνήθη νὰ σπουδάσῃ τοὺς ἐκεῖ συνηθροισμένους θησαυροὺς ὑπὸ τῶν διοικητῶν τῆς πόλεως ταύτης. Μετὰ ἓν ἔτος ὁ Γκονζάγκ ὑποχρεωμένος νὰ κινητοποιήσῃ τὸν στρατὸν του διὰ νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον τῶν Τούρκων ἀπέστειλε τὸν Ροῦμπενς ἐπ' ἀδείας εἰς Ρώμην διὰ ν' ἀντιγράψῃ καὶ ἄλλα ἔργα. Ὅταν ἡ ἀδεία του ἔληξε ἐπανήλθε πρὸς βορρᾶν, ὅπου φαίνεται εἶγεν ἐπιφορτισθῆναι δι' ἀποστολῆς πολιτικῆς ἐν ταύτῳ καὶ καλλιτεχνικῆς, τὴν ὁποίαν ἐξετέλεσε τόσῳ καλῶς ὥστε τὸ ἐπόμενον ἔτος, ὅταν παρέστη ἀνάγκη τοῦ ἀνετέθη ἄλλη ἀποστολὴ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἰσπανίας.

Σήμερον διὰ νὰ μεταβῆ κάνειῖς ἀπὸ τὴν Μάντουαν εἰς Μαδρίτην ἀπαιτοῦνται δύο μόνον ἡμέραι, ἀλλὰ πρὸ τριακοσίων ἐτῶν τοιοῦτον ταξίδιον ἦτο μακρὸν καὶ περιπετειῶδες τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ διπλωμάτης ζωγράφος ἐκόμιζε θαυμάσια δῶρα τοῦ δουκὸς πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον. Ὁ πρεσβευτὴς τῆς Μάντουας ἐν Ἰσπανίᾳ

συνέστησε τὸν Ροῦμπενς ὡς ἱκανὸν προσωπογράφον. Τοῦ ἀνετέθη νὰ ἐκτελέσῃ τὰς προσωπογραφίας τῶν κυριῶν τῆς αὐλῆς καὶ τῆς ἀριστοκρατίας.

Ὁ Ροῦμπενς διέμεινε σχεδὸν ἓνα ἔτος ἐν Ἰσπανίᾳ τιμῶμενος παρὰ τῆς αὐλῆς, ἐκτελῶν προσωπογραφίας, ἀσχολία εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εὕρισκε κανέν ἠέλγητρον καὶ τὴν ὁποίαν ἐθεώρει κοινήν. Οἱ Ἰσπανοὶ μέτριοι ζωγράφοι τῆς ἐποχῆς τὸν παρηνόχλουν μὲ τοὺς ματαίους ἐγωισμοὺς των καὶ αὐτὸς ἠσθάνετο ἀρκετὴν καταφρόνησιν δι' αὐτούς.

Ἐπανελθὼν εἰς Μάντουαν ἐξετέλεσε μερικὰ ἔργα, μεθ' ὃ μετέβη πάλιν εἰς Ρώμην τὸ 1605, ὅπου ἔλαβε παράγγελίαν διὰ τὴν «Νέαν Ἐκκλησίαν», ἀλλὰ πρὸ τοῦ τὴν φέρῃ εἰς πέρας ὁ δούξ τῆς Μάντουας τὸν ἀνεκάλεσε εἰς Γένουαν. Τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1608 λαμβάνει τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα, ὅτι ἡ μητέρα του ἀσθενεῖ βαρῶς καὶ ζητεῖ τὴν ἀδειαν ἀπὸ τὸν Δούκα νὰ μεταβῆ εἰς Ἀμβέρσαν. Μεταβαίνει ἐκεῖ, ἀλλὰ φθάνει πολὺ ἄργά μόνον διὰ νὰ προσευχηθῆ ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μητρός του. Εἰς τὸ βυθισμένον εἰς τὸ πένθος σπῆτι του, ἐπανευρίσκων τὴν γαλήνην εἰς τὴν ἰδίαν του πατρίδα καὶ αἰσθανόμενος πλήρη πεποίθησιν ἐπὶ τῆς ἰδιοφυίας του, καὶ ἔχων τὴν συνείδησιν, ὅτι ἡ Ἰταλία τὸν εἶχε διδάξει ὅ,τι ἦτο δυνατόν διὰ τὴν ἡλικίαν του νὰ μάθῃ, ἀπεφάσισε νὰ παραιτηθῆ τῆς πρὸς τοὺς ξένους ὑπηρεσίας. Ἐγραψε πρὸς τὸν δούκα τῆς Μάντουας εὐχαριστῶν αὐτὸν διὰ τὴν ὑψηλὴν του προστασίαν καὶ ἀναγγέλλων τὴν ἀπόφασίν του νὰ παραμείνῃ τοῦ λοιποῦ εἰς Ἀμβέρσαν.

Ἐκεῖ ἡ φήμη εἶχε προτρέξει αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἐποχὴ ἦτο εὐνοϊκὴ δι' αὐτόν, διότι ἔτη εἰρήνης διεδέχοντο καταστρεπτικὸν πόλεμον καὶ οἱ σημαίνοντες πολῖται διέθεταν διὰ τὰ ζητήματα τῆς τέχνης τὸν αὐτὸν ἔνθερμον ζῆλον, τὸν ὁποῖον εἶχαν ἐπιδείξει διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος των. Αἱ πόλεις ἤρχισαν νὰ εὐημεροῦν καὶ ἄμιλλα παραγγελιῶν διὰ τὴν διακόσμησιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν αἰθουσῶν τοῦ συμβουλίου ἀνεπτύχθη μεταξύ των.

Η ΚΥΡΙΑ ΜΕ ΤΟ ΚΑΣΤΟΡΙΝΟ ΚΑΠΕΛΛΟ

ΥΠΟ ΡΟΥΜΠΕΝΣ

Ἐν Ἀμβέρσα ἰδρύθη εἰδικὴ εἰταιρεία διὰ τοὺς καλλιτέχνους, οἱ ὅποιοι εἶχαν ἐπισκεφθῆ τὴν Ἰταλίαν. Ὁ Ροῦμπενς ἐξελέγη μέλος προτάσει τοῦ φίλου του Ἰωάννου Brueghel τοῦ ζωγράφου τῶν ζώων μὲ τὸν ὅποιον συνειργάσθη εἰς τὸν περιεργὸν ἐκεῖνον πίνακα τοῦ Μουσείου τῆς Χάγης, τὸν Ἐπίγειον παράδεισον, ζωγραφίσας τὰς εἰκόνας τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας. Χάρις εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀδελφοῦ του Φιλίππου ἔχοντος περιφανῆ δημοσίαν θέσιν, ἔλαβε τὰς παραγγελίας διὰ τὴν διακόσμησιν τοῦ Δημαρχείου, καθὼς καὶ τοῦ «Προσκυνηματος τῶν Μάγων» καὶ τῆς «Ἐπισκέψεως τῆς Παρθένου» διὰ τὸ παρεκκλήσιον τοῦ τάγατος τῶν Γραμμάτων.

Τὸ «Προσκύνημα τῶν Μάγων» ὑπῆρξεν ἓνα ἐκ τῶν πρώτων ὁμοίων του ἔργων καὶ μολονότι στερεῖται τῶν καλλονῶν τῶν ἐπομένων, εἶχε τόσῃν ἐπιτυχίαν ἐν Ἀμβέρσα ὥστε ὁ ἡγεμὼν ἀφοῦ τοῦ ἔχάρισε ὠραῖον κόσμημα, τὸν ὠνόμασε ἐπίσημον ζωγράφον τῆς αὐτῆς με τακτικὸν ἐτήσιον ἐπίδομα, μὲ πλήρη ἐλευθερίαν τῆς ἐγκαταστάσεως εἰς πόλιν τῆς ἐκλογῆς του καὶ μὲ ἀπαλλαγὴν τῆς πληρωμῆς φόρων. Ἄλλ' ἀγαπῶν τὴν πατρίδα του ἐπροτίμησε νὰ παραμείνῃ ἐν Ἀμβέρσα, ὅπου ἡ μεγαλοφυΐα του ἠδύνατο νὰ δώσῃ εἰς τὴν πόλιν ταύτην τόσῃν δόξαν ὅσην καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν ὄπλων.

Τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην ἐπῆλθε μεταβολὴ εἰς τὴν τέχνην του. Ὁ Ροῦμπενς τῆς «Ἀποκαθηλώσεως» εἶνε πολὺ διάφορος τοῦ Ροῦμπενς τῶν προγενεστέρων του ἔργων τῆς πρώτης περιόδου. Εἶχεν ἀναπτυχθῆ καὶ ὠριμάσει, εἶχεν ἀφομοιώσει πρὸς τὴν ἰδιοφυΐαν του ὅλας τὰς ἀρετὰς τῶν ἔργων, τὰ ὅποια εἶχεν ἰδῆ κατὰ τὰ ταξείδιά του καὶ ἀρχίζει τῶρα νὰ εἶνε πλέον ἐντελῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Αἱ παραγγελίαι κατέφθαναν πρὸς αὐτὸν εἰς τόσῃν μέγαν ἀριθμὸν ὥστε κατὰ μίμησιν τῶν συναδελφῶν του ἤνοιξε ἐργαστήριον καὶ ἰδρυσε σχολὴν. Πλήθος νεαρῶν καλλιτεχνῶν ἐφιλοδόξουν νὰ ἐργάζωνται μαζὶ του, ἐπίσης καὶ γηραιοὶ καλλιτέχνη

οἱ ὅποιοι ἐπέζητουν ἐργασίαν. Ἐννοῶν τὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας ἕκαστος ἠδύνατο νὰ τοῦ προσφέρῃ διένειμεν ἐργασίαν πρὸς ὄλους. Ἐχάρασσε τὸ σχέδιον ἐκάστης εἰκόνας, τοὺς ἄφινε νὰ τὴν ἐκτελοῦν καὶ τέλος ἀνεφαίνετο διὰ νὰ ἐπιφέρῃ τὰς διορθώσεις. Ἐξ ἄλλου ἡ τύχη τὸν ἠύνησε ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν συνεργατῶν του. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ὁ Βὰν Δύκ καὶ ὁ διάσημος ζωγράφος ζῶων Σνάϊδερ. Τοῦ τελευταίου τούτου λέγεται, ὅτι οὐδέποτε ἐπεθεώρει τὰς εἰκόνας.

Ὡς οἱ Φλωρεντινοὶ ζωγράφοι τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ὁ Ροῦμπενς οὐδέποτε ἱκανοποιεῖτο διαθέτων ὄλον τὸν καιρὸν του εἰς τὴν ζωγραφικὴν. Κατὰ τὴν ἐν Ἰταλίᾳ διαμονὴν του ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἐμορφιὰ τῶν ἀνακτόρων τῆς Γενούης τοῦ εἶχε κάμει ζῶηροτάτην ἐντύπωσιν καὶ ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὰ τόμον κοσμούμενον ἀπὸ ἑκατὸν περὶ τοῦ σχεδία, τὰ ὅποια συνέθεσε μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἐπιμέλειαν. Συγχρόνως ἐξετέλει εἰκονογραφίας διὰ βιβλία καὶ ἐπέβλεπε τὴν χαλκογράφησιν τῶν εἰκόνων του διὰ τὴν ὁποίαν εἶχε μετακαλέσει εἰδικούς καλλιτέχνους ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, οἱ ὅποιοι ἐγείναν παράδειγμα εἰς τοὺς ἐντοπίους. Γνωρίζων νὰ διεξάγῃ καλῶς τὰ διάφορα συμφέροντά του, μορφωμένος καὶ εὐρείας παιδείσεως, εὐρισκόμενος εἰς ἀνταπόκρισιν μὲ τὰς μεγαλειτέρας πόλεις τῆς Εὐρώπης, ἐξ ἄλλου ἄνθρωπος τοῦ κόσμου καὶ γόης, δὲν εἶνε ἐκπληκτικόν, ὅτι ἠδυνήθη νὰ φθάσῃ ἀνέτως τὴν ἐπιτυχίαν καὶ νὰ θριαμβεύσῃ ἐν τῇ ζωῇ. Κερδίζων 50.000 φιορίνια ἐτησίως ἠγόρασε ἴδιον μέγαρον διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ ὁποίου ἐδαπάνησε τὸ μέγα ποσὸν τῶν 150,000 φράγκων, διακοσμῆσας αὐτὸ μεγαλοπρεπῶς μὲ τὰς καλλιτεχνικὰς του συλλογὰς καὶ τὰς ἰδίας του εἰκόνας. Εἰργάζετο συνεχῶς καὶ ἀκαταπόνητως, ἐνῶ τοῦ ἀνεγίνωσκον Σενέκαν, Πλούταρχον καὶ Πλάτωνα. Τὸ θέρος διέμενε εἰς ἰδιόκτητον ἑπαυλιν εἰς τὰ περίξ τοῦ Elewyt, ἀφ' ὅπου χρονολογοῦνται τὰ πλεῖστα τῶν τοπειῶν του.

[Ἐπεται τὸ τέλος]

ΛΙΓΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Νὰ εἶμουν, ξυπνώντας ρυθμικά, ψαράς μὲ τὸ σταλίκι,
Τὰ κοιμισμένα σου νερά, καημένο Μεσολόγγι!

(ΠΑΛΑΜΑΣ)

Κι ἀπάνω στὴ Βαράσοβα
Κάστρο πὸν λουλουδιζει,
Βγαίν' ἡ Σελήνη μὲ χρυσὸ
Δρεπάνι καὶ θερίζει.

(Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ)

ΑΝΑΜΕΣΑ στὸν κόσμον τῶν ἔμφυτων ὄντων ζοῦνε πρόσωπα ξεχωριστά, σὲ νοῦ ἢ σὲ μορφή, ποιηταὶ δημιουργοὶ ἢ δημιουργημένες γυναῖκες, representative καθὼς τὰ ὀνομάζει ὁ ξένος· μαζὶ τοὺς δένουμε ἀλλοιώτικες ἀγάπες, γιατί μόνο μὲ τὸ πλησίασμά τους καὶ μὲ τὴ βοήθεια τους μόνο δεχόμεστε τὸ καλὸ τῆς ζωῆς, πὸν γιὰ μερικοὺς μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ὀλόκληρη ἡ ζωὴ. Οἱ τόποι, τὰ διαστήματα πὸν ἀπάνω τους σαλεύουμε, ἢ μητέρα γῆ μὲ τίς ἀπεριόριστες φυσικὰς ὁμορφίαις πὸν δημιουργοῦνε τὰ στοιχεῖα, εἴτε στὴν πλησιέστερη ἐξέταση καὶ στοῦ καθημερινοῦ τὸ συναπάντημα, εἴτε στοῦ συνοπτικοῦ τους ξαγνάντεμα καὶ στ' ὄραματικὸ τῆς μνήμης, συχνὰ μᾶς παρουσιάζονται σὰν κάτι ἀνθρώπινο, σὰν κάτι ψυχικὸ πὸν μᾶς συγκινεῖ βαθύτερα ἀπὸ τὴ συνειθισμένη ἐντύπωση τοῦ ἀντικειμενικοῦ κόσμου. Ἐτσι θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὸς ὑπάρχουνε καὶ τόποι ἀνιπροσωπικοὶ τὸ Μεσολόγγι γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἔχει χωρὶς ἄλλο ξέχωρη δική του φυσιογνωμία.

Τὸ Μεσολόγγι χρωστᾷ τὴ φυσιογνωμία του σὲ μιὰν αὐτὴν γυναῖκα καὶ σὲ μιὰ ὀρατὴ παιδούλα: στὴ Δόξα καὶ στὴ Λιμνοθάλασσα.

Στὴ Δόξα. Ὅταν ἀκοῦμε τ' ὄνομα Μεσολόγγι νοιώθουμε ν' ἀναδεύῃ μπροστὰ μας κάποιος ἴσκιος τῆς ἱστορίας. Ὁ ἴσκιος ὅμως πὸν θὰ γοργοπεράσῃ ἀπὸ μπροστὰ μας ἀόρατος γιὰ λίγα δευτερόλεπτα, θὰ σβύσῃ παραπέρα γιὰ πολὺν καιρὸ. Ἴσως ὁ παλληκαρισμὸς καὶ ἡ ἐνέργεια, συντροφεμένα μὲ τὴν περιφρόνηση τοῦ θανάτου, νὰ

μὴν ἀποτελοῦνε τὸ ἐσωτερικὸ credo τοῦ καιροῦ μας. Δὲν εἶμαστέ πιά οἱ ἄφοβοι πὸν ὑποφέρουμε τὰ πάντα ἀτρόμητα καὶ καρτερικά· εἶμαστέ οἱ νευρασθενικοὶ πὸν δὲν ὑποφέρουμε, πὸν ἀναπολοῦμε κάποια εἰδύλλια καὶ κυνηγάμε κάποια φαντάσματα. Κ' ἔτσι ὅσες ὥρες καὶ ἂν τριγύρισαι τοὺς δρόμους τοῦ Μεσολογγιοῦ καὶ ὅσο καὶ ἂν σταμάτησαι στὰ ἱστορικὰ θυμητάρια τῶν Ἡρώων, ἐκεῖ πὸν ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς δοξασμένους τάφους, τίς χαλασμένες τάπιες, τὰ παρατημένα κανόνια καὶ τίς λιγοστὲς μπάλες ὑψόνεται ἀμούστακο μαρμαρένιο παλληκάρι ὁ Μπαύρον, δὲν μπόρεσαι νὰ δεχτῶ κανένα δυνατὸ παλμὸ, ἀντίπαλο ἀπὸ τὴ Δόξα τῆς πατρίδας μου καὶ ἀπὸ τὴ συνείδηση τῆς φυλῆς μου. Τὸ Μεσολόγγι φανερονότανε πάντα μπροστὰ μου σὰν ἓνα παράμερο θαλασσοχώρι, μὲ τοὺς ψαράδες του καὶ τοὺς ἀπλοϊκοὺς ἀνθρώπους, μὲ τοὺς φιλήσυχους μῶλους πὸν δείχνανε στὸ βάθος τὴ λίμνη τὴν παιγνιδιάρια μὲ τὰ πρυάρια καὶ τίς φελοῦκες. Μ' ἄρεσε νὰ γυρνῶ στὰ στενὰ πολυγύριστα δρομάκια του, συνταιριάζοντας τὴν πραγματικότητα μὲ τ' ἄλλο Μεσολόγγι τῆς φαντασίας μου πὸν εἶχα μισαχαράξῃ στὰ βαθειὰ μου ἀπὸ τῆς ἱστορίας τῆς μητέρας μου. Οἱ Καημοὶ τῆς Λιμνοθάλασσας, πὸν μέσα τους ὁ ποιητῆς κατάρθρωσε νὰ σταλάξῃ τὸ χρῶμα τοῦ ντόπιου ἔτσι ξεχωριστά, συντρόφευαν τοὺς γύρους μου καὶ τὰ περπατήματά μου. Ἡ ἰδεολογικὴ μούσα τοῦ Παλαμά, σὰ νὰ κόβει ἐδῶ τὸ δρόμο τῆς γιὰ νὰ τραγουδήσῃ σὲ ἄλλη νότα ὄλα τὰ θυμίσματα μιᾶς παιδιᾶτικης ὑπαρξῆς, ἀπάνω σὲ περιστα-

τικά τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ χεροπι-
σμένα ἀντικείμενα τοῦ τριγύρω κόσμου.
Κάποιοι ἀκόμα στίχοι μεσολογγίτικοι τοῦ
μεσολογγίτη ποιητῆ Μαλακᾶση. Καὶ λι-
γώτερο συχνά, συντροφεμένοι ὁμως ἀπὸ
ρευστό φῶς, ὅπως τὸ σκουροῦπωμα σὲ
κάποιες στιγμές, στίχοι ἀπὸ τὴν ἀόριστη
ὀρχήστρωση τῶν Ἐλευτέρων Πολιορκημέ-
νων, τοῦ ἀσύγκριτου ἐκείνου ψυχικοεπικοῦ
τραγουδιοῦ.

Τὸ Μεσολόγγι ἐξεταζόμενο πνευματικά
καὶ κοινωνικά θὰ γινόταν ἀφορμὴ νὰ πῶ
πολλά. Θέλοντας νὰ συντομέψω, χαρα-
χτηρίζω μονάχα τοὺς σημερινούς Μεσο-
λογγίτες μὲ τὴ λέξη «Μποδαρίστες». Τί
καλὰ ποῦ ἐφαρμόζεται ἐδῶ ὁ bonarisme!
Καὶ θάθελα ἀκόμα νὰ σημειώσω — μὲ
λύπη μου βέβαια, ἀλλὰ καὶ δίκαιη ἀγα-
νάχτηση ἀπὸ τὸν κόπο ποῦ διάλεξε τις
προάλλες ἕνας γέρος καθηγητῆς γιὰ νὰ
κηρύξη τις ἀδιάντροπες ἀερολογίες του —
πῶς οἱ Ἐλευτέροι Πολιορκημένοι τοῦ τρα-
γουδιοῦ μεταμορφώθηκαν σὲ Ἀπολιόρη-
τους Σκλάβους.

Εἶπα παραπάνω πῶς παρὰ πολὺ ἀπὸ
τὴ φυσιογνωμία τοῦ Μεσολογγιοῦ βρίσκε-
ται στὴ λιμνοθάλασσα. Ἡ πόλη μονάχη,
ἂν βγάλουμε μάλιστα καὶ τὰ Ἡρώα, δὲν
ἔχει τίποτα τὸ ἐξαιρετικό. Ἐνας σωρὸς
ἀπὸ παλαιὰ καλοίσκιωτα σπιτάκια, ποῦ
ἀνάμεσο τοὺς ξεπροβάλλουν οἱ τροῦλλοι ἀπὸ
τὴν ἐκκλησιὰ τῆς χώρας. Τὰ σπιτάκια
χωρίζουν κακόστρωτα σοκάκια, καλντερί-
μια μὲ συχνὰ στριψίματα, καὶ κάπου
κάποτε βαλτονέρια μὲ τοῦρες ἀπὸ βοῦρλα.
Κατὰ τὰ ἡλιοβασιλέματα ὁ σωρὸς καθρε-
φτίζεται τόσο καθάρια μέσα στὰ κοιμι-
σμένα νερὰ τῆς πολυχρωμῆς λίμνης, ποῦ
τὸ μάτι μας ἀντικρίζει χαρούμενο τὸ
διπλὸ Μεσολόγγι. Στὸν περίπατο ἀπαντᾶς
τοὺς ἴδιους μονότονους σεργιανιστάδες:
καμπούσους συνταξιούχους, λίγους ἀξιομα-
τικούς, μερικούς δικαστές, δύο τρεῖς κρη-
σιές, ντυμένες στὴ μόδα, μὲ βῆμα ρυθμι-
σμένο μὲ τὸ ρυθμὸ τῆς ἀκαταδεξιάς, ποῦ
μπορεῖ στὴ μοναξιά τους ν' ἀποφάσισαν
πῶς εἶναι πριγκηπέσσες. Ἐνα κροφνε-
δάκι μὲ δεκαπεντάλεφτα γλατομπούρικα

καὶ δεκάρικους κακουλέδες δέχεται ἀπο-
βραδὶς ὅλη τὴν κοσμικὴ κίνηση τῆς πρω-
τεύουσας.

Ἀπὸ τὸ βορεινὸ μέρος τοῦ Μεσολογγιοῦ,
περνώντας τὴ Μεγάλη Πύλη ἀπ' ὅπου
ἔγινε ἡ ἔξοδος, ξανοίγεις στὸ βάθος νὰ
πρασινίζουν τὰ περιβόλια τοῦ τόπου. Πιο
βαθεῖα ἀκόμη ξαπλώνεται ὁ Ζυγός, ποῦ
μαζὶ μὲ τὴν ἀντρειωμένη Βαράσοβα, ἀπο-
τελεῖ τὸ γνώριμο βουνίσιο ζευγάρι τοῦ
Μεσολογγιοῦ. Ἀπὸ τ' ἄλλα τρία μέρη τὸ
Μεσολόγγι περιτριγυρίζεται ἀπὸ τὰ ρήχη
τῆς λιμνοθάλασσας. Τὴ λιμνοθάλασσα
σχίζει ἡ Τουρλίδα, δρόμος χτισμένος κα-
ταμεσίς στὴ θάλασσα, μοναδικὸς περίπα-
τος τοῦ τόπου, φτάνοντας ἴσα μὲ τὸ
κανάλι τῆς Πάτρας. Ὑστερα ἀπὸ μιᾶς
ῶρας περπάτημα.

Στὴ λίμνη βρίσκονται σπαρμένα τὰ
περίφημα νησάκια τοῦ Μεσολογγιοῦ. Ἡ
Κλείσοβα, τὸ Βασιλάδι, ὁ Ἅϊ Σώστης
κι ἄλλα. Ἐκεῖ ἀράζουνε ψαράδες καὶ μέσα
σὲ δεξαμενὲς κλεισμένες μὲ καλαμωτὰ
περιφράγματα, μέσα στὰ γιβάκια, φυλα-
κίζουν τὰ περίφημα Μεσολογγίτικα ψάρια,
τοὺς κέφαλους μὲ τὸ μελιχρὸ αὐγοτάραχο,
τις τσιπούρες, τὰ λαυράκια κι ἄλλα διά-
φορα. Οἱ ψαράδες δουλεύουν καὶ τὴ νύχτα
μὲ τὸ πυροφάνι καὶ τὸ καμάκι. Τὰ πυρο-
φάνια μοῦ φάνταζαν σὰν ἄστρα γήινα ποῦ
σπάραζαν, ἴσως γιὰτὶ στερήθηκαν τὴν
οὐρανικὴ γαλήνη. Ὅταν φυσάει ἀγεράκι,
στὸ βάθος τῆς λιμνοθάλασσας ἀμέτρητα
λευκὰ πανάκια σαλεύουνε, γέρνουν, δια-
σταυρόνονται, ζυγόνουν, ξεμακραίνουν,
κρύβονται. Ξαναφαίνονται, ξαναχάνονται.
Τὰ πλεούμενα τῆς λίμνης εἶναι λογῆς,
λογῆς. Εἶναι τὰ μονόξυλα, τὰ πρυάρια
καὶ οἱ γαίτες, οἱ φελοῦκες, οἱ ψαροπούλες,
οἱ πάσσαρες. Τὸ πρυάρι εἶναι ἡ χαρακτη-
ριστικὴ βάρκα τῆς λιμνοθάλασσας. Ἀντὶ
γιὰ κουπιὰ ὁ βαρκάρης κρατεῖ κοντάρι,
τὸ σιαλίκι, καὶ σπρώχνοντας μ' αὐτὸ τὰ
ρήχη δίνει δρόμο στὸ πρυάρι. Τὸ πρυάρι
εἶναι ἡ ροιμελιότικη γκόντολα. Στὴν
γκόντολα μέσα νοιώθουμε τὴν ἡδονὴ τοῦ
μεσαιῶνα, τὸν ἀμαρτωλὸ πλοῦτο τῆς
παραμυθίας Βενετίας νὰ πασπατεῖ, νὰ

βαραίνει καὶ νὰ λυγίζει τὸ κορμί μας· στὸ
πρυάρι αἰσθανόμαστε κᾶτι σὰν ξαλά-
φρωμα καὶ σὰν ὑγεία, ρουφώντας τὸ μαί-
στράλι καὶ τριγυρισμένοι ἀπὸ τὴν πρωτό-
γονη Ζωὴ τῆς ψυχράδικης φτωχολογιάς.
Κάποιες καλαμῆνες καλύβες, ἀπάνω σὲ
παλούκια μπηγμένα στὸ βυθὸ τῆς λίμνης,
στέκουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀπάνω στὰ νερά: εἶναι

οἱ πελάδες, παράξενες κατοικίες ποῦ μὲ
γύριζαν πίσω στὸν προϊστορικὸ καιρὸ τῶν
λιμνικῶν, ὅταν ἀπάνω στὶς κυματοχτίστες
πολιτείες, μέσα στὶς Ἑλβετικὲς λίμνες,
κάποιοι ἄνθρωποι, γροικώντας τὴν αἰώνια
μονοτονία τῶν νερέων μουρμουρισμάτων,
γεννιόντανε, ἀγαποῦσαν καὶ πέθαιναν.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Ἡ εὐρωπαϊκὴ εἰρήνη, ἡ ὁποία ὑμνολο-
γήθη τόσοον κατὰ τὴν τελευταίαν
δεκαετίαν ἀρχίζει νὰ γίνεταί πάλιν
χιμαῖρα καὶ οὐτοπία. Ὁ θεὸς τοῦ πολέ-
μου ἀναλαμβάνει τὸ αἰώνιον κράτος του.
Ἐπάρχει μόνον μικρὸν ἀντιτιθέμενον ἐπει-
σόδιον, ὅτι ἀριθμὸς τις ἀνθρώπων ἀντι-
λέγει εἰς τὴν ιδέαν τοῦ πολέμου, ὑπάρχει
δὲ καὶ παράδοξον χαρακτηριστικὸν γνώ-
ρισμα, ὅτι καὶ εἰς τὰ ἐπίσημα διαβήματα
καταβάλλεται προσπάθεια πρὸς ὅσῳ τὸ
δυνατὸν ἀποφυγῆν μεγάλης αἱματοχυσίας.
Τοῦτο τοῦλάχιστον ἀναγράφουν αἱ ἰταλι-
καὶ ἐφημερίδες προκειμένου περὶ τοῦ αἰφνι-
δίως ἐκραγέντος τὸν παρελθόντα μῆνα
ἰταλοτουρκικοῦ πολέμου.

Πράγματι αἰφνιδίως ἐξερράγη ὁ πόλε-
μος αὐτὸς τὴν στιγμὴν ποῦ ἄλλη τόσοον
φανερὰ ἔρις μεταξὺ δύο μεγάλων εὐρω-
παϊκῶν Κρατῶν προσεῖλκε τὴν, ἔμφοβον
προσοχὴν ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου. Ἀλλ'
ἂν ὁ πόλεμος ἐξερράγη αἰφνιδίως, δὲν
δύναται νὰ μὴ θεωρηθῆ ὡς ἡ λογικὴ
συνέπεια μιᾶς καταστάσεως, ἡ ὁποία ἀπὸ
πολλοῦ ἤδη χαρακτηρίζει τὴν πολιτικὴν
τῶν μεγάλων Κρατῶν, ἱστορία προαιωνίου,
ἐπαναλαμβανομένη, καὶ ἡ ὁποία κατὰ τὰ
τελευταῖα ἔτη ἔγινε νόμος τῆς ὑπάρξεώς
των διὰ τῆς ἐκζητήσεως διεξόδων ἐμπορικῆς
καὶ βιομηχανικῆς καταναλώσεως, διὰ τῆς
ἀναπτύξεως τῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς. Ἐὰν
ἐξαιρέσωμεν τὴν Αὐστρίαν, ἡ ὁποία παρα-
δόξως ἔμεινε ἡ μόνη εὐρωπαϊκὴ Δύναμις,
ἡ ὁποία δὲν ἐπέδιώξε τοιαύτην πολιτικὴν

ὄλαι αἱ ἄλλαι εὐρωπαϊκαὶ χώραι ἔχουν
στρέψει τὴν προσοχὴν των εἰς μακρυνὰς
ἀποικίας. Αἱ ἡμιάγριαι χώραι, αἱ ὁποῖαι
δέχονται τὸν πολιτισμὸν ἀποτελοῦν τὴν
γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Εἶνε δὲ ἐπόμενον εἰς
αὐτὴν τὴν ἐκζήτησιν τῆς εὐημερίας, ὅταν
ἕνα Κράτος φθάσει νὰ ἔχη εὐρεῖ ἄλλο
ἐγκατασταθὲν κάπου ἐκεῖ πλησίον, ν' ἀρ-
χίζουσι αἱ ἔριδες τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ
καμμία ἐγγύησις τρίτου νὰ μὴ εἶνε τόσοον
βεβασία ὅσον ἡ κατάκτησις. Μία τοιαύτη
περίπτωσης διαφορᾶς ὑπάρχει εἰς τὸ Μα-
ρόκον.

Ἡ σημερινὴ ἰταλικὴ ἐστρατεία εἶνε
ἀποτέλεσμα ὁμοίων σκέψεων ἀποικιακῆς
πολιτικῆς, αἱ ὁποῖαι ἐπέζητον εὐκαιρίαν
νὰ ἐκδηλωθοῦν καὶ ἡ εὐκαιρία ἐπῆλθε κατὰ
τὸν ἀκρότατον ἀνταγωνισμὸν, ὁ ὁποῖος
ἔφθασε τῶν χωρισμένων εἰς συμπίπτοντα
συμφέροντα εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, δὲν
εἶνε δὲ ποσῶς ἀπίθανον ἡ κατάληψις τῆς
Τριπολίτιδος ν' ἀποτελῆ ἐπείσοδιον τῆς διὰ
τοῦ Μαρόκου ἐκδηλουμένης ἐπιφόβου ἀμύλ-
λης. Ἄλλ' ἡ εὐκαιρία διὰ τὴν Ἰταλίαν
ἠνυοήθη ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν ἐν Τουρκίᾳ
κατάστασιν. Ἡ γειτονικὴ μας χώρα ἀφό-
του ἀπεδέχθη τὸ νέον πολίτευμα διοικεῖται
ἀνευθύνως. Οὐδεμία Κυβέρνησις εἶνε ἐκεῖ
ἀπολύτως ἐλευθέρη. Καὶ οἱ ἐξοχώτεροι
Τοῦρκοι πολιτικοὶ ἄνδρες εἶνε ὑποχείριτοι
τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου. Ἐπὶ πολὺ
ἐπάλαισαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπεγνω-
σμένην πάλιν ἡ πολιτικὴ σωφροσύνη, αἱ
τάσεις πρὸς ὀργάνωσιν ἰσχυροῦ κράτους

(τελευταία παραγγελία νιρήνοι) και η ανεύθυνος ανάμιξις εις την διοίκησιν με παντός είδους αδικαιολογήτους προκλήσεις πρὸς τὰ ἔξω, ἰδίᾳ πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ζῶντα ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμόν. Τὸ μπουκοτάζ ἐθίξε ἐμμέσως ἢ μᾶλλον ἀμέσως συμφέροντα ξένων καὶ οἱ Νεότουρκοι ἐφάνησαν ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην κατωτέρως νοημοσύνης καὶ αὐτῶν τῶν παλαιῶν Σουλτάνων. Ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης ἐσωτερικῆς καταστάσεως ἦτο ἐπόμενον ἡ Τουρκία νὰ εὐρεθῆ ἐντελῶς μόνη κατὰ τὴν κρίσιμον ὥραν τῆς ἰταλικῆς ἐπιθέσεως.

Ὁ πόλεμος φαίνεται μέχρις ὥρας ἐντοπισμένος. Θὰ ἦτο ἀσφαλεστέρα ἢ ἐκ τῆς τοιαύτης περιπετείας ἐγκαιρος πρόληψις περαιτέρω δεινῶν, ἂν ἀμέσως συνωμολογεῖτο ἡ εἰρήνη, ἀλλ' ἡ διαδεχθεῖσα τὸν Χακὴ πασσᾶν Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν Σαῖτ. σοβαρὸν πολιτικὸν ἄνδρα, ἐξαιρέτου εὐρωπαϊκῆς φήμης, περὶ τοῦ ὁποίου καὶ ὁ ἡμέτερος πρωθυπουργὸς ἔχει χρίστην ἰδέαν, δὲν ἐτόλμησε ν' ἀκολουθήσῃ τοιαύτην πολιτικὴν, ἀπολήξασα καὶ αὐτὴ ὡς ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς εἰς Κυβέρνησιν τοῦ Κομιτάτου. Καὶ ναὶ μὲν ὁ Σαῖτ πασσᾶς προσπαθεῖ νὰ ὑποβάλῃ τὴν ἰδίαν του λογικὴν θέλησιν καὶ οἱ ἐν Εὐρώπῃ διπλωμα-

τικοὶ ἀντιπρόσωποι τῆς Τουρκίας διακηρύσσουν, ὅτι ὁμιλοῦν δυνάμει μόνον τοῦ κύρους τῆς Κυβερνήσεώς των, ἀλλ' ἡ ἐπίδρασις τοῦ Κομιτάτου εἶνε καταφανής.

Αὐτῆς τῆς ἐπιδράσεως συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ ἐσπευσμένη κινητοποίησις τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἡ ὁποία ἔτεινε νὰ εἶνε γενικὴ, ἐμερικεύθη δὲ μόνον ὅταν ὁ κ. Βενιζέλος, πρῶτος ἐξ ὄλων τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν, προέβη εἰς μέτρα ἀναλόγου κινητοποιήσεως μόνον πρὸς ἀμυντικούς σκοπούς, διότι ὁ Ἕλλην πρωθυπουργὸς ὡς ἐπανειλημμένως ἐδήλωσε κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας δὲν ἔπαυσε νὰ εἶνε φιλειρηνικός. Ἡ πολιτικὴ αὕτη τοῦ κ. Βενιζέλου ἐπεδοκιμάσθη γενικῶς ἐν Εὐρώπῃ, ὑπάρχουν δὲ πληροφορίαι, ὅτι θ' ἀκολουθήσουν αὐτὴν ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὰ λοιπὰ Βαλκανικὰ Κράτη. Ἀλλ' ἡ ἀνάγκη αὐτὴ μέχρις ὥρας φαίνεται ἐκλείπουσα.

Ποῖον ὁμως θὰ εἶνε τὸ ἄμεσον μέλλον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀπροβλέπτου διὰ τὴν Τουρκίαν περιπετείας; Οὐδεὶς δύναται νὰ γνωρίζῃ ἀσφαλῶς. Ἡ ἀπώλεια τῆς Τριπολιτιδος εἶνε γεγονός. Ἀλλὰ τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ θὰ παραμείνῃ μεμονωμένον; Ἴδου ὑπόθεσις, ἡ ὁποία διαφεύγει πλέον τὴν θέλησιν τῆς Νέας Τουρκίας. Καὶ τὸ μέλλον ἄδηλον.

ΤΑ ΩΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΑΡΧΗ

Τὸ ἔτος, τοῦλάχιστον τὸ ἑλληνικόν, ἐπρεπε ν' ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον: εἶναι ὁ μὴν τῆς ἐτησίας μεταπολιτεύσεως εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους: ὁ κρίσμος μὴν, κατὰ τὸν ὁποῖον ὅλα ἀρχίζουν ἐξ ἀρχῆς, ἀφοῦ προηγουμένως, καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, ὅλα τελειώσουν. Εἰς τὸν τόπον μας, ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι πρωῒμωτέρα καὶ ἡ διάρκειά της ταχύτερα, ὁ Σεπτέμβριος εἶνε ἡ περίληψις καὶ ἡ οὐσία ὀλοκλήρου τῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποῖαν ἐγκαινιάζει τῆς ἐποχῆς ποῦ τόσον ἀτελῶς λέγεται ἀπλῶς Φθινόπωρον, ἀφοῦ, σύμφωνα μὲ τὴν πραγματικότητα τῶν συμβαινόντων κατ' αὐτὴν, ἡ ἀκριβὴς ὀνομασία τῆς θὰ ἦτον Φθινόκοσμον.

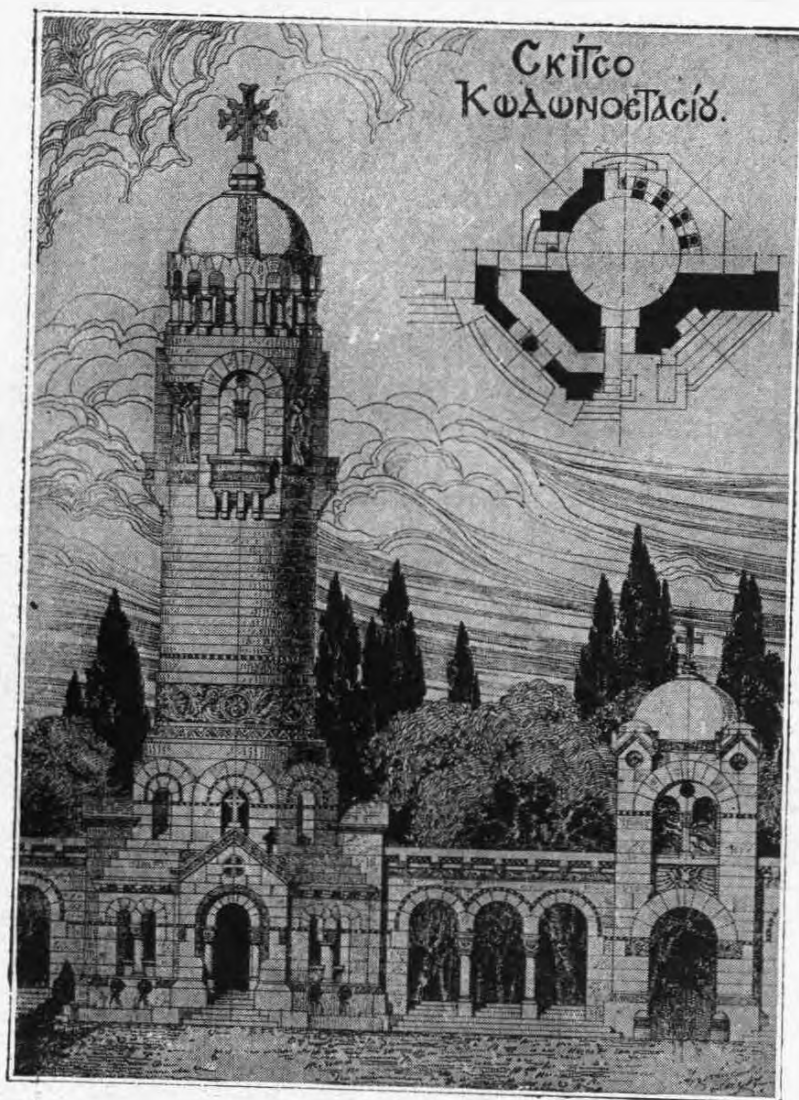
Δὲν φθίνουν μόνον αἱ ὀπώραι, ἀλλὰ ὅλος ὁ ὀργανικὸς κόσμος: φθίνει τὸ σπάρκος μέσα εἰς τὴν γῆν: φθίνει ὁ γυμῆς μέσα εἰς τὸ δένδρον: φθίνει τὸ αἷμα εἰς τὸν λάρυγγα τοῦ ἀηδονοῦ: φθίνουν αἱ χρυσαὶ δύσεις, αἱ ροδοστάλιστοι αὐγαί, αἱ σεληνόφωτοι νυκτες: φθίνουν αἱ ἱλαραὶ γαλήναι, αἱ ἡμεροὶ πρασιαί, οἱ φεγγαδόλοι γαλαξίαι: ὅλαι αἱ φαιδραὶ ὠραϊότητες τοῦ κόσμου. Φθίνει ἀκόμη, κάθε βράδυ, μὲ τὴν τελευταίαν ἀκτίνα τῆς ἐσπέρας ἡ γὰρ τῆς ζωῆς, αὐτὸ τὸ ἐσωτερικόν μας ἄθος, τὸ ὁποῖον σκεπάζει ὅλας μας τὰς ἀντιλήψεις μὲ τὴν μεθυστικὴν εὐωδίαν τῆς εὐχαριστήσεώς μας ἀπὸ τὸν βίον.

Ἐπειτα φθίνουν μία-μία καὶ ὅλαι αἱ βιωτικαὶ μας συνθήκαι, ὅσαι συνδέονται μὲ τὴν μεταβολὴν τῶν μετεώρων: τὰ παλῆά μας σπίτια, ποῦ πλέον δὲν τὰ ἔχομεν: τὰ καλοκαιρινὰ μας ρούχα, ποῦ μᾶς εἶναι πλέον περιττά: αἱ κελλαδοῦσαι ἐλευθερίαι τῶν μικρῶν, αἱ νωγελεῖς ἀναπαύσεις τῶν μεγάλων: φθίνει ἡ ἀπατηλὴ ἴδωνή τῆς ἀργίας, ἡ φθειρούσα μὲ τὴν ραστώνην, τὸν ὕπνον καὶ τὰ ὄνειρα, ὅπως τὸ χασίς.

Ἀλλ' ἐὰν ὅλαι αὐταὶ αἱ συνθήκαι τοῦ μεγάλου κόσμου καὶ τοῦ μικροῦ μας βίου τελειώθουν, ἀρχίζει συγχρόνως νὰ φύεται ἀπὸ τὰ ἴγνη τῶν ἡ νέα ζωὴ, τῆς ὁποίας ἡ Ἄνοιξις δὲν εἶνε ἄλλη παρὰ ἡ ἀκμὴ τῆς καὶ ὄχι ἡ γέννησις. Ἡ παλαιὰ ζωὴ, ἡ ὑπάγουσα εἰς τὰ κλαδιά καὶ τοὺς κορμούς, πρὶν νὰ ἐνταφιασθῇ, γεννοβολᾷ τὴν νέαν. Ἀπ' ὀπίσω ἀπὸ τὴν μαύρην ἀγριότητα τοῦ συνεφιασμένου οὐρανοῦ, ὁ ἥλιος ἀνακτᾷ τὴν πρώτην του ἀνδρείαν. Ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὴν τρομακτικὴν φουρτοῦναν τοῦ πελάγου, ἡ γαλήνη καθαρίζεται, καλλωπίζεται, στυλβώνεται γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ πειθ' ὠραία καὶ πειθ' ἐπιθυμητή, στὴν ἐπιφάνειαν.

Συγχρόνως καὶ ὁ βίος μας ἀρχίζει ἐξ ἀρχῆς. Μεταφερόμεθα εἰς νέα σπίτια: ἐνδυσόμεθα καινούρια: ἐξυπνοῦμεν ἀπὸ τὴν ἀδράνειαν: ἀρχίζομεν πάλιν τὴν ἀνανέωσιν τῆς ζωῆς μας: περιπατοῦμεν, σκεπτόμεθα, ἐργαζόμεθα, δημιουργοῦμεν. Καὶ ὅλα γύρω μας ἀγγέλλουν τὴν ἐπανάληψιν: οἱ σιτοβολῶνες ποῦ ἀνοίγουν: τὰ καρᾶβια ποῦ ἐπιστρέφουν φορτωμένα προμηθείας: τὰ βαρέλια ποῦ γεμίζονται καὶ ἀναδίδουν τὸν συμβολικὸν βρασμόν των: ἡ τσάπα τοῦ περιβολάρη, ποῦ ἀνοίγει τὰ σπλάγνα τῆς γῆς γιὰ νὰ τὰ κάμη πάλιν γόνιμα: ἡ μυλόπετρα ποῦ ξαναρχίζει νὰ ἐτοιμάζῃ τὴν συντήρησιν μας: τὸ κοπάδι ποῦ κατεβαίνει πάλιν εἰς τὰ γειμαδιὰ γιὰ νὰ παραγάγῃ τὰ νέα κοπάδια καὶ τὴν νέαν τροφήν μας: ἡ πόα ποῦ ξαναπροβάλλει ἀπὸ τὴν γῆν, ἡ κόττα ποῦ τὴν ξανατοίμπᾷ γιὰ νὰ ξαναρχίσῃ τὸ θρεπτικόν της γεννοβολήμα.

Ὁλος ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ κόσμου εἶναι ὁ Σεπτέμβριος: τὸ ὠμέγα καὶ τὸ ἄλφα του. Μέσα εἰς τὰς τριάντα του ἡμέρας διεξάγεται ὅλη ἡ μεταπολίτευσις τῆς φύσεως, μία μεταπολίτευσις ποῦ ἀνατρέπει, ἀλλὰ περισυλλέγει, ἀνορθώνει καὶ διατηρεῖ. Οἱ ποιηταὶ τῶν αἰώνων ἀδίκησαν τὸν ἑαυτὸν των θρηνησαντες δι' ἓνα τέτοιον Δημιουργόν: ὑπῆρξαν μονόφθαλμοι: εἶδαν μόνον τὴν μιστὴν ὄψιν του, τὴν

ΣΧΕΔΙΟΝ ΚΩΔΩΝΟΣΤΑΣΙΟΥ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

θλιβερὴν ἢ χαρμόσυνον τοὺς διέφυγε. Ἐξύμνησαν τὴν Ἀνοιξὶν μὲ τὴν ἀσυνειδησίαν τὴν ὁποίαν μόνον ὁ ἄνθρωπος ἔχει νὰ ἐκτιμᾷ, ὅτι εἶναι ἐτοιμὸν, νὰ θαυμάζη τὴν ἐπιφάνειαν, νὰ ἐπαινῇ ὅ,τι κολακεύει τὰς αἰσθήσεις του· τὸν καλόν, τὸν ἐργατικόν καὶ τὸν φιλόστοργον πατέρα, ὁ ὁποῖος ἔπλασε τὴν ὡραίαν κόρην, αὐτὸν τὸν παρεγνώρισαν. Εἶναι ἡ αἰωνία ἀδικία τῶν ἐγχοσμίων.

Ε. ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Τὸ Σαίξπηριον θέατρον. — Τὸ ζήτημα τῆς μορφῆς τῆς σαίξπηρικῆς σκηνῆς εἶναι τόσον φιλονεικούμενον ὅσον καὶ τὸ ζήτημα τῆς διασκευῆς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς. Μόνον ὀλίγα εἶναι αἱ νύξεις πού δίδονται ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐλισαβετινῆς ἐποχῆς καὶ οἱ ἄγγλοι φιλόλογοι, οἱ ὁποῖοι τὰναδιφοῦν μὲ κόπον, κάθε ἄλλο εἶναι ἢ συμφωνοὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν των. Τα τελευταία ἔτη ἀνευρέθησαν ἐπίσης καὶ μερικὰ σχεδιαγράμματα, πού δίδουν κάποιαν βῆσιν εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ σαίξπηρικοῦ θεάτρου. Ἐν τούτοις τὸ πλαίσιον ἐντὸς τοῦ ὁποῖου οἱ σύγχρονοι τοῦ μεγάλου ποιητοῦ ἔβλεπαν τὰ δρα-

ματὰ του μένει ἀκόμη ἐντελῶς ἀόριστον.

Διὰ τοῦτο εἶναι ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον τὸ ὅτι ἐπὶ τέλους κατωρθώθη νὰ γίνῃ ἕνα πρόπλασμα τοῦ σαίξπηρικοῦ θεάτρου κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν συγχρόνων του. Τὸ πρόπλασμα, τὸ ὁποῖον ἀπέκτησε τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κολομβίας, εἶναι ἔργον τοῦ Α. Forestier καὶ δίδει μίαν ἀκριβῆ εἰκόνα τοῦ θεάτρου Fortune, τοῦ κτισθέντος τὸ 1600 εἰς τὸ Golling Lane τοῦ Λονδίνου. Ὡς βῆσιν τῆς ἐργασίας τοῦ Forestier ἐχρησίμευσαν αἱ μαρτυρίαι τοῦ ἠθοποιοῦ Ἐδουάρδου Alleyn, ὁ ὁποῖος μαζί μετὸν Φίλιππον Henslowe ἤνοιξε τὸ θέατρον Fortune διὰ νὰ συναγωνισθῇ μετὸν θέατρον Globe. Τὸ θέατρον Fortune, τὸ ὁποῖον ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ ἕνα ἄγαλμα τῆς εὐτυχίας εὐρισκόμενον ἐντὸς του, ἦτο μαζί μετὸ τελευταῖον ἢ μεγαλειότερα καὶ σοβαρωτέρα σκηνὴ τοῦ Λονδίνου εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Ἰβλίσαβητ, καὶ εἶναι πιθανόν, ὅτι ἔπαιξεν εἰς αὐτὸ καὶ ὁ Σαίξπηρ, τοῦ ὁποῖου ἡ καθαυτὸ σκηνὴ ἦτο ἡ τοῦ Globe, ὡς εἶναι γνωστόν.

Τὸ πρόπλασμα τοῦ σαίξπηρικοῦ θεάτρου τοῦ Forestier παριστᾷ ἕνα ὑπαίθριον τετράγωνον γῶρον περικλειόμενον γύρωθεν ἀπὸ οἰκοδομᾶς. Ἄνωθεν τῆς πλατείας βεράντας, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὸ ἕμισυ τῆς σκηνῆς ὑψοῦται δευτέρος ὄροφος, ὁ λεγόμενος Πύργος,

στεγασμένος με ἐρυθροὺς πλίνθους, ὅπως καὶ τὸ αὐτὸμα τῆς στέγης, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται καὶ εἰς τὰς ἄλλας τρεῖς πλευρὰς τοῦ κτιρίου. Ὑπεράνω τῶν τριῶν σειρῶν θεωρείων, ὅπου ἐκάθητο οἱ θεαταί. Τα θεωρεῖα εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς, αἱ ὁποῖαι συνορεύουν μετὴν σκηνῆν, εἶναι χωρισμένα διὰ ξυλίνων στύλων εἰς ἐπτὰ διαμερίσματα. Εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς σκηνῆς πλευρᾶν ὑπάρχουν ὀκτὼ τοιαῦτα διαμερίσματα καὶ τὸ σύνολον ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν διάταξιν τῶν θεωρείων, τὴν ὁποῖαν παρεδέχθη κατόπιν τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ σήμερον ἀκόμη εἶναι καθιερωμένη εἰς τὴν οἰκοδομικὴν τῶν θεάτρων. Μόνον ὅτι οἱ ἐξώσται δὲν ἔχουν τὴν σημερινὴν καμπυλωτὴν γραμμὴν, ἀλλὰ αὐστηρῶς εὐθείαν. Οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι εἶναι ἀσβεστόκτιστοι καὶ ἔχουν πολλὰ κίχλιδοφρακτα παρὰθῦρα. Τὸ λοιπὸν οἰκοδόμημα εἶναι ξύλινον. Ἡ σκηνὴ ἐκτὸς τοῦ προσθίου ἀνοίγματος εἰς τὸ μέσον, ὅπου ἴσταντο οἱ ἠθοποιοί, εἶναι περιφραγμένη ἀπὸ λεπτὸν δρύφακτον, ὅπως καὶ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῶν θεωρείων, καὶ φθάνει μέχρι τοῦ μέσου τοῦ κτιρίου, χωριζομένη εἰς ἐκάστην πλευρᾶν ἀπὸ τὰ θεωρεῖα δι' ἐνὸς μεσογώρου.

Ἐκαστος πάλιν τῶν μεσογώρων αὐτῶν ἀπολήγει εἰς μικρὰν κλίμακα, ἢ ὅποια φέρει εἰς ἕνα πραγματικὸν ἐξώστην, ὅπως ἐκεῖνος πού ἐχρειάζετο λ. γ. διὰ τὴν παράστασιν τοῦ «Ρωμαίου καὶ Ἰουλίαν». Οἱ ἐξώσται αὐτοὶ εἶναι ἐγκάρσιοι πρὸς τὴν ὀπισθίαν πλευρᾶν τῆς σκηνῆς καὶ κάτωθεν των εὐρίσκονται τρεῖς θύραι: μία δεξιὰ, μία ἀριστερὰ καὶ ἡ τρίτη εἰς τὸ μέσον.

«Ὑφος». — Γνωρίζω τί θέλουν νὰ ἐννοήσουν ὅταν λέγουν ὕφος ἀπὸ σκηνῆς, ἐν τούτοις δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ ἐκφράσω ἀμέσως, ἀλλὰ χρειάζομαι μίαν μικρὰν ἀνάλυσιν.

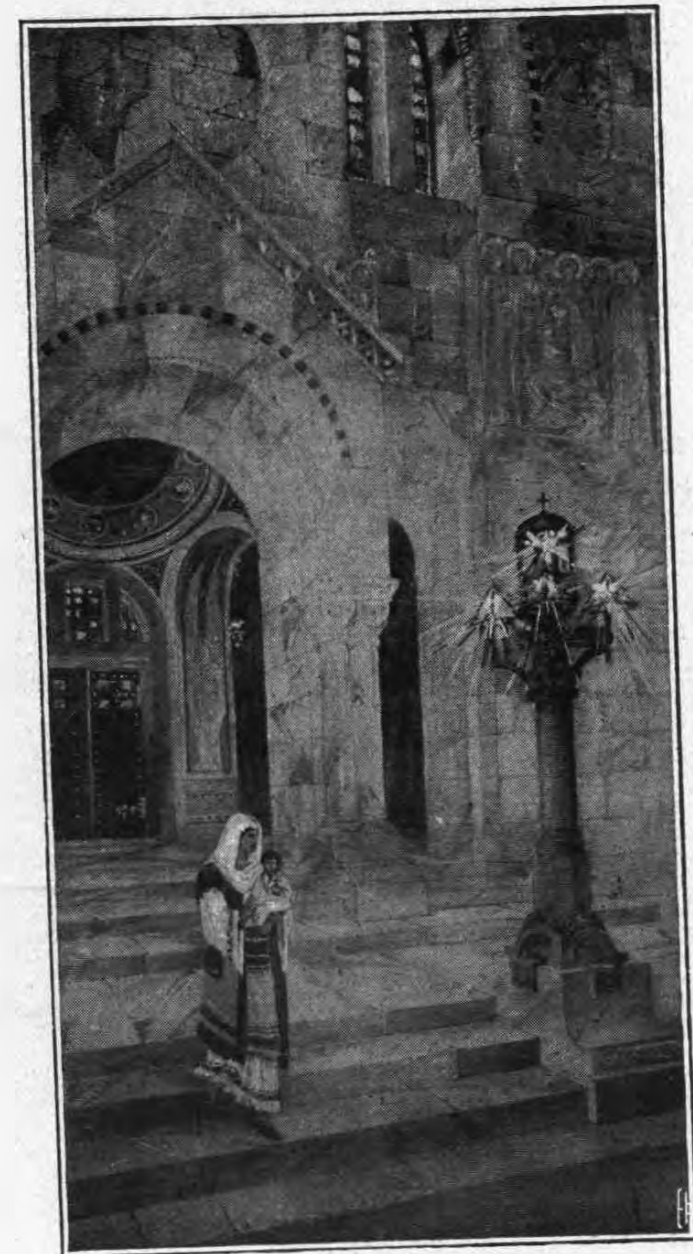
Ὁ λόγος ἦλθε μετὰ τὰ πρῶτα ἐξογα δράματα τοῦ Μάτερλιγγ — ὄχι μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῆς «Μόνας Βάνας» — μετὰ αὐτὴν ἐξεπέσει ὁ καλλιτέχνης.

Τὸ μουσικὸν τοῦ Μάτερλιγγ εἶναι τοῦτο. Τα πρόσωπά του ζοῦν εἰς ἄλλην σφαῖραν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας. Ὁ ποιητὴς εἶναι εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ ἕνα ὑψηλότερον κόσμον, αἱ ψυχικαὶ του ιδιότητες εἶναι τόσον ἐκλεπτυσμέναι ὥστε νὰ προαισθάνεται, προφητεῦει τὴν πτώσιν του. Προσπαθεῖ νὰ δημιουργήσῃ τὸ μέλλον, ἀλλὰ ματαίως. Προσεύχεται εἰς τὸ Γεθσημανὴ ἰδρώτων αἶμα: Παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ! Ματαίως, ὡφείλε νάνεβῆ εἰς τὸν σταυρόν. — Δὲν ἠμπορέσα νὰ ἐννοήσω ποτὲ διατί βασανίζονται αἰῶνα παρὰ εἰς τὰ δράματά του. Ἴσως νὰ θέλῃ νὰ δείξῃ μετὰ αὐτὰ τοὺς ὑποφέροντας ἀθώους.

Ὅταν κατὰ τὸ 1880, τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ νατουραλισμοῦ, ἐνεφανίσθη ὁ Μάτερλιγγ ἐδιάβασα τὴν ἀνάλυσιν ἐνὸς δράματός του. Εἶναι γνωστὸν πῶς ὅταν ἕνας ἠλίθιος ἀναλυεὶ τὸ περιεχόμενον ἐνὸς ἔργου καὶ τὸ πνευματώδεςτερον εἰς αὐτὸ καταντᾷ ἠλίθιον! Καὶ εἰς ἐμὲ ἡ ἀνάλυσις τοῦ δράματος τοῦ Μάτερλιγγ ἐφάνη ὡσὰν σάτυρα ἢ ὡσὰν ἀνοησία. Ὅταν ἐπρωτοδιάβασα Μάτερλιγγ στὸ Παρίσι, μοῦ ἦτο ἀκατανόητος τόσον ἤμου βυθισμένος στὴν ὑλιστικὴν θεωρίαν. Ὅμως αἰσθάνθηκα κάποιαν ἀνησυχίαν καὶ θλίψιν πού δὲν ἠμποροῦσα νὰ ἐννοήσω κάτι, τοῦ ὁποῖου ἐμάντευσα τὸ κίλλος καὶ τὴν βαθύτητα, κάτι πού τὸ λαχταροῦσα, ὅπως λαχταρεῖ ἕνας ἄθλιος τὴν συντροφιά τῶν ἀγαθῶν.

Μόνον ὅταν ἐπέρασα τὰ ἔτη τῆς κολάσεως (1896-99) εὕρηκα πάλιν τὸν Μάτερλιγγ καὶ τῶρα μοῦ ἐφάνη ὡς νέα γῆ καὶ καιρὸς νέος.

Ὁ ἴδιος ὠνόμασε τὰ λεπτότατα δράματα του ἔργα διὰ νευρόσπαστα, ἐφαντάσθη λοιπὸν ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ παιχθῶν εἰς τὸ θέατρον. Μετὸ νευρόσπαστα δὲν ἐννοεῖ τὰ συνειθισμένα νευρόσπαστα, ἀλλὰ μορφὰς εἰς φυσικὸν μέγεθος, κινουμένας μετὰ σύμματα. Οὕτω γίνεται δυνατὴ ἡ παράστασις σκηνῶν ὅπως ἡ τοῦ μαύρου σκύλου ἢ τοῦ λευκοῦ ἀρνιοῦ, συγχρόνως ὁμως

ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ ΝΑΟΥ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

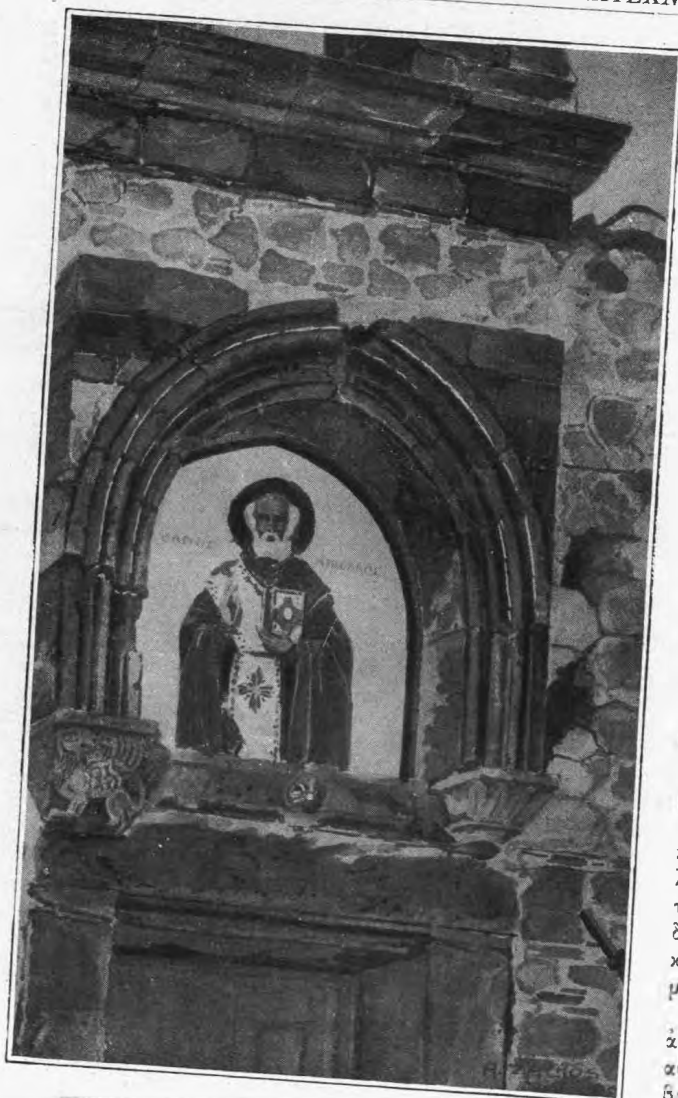
καθιστᾷ ἀδεξιωτέρας τὰς κινήσεις, ὅπερ ἐνεργεῖ συνήθηματικῶς.

Ὅταν λοιπὸν πρωτοπαρέστησαν τὸν Μάτερλιγγ εἰς τὸ θέατρον, ἐνόμισαν ὅτι πρέπει νὰ παραδεχθῶν ἰδιαιτέρον τρόπον, διαφορετικὸν ἀπὸ τὸν συνειθισμένον. Ἀλλὰ δὲν ἐφθανε μόνον ἀπὸ τὸν συνειθισμένον, ἔπρεπε νὰ καίμων καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη: νὰ πλησιάσουν πρὸς τὰς ἀφηρημένας κινήσεις τοῦ μελοδράματος ἢ τῆς ἀρχαίας τραγωδίας, ὅπως αὐτὴ ζεῖ ἀκόμη εἰς τὸ Théâtre Français.

Μετὸ νέον νόημα πού δίδεται στὸ ὕφος δὲν ἠμπορῶ νὰ φαντασθῶ ἄλλο τίποτε παρὰ ἐκεῖνο πού ἀπαιτοῦμεν ἀπὸ τὸ λεγόμενον ὑψηλὸν ὕφος. Καὶ ἐδῶ ἦτο εἰς τὴν θέσιν του.

Ὅσοι ὁμως παραπλανῶνται ἀπὸ κάθε νέαν τάσιν καὶ θέλουν νὰ καταργήσουν τὸ ἀρμόζον εἰς ἄλλας τάσεις, ἀπατῶνται. Διότι ἕνα νατουραλιστικὸν δράμα ἠμπορεῖ μόνον νατουραλιστικὰ νὰ ποδοθῆ καὶ κατὰ τόσον μόνον μετρια-

ΣΠΟΥΔΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

σμένον, ὅσον περισσότερο κυριαρχεῖ ἡ καλλι-
σθησία.

Ἐν τούτοις πιστεύω πῶς τὸ καλλίτερον εἶναι
νὰ μὴ παριστάνεται ὁ Μάτερλιγγ. Ὁ ὑποχθόνιος
αὐτὸς κόσμος εἶναι κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦ
Σβέδενμποργ, ὅμως εἶναι φῶς μέσα στὸ σκοτός,
ὠραιότης μέσα στὸν πόνον, οἶκτος πρὸς καθετὶ
πού ζεῖ. Κ' ἐν τούτοις εἶναι ἀπελπιστικός, ὀλέ-
θριος, μοιραῖος.

Ἀφοῦ ὅμως περιλαμβάνουν τὸν Μάτερλιγγ
εἰς τὸ δραματολόγιον, τότε εἶναι προτιμότερον
νὰ λησμονοῦν τὴν λέξιν «ἄφος» καὶ νὰ παρα-
καλοῦν τοὺς ἠθοποιούς νὰ ζήτουν νὰ εἰσδύσουν
εἰς τὸ θαυμασίον αὐτὸν κόσμον τοῦ ποιητοῦ, ὁ
ὅποιος ἔχει ἓνα ἄλλο μέτρον, ἄλλο φῶς καὶ

ἄλλον τόνον. Ἄν τὸ κατορθώσῃ αὐτὸ
ὁ ἠθοποιός, τότε θὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὴν
ὑπόκρισιν, ἂν ὅμως τοῦ εἶναι κλει-
στός ὁ κόσμος αὐτός, τότε θὰ μείνῃ
ἔξω. Νὰ τὸ μάθῃ αὐτὸ δὲν ἔμπορεῖ
κανεὶς, ἴσως ἔμπορεῖ νὰ τὸ προσ-
κτῆσῃ, ἀλλὰ μὲ τὸν ὄρον νὰ κάμῃ
ἓνα ὑποχθόνιον ταξεῖδι.

Ἡ λέξις ἄφος μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ
ζητημένου πρέπει νὰ πέσῃ, ἀφοῦ
ἔχομεν παλαιότερας ἔννοιαι (ὅπως τὸ
«ὑψηλὸν ἄφος» λ. γ.) τὰς ὁποίας ἐν-
νοοῦμεν καλά.

Αὔγουστος Στρίνδμπεργ

Ἐἰς τὰς ἐπιτυχίας τῶν ἐπι-
θεωρήσεων πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ
τὸ «Πανόραμα τοῦ 1911» ἐπιθεώ-
ρησις τοῦ κ. Τίμου Μωραϊτίνη, ἡ
ὅποια ἐπαίγθη κατ' ἐπανάληψιν εἰς
τὸ «Ἀττικὸν» τῆς Δ'ος Μαρίκας
Κοτοπούλη.

Ὁ κ. Τίμος Μωραϊτίνης κα-
τορθώνει καὶ εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ νὰ
δημιουργῇ μὲ χάριν καὶ μὲ ὄλην
τὴν λεπτότητα τοῦ ἀττικῆς πνεύ-
ματός του.

Ἡ Κυρία Κυβέλη Ἀδριανου
καὶ ἡ Διὰς Κοτοπούλη προνήγγει-
λαν διὰ τὰς εὐεργετικὰς τῶν ἡ μὲν
τὴν «Ἀνάστασιν» τοῦ Τολστόϊ, ἡ
δὲ τὴν «Ἡλέκτραν» τοῦ Χόφμανσταλ
κατὰ μετάφρασιν τοῦ συνεργάτου
μας κ. Κ. Χατζοπούλου.

Θὰ ἤρξετο κανεὶς μετὰ τὴν
ἀναγγελίαν τοιούτων ἔργων, αἱ δύο
αὐταὶ καλλιτέχνιδες, νὰ εἶχαν κάθε
βραδύ τὴν εὐεργετικὴν των.

Παρὰ τοῦ Θεάσου τῆς Κυρίας
Κυβέλης Θεοδωρίδου ἐδόθησαν δύο
νέα ἑλληνικὰ ἔργα ἡ «Γυναῖκα» τοῦ
κ. Ι. Πολέμη καὶ «Ὅταν βραδυάζῃ»
τοῦ κ. Γεωργίου Κορομηλά. Δι' ἀμφοτέρας
ἠκούσθησαν ἐνθουσιώδεις κρίσεις.

Τὸ «Ὅταν βραδυάζῃ» εἶναι τὸ πρῶτον
θεατρικὸν ἔργον τοῦ συμπαθοῦς νεαροῦ συγ-
γραφέως υἱοῦ τοῦ ἀειμνήστου Δημητρίου Κο-
ρομηλά μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου τὸσον συνδέε-
ται αὐτὴ ἡ ἱστορία τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου.

Τὸ «Ὅταν βραδυάζῃ» ἐστημείωσε πραγ-
ματικὴν ἐπιτυχίαν, δύναται δὲ ἀσφαλῶς νὰ
θεωρηθῇ ὁ εὐτυχὴς πρόλογος καὶ ἄλλων ὠραίων
ὁμοίων ἔργων.

Ἐἰς τὸ «Ἀττικὸν» ἐδόθη, διὰ πρώτην
φορὰν τὸν παρελθόντα μῆνα ἡ «Ἰόλη» δράμα
τοῦ κ. Κολοκοτρώνη.

Ὁ θίασος τῆς Κας Κυβέλης Θεοδωρίδου

ἐφέτος δὲν θὰ μεταβῇ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Θὰ
περιοδεύσῃ εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις ἀνά τὴν
Ἑλλάδα.

Ἐπίσης εἰς τὰς ἐπαρχίας θὰ περιοδεύσῃ
καὶ ὁ θίασος τῆς Δ'ος Μαρίκας Κοτοπούλη.

Τὸ «Ἑλληνικὸν Μελόδραμα» εἶχε συμ-
βληθῇ διὰ σειρὰν παραστάσεων ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει. Ἄλλ' ὡς ἐκ τῆς δημιουργηθείσης
ἐκεῖ καταστάσεως μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἰτα-
λοτουρκικοῦ πολέμου ἀνέβαλε τὴν ἀναχώρη-
σιν του.

Ὁ καλλιτέχνης τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς
κ. Κοντογιάννης μετὰ τὸν «Βασιλέα Δῆρ»
ἔδωκε τὸν «Ἐμπορον τῆς Βενετίας». Ὁ κ.
Κοντογιάννης φιλοδοξεῖ πάντοτε νὰ ἐμφα-
νίζεται πρὸ τοῦ κοινουῦ εἰς ρόλους ἱκανοὺς
ν' ἀποδείξουν τὰς ἀξιεπαίνους δημιουργικὰς
του προθέσεις.

Καὶ ὁ κ. Κοντογιάννης ἐπιτυγχάνει εἰς
ὄλην αὐτὴν τὴν δημιουργικὴν του ἐργασίαν.
Δυστυχῶς ἡ κατάπτaxis τοῦ ἑλληνικοῦ θεά-
τρου εἶνε τοιαύτη σήμερον, ὥστε ἀπὸ τὸν εὐ-
συνειδητὸν αὐτὸν τεχνίτην λείπουν τὰ μέσα
νὰ ἐμφανισθῇ ἐν μέσῳ συνόλου δυναμένου νὰ
χαρακτηρισθῇ καλλίτερον καὶ τὰς ἰδικὰς του
προσπαθείας.

Ὁ κ. Ἐδμόνδος Φύρστ ἐνεφανίσθη
ἐπιτυχῶς ὡς εἶνε εὐνόητον διὰ τοιοῦτον καλλι-
τέχνην, εἰς τὸν «Ἐξοχώτατον Μπαμπᾶ» ἰταλι-
κὸν ἔργον.

Ἐἰς τὸ θέατρον τῆς Κας Κυβέλης Θεο-
δωρίδου ἐπαίγθη ἐπὶ τέσσαρας ἑσπέρας τὸν
παρελθόντα μῆνα ὁ «Φάουστ» τοῦ Γκαίτε κατὰ
μετάφρασιν τοῦ κ. Κ. Χατζοπούλου.

Τὴν Μαργαρίταν ὑπεκρίθη ἡ Κ^α Κυβέλη
Θεοδωρίδου, τὸν Μεριστοφελῆ ὁ κ. Θωμᾶς
Οικονόμου καὶ τὸν Φάουστ ὁ κ. Γαβριηλίδης.

Ἐἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον θὰ ἔλθῃ κατὰ
τὴν ἐφετεινὴν γειμερινὴν περίοδον νὰ δώσῃ δύο
διαλέξεις· ὁ Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς Ρισπέν.

Πρόκειται νὰ στηθῇ μνημεῖον εἰς τὸν
Στένταλ ἔξωθεν τῆς «Γαλλικῆς Ἀκαδημίας»
εἰς τὸ Παρίσι. Καὶ ὅλοι ἐρωτοῦν: Πῶς ὁ
Στένταλ δραματικός; Ἄλλ' ὁ Στένταλ ἦτο
μόνον μυθιστοριογράφος.

Ἐν τούτοις νεώτερα εἶρενα εἰς τὸ
τμήμα τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς
Γκρενόμπλ ἔφεραν εἰς φῶς διάφορα σχεδιά του
πρὸς σύνθεσιν κωμωδιῶν.

Μετέβαινε τακτικὰ εἰς τὴν «Γαλλικὴν
Κωμωδίαν» καὶ εἶχε συνδεθῇ διὰ φιλίας μὲ
ἠθοποιούς ὡς τὸν Τάλμα, Ζόρζ, Λαρίβ κ.λ.π.

Ἡ φιλοδοξία του ἦτο νὰ συνθέσῃ καὶ
αὐτὸς ἓνα ἔργον διὰ τὴν σκηνήν: «Πρέπει νὰ
εἶμαι ἐντελῶς ἀδιάφορος, γράφει κάπου, γὰρ
νὰ μὴ γράψω ἀμέσως «Τοὺς δύο ἄνδρας».
Μοῦ λείπουν ὅλα Μόλις ὅμως τελειώσω τὸ
ἔργον αὐτὸ θὰ τὰ ἔχω ὅλα ἐν ἀφθονίᾳ...

Καλὰς σχέσεις, πλούτη, δόξα τίποτε δὲν θὰ
μοῦ λείψῃ. Θὰ ἤμπορῶ νὰ πηγαίνω παντοῦ».

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Στένταλ ὑπέφερε
πράγματι πολὺ συντηρούμενος μὲ μικρὸν ἐπί-
δομα, τὸ ὅποιον τοῦ ἔδιδε ὁ πατέρας του.

Ἄλλὰ μὲ ὄλην του τὴ φτώχεια ἐννοοῦσε
νὰ ἐπιδεικνύεται. Δὲν ἔτρωγε, ἀλλὰ εἶχε κάθι-
σμα ὀρχήστρας καὶ ἐνδύετο μὲ τὴν τελευταίαν
μόδαν, τέλειος δανδύ.

Τὰ κέρδη, τὰ ὅποια ἤλιπε νὰ πραγμα-
τοποιήσῃ ἐκ τῶν θεατρικῶν του ἔργων ἦσαν
τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ μίαν ἑσπέραν καλῶν
εἰσπράξεων εἰς τὴν «Κωμωδίαν» 200 φρ.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ

«Συλλογὴ ἐκλεκτῶν χορωδιῶν». Ὁ κα-
θηγητὴς τῶν θεωρητικῶν μαθημάτων εἰς τὸ
ᾠδεῖον Λόττνερ κ. Ν. Δέλλιος ἐξέδωκε ὑπὸ
τὸν ἀνωτέρω τίτλον σχολικὰ τινὰ ἄσματα. Ἡ
συλλογὴ αὐτὴ εἶνε μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν συν-
τεθειμένη καὶ πληροῦ ἐπαισθητῆν ἀνάγκην
παρ' ἡμῖν Ὁ κ. Δέλλιος εἰς τὸν πρόλογόν του,
παρατηρῶν, ὅτι τὸ σχολικὸν ἄσμα ἐν Ἑλλάδι
δὲν φέρει τὸ προσδοκώμενον παιδευτικὸν ἀπο-
τέλεσμα, εὐρίσκει εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσῃ περὶ
ἐθνικῆς μουσικῆς:

«Τὸ σχολικὸν ἡμῶν ἄσμα, λέγει, σπανίως
ἀποτελεῖ ἁρμονικὸν ὄλον. Ὅπου τὸ κείμενον
εἶνε μετάφρασις, παρατηρεῖται ἀπειροκαλία λε-
κτικὴ καὶ σύγκρουσις γλωσσικῶν καὶ μουσικῶν
στοιχείων. Ὅπου τὸ κείμενον δὲν εἶνε μετά-
φρασις, ἀλλ' ἐφαρμογὴ ἑλληνικῆς ποιήσεως
παρατηρεῖται συγνότατα διαφωνία ποιητικῆς
ἐννοίας καὶ μουσικῆς φράσεως.

Βεβαίως αἱ ἀτέλειαι αὗται ὀφείλονται κυ-
ρίως εἰς τὴν ἑλλειψιν Ἑθνικῆς μουσικῆς,
δηλαδὴ χορικῶν ἄσματων τῶν ὁποίων ἡ μελω-
δικὴ πορεία νὰ στηρίζεται ἐπὶ θέματος (motive)
ἐθνικοῦ. Τὰ ἀκατέργαστα δυστυχῶς ἐθνικὰ
ἄσματα φέρουν μὲν τὸ ἀγνὸν ἄρωμα τῶν βου-
νῶν, ἤμιστα ὅμως ἐξυπηρετοῦν τὸν σκοπὸν τῆς
σχολικῆς χορωδίας. Μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας καθ'
ἦν ἡ ἀληθὴς μουσικὴ μόρφωσις τοῦ ἔθνους
φθάσῃ εἰς τὸ ζηλευτὸν σημείον ὥστε ν' ἀντλή-
τὰς ἐμπνεύσεις τῆς διὰ τὴν σχολικὴν χορω-
δίαν ἀπὸ τὸ ἐθνικὸν ἰδίωμα, καλὸν θὰ ἦτο νὰ
ἐκλέγωμεν ἐκ τῶν ξένων ἀριστουργημάτων
ὅσα ἐξ αὐτῶν κινοῦν περισσότερο τὸ ἐνδιαφέ-
ρον καὶ συμφωνοῦν μᾶλλον μὲ τὸν χαρακτήρα
ἡμῶν».

Ὁ κ. Δέλλιος εἶνε ἄξιος συγγραφετῆριον ὄχι
μόνον διὰ τὴν καλὴν συλλογήν, τὴν ὁποίαν
ἐμόγθησε διὰ νὰ συναρμολογήσῃ, ἀλλὰ καὶ διὰ
τὰς ὁρθὰς του ἰδέας ἐπὶ τοῦ συνήθους μετ' ἐπι-
πολαιότητος κρινομένου παρ' ἡμῖν ζητήματος
τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς.

Η ΠΟΙΗΣΙΣ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΜΑΡΚΣΡΑ

Ω! ἀηδὸν εὐὸ ἐλεγειακό, ποῦ σὸ Χαροκαϊμένο
στοὺς Δυό, καὶ σὴν Καλὴ Ψυχὴ καὶ σὸ δικον-
[βρομένο
ένα Ἄνθος, ποῦ σκληρότατο ἕνα μῆμα ἔχει στο-
[λίσει,
μὰς κελαιθεὶς ἀβράχιαστο σὰν κροισταλλένια βροῦση.

Καὶ σὺ παντέρμη τοῦ Ἀρκαδιοῦ μικρόλαλη τρογόνια,
καὶ σὺ, καὶ σὺ Ταιναικὴ μοιθολογίστρα ἀλκυνόνα,
μ' ἕνα πετροχελιδόνον ἐνώστε τὴ φωνή σας,
ἄξι ἐπιτύμβιο ν' ἀκοιστῆ γιὰ τὸν Τρογονδιστὴ σας :

—Κίκνε Ἐφτανήσιε, ποῦ ἄνοιξες πρὸς τ' ἄστρα τί
[φτερά σου,
πολλὰ ἦτανε τὰ χρόνια σου καὶ λίγα τ' ἄσμιτά σου,
μὰ σὶων μεγάλων ποιητῶν τὴν Πούλια νὰ σὲ βάνη,
καὶ μόνο τὸ Παράλοιο τῆς Πεθαμένης, φτάνει!

Πειραιεύς.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΣΑΡΡΗΣ

Η ΖΩΗ

Ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Τριπολιτις. — Ἀφ' ὅτου ἤρχισεν ὁ μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Τουρκίας πόλεμος ἐγράφησαν πολλὰ περὶ τῶν ἀποικιακῶν βλέψεων τῆς Ἰταλίας. Ἐγράφη ἀκόμη, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Ἐμμανουήλ εἶπεν, ὅτι πρέπει ν' ἀνακτηθοῦν ὅλα τὰ παράλια τῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον Ἀφρικῆ, ἀφοῦ ταῦτα ἀπετέλουν ἀποικίας τοῦ ρωμαϊκοῦ Κράτους. Τοῦτο εἶνε βεβαίως ὑπερβολή, ἀλλ' ἡ φήμη ἐνέχει κάποιαν ἱστορικὴν ἀλήθειαν. Ἡδὴ αἱ ἰταλικαὶ φιλοδοξίαι ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην χρονολογοῦνται ἀπὸ πολλοῦ. Εἴκοσιν ἔτη πρὸ τοῦ ἀκόμη ἀπελευθερωθῆ τοῦ αὐστριακοῦ ζυγοῦ ἡ Ἰταλία καὶ ὅτε μόνον ὡς ἔθνος ὑφίστατο, ὁ Ματζίνι ἐζήτησε διὰ τὴν πατρίδα του ὁλόκληρον τὴν βόρειον Ἀφρικὴν. Καὶ ὁ πολιτικὸς αὐτὸς ἀνὴρ, ὁ πατριώτης αὐτός, ἐννοοῦσε τὴν Αἴγυπτον, τὴν Τύνιδα, τὴν Τρίπολιν καὶ τὴν σημερινὴν γαλλικὴν Ἀλγερίαν.

Ἐξ ἄλλου εἰς βιβλίον ἐσγάτως ἐκδοθὲν καὶ τὸ ὁποῖον ἐπροκάλεσε πολὺ θόρυβον, συμπαιτριώτης τοῦ Ματζίνι ὁ Φρεγγόζο ὑποστηρίζει, ὅτι ὅλαι αὐταὶ αἱ γῶραι εἶνε αἱ φυσικαὶ ἀποικίαι τῆς Ἰταλίας. Ἄλλ' αἱ πλείεσται τῆς ἐξέφυγαν. Ἡ Αἴγυπτος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ Τύνις καὶ ἡ Ἀλγερία εἶνε γαλλικαί, ἡ μία ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Μπάρδο, ἡ ἄλλη ἀπὸ τῆς τοῦ Ἰλύ. Ἄλλ' ἀπέμεινεν εἰς αὐτὴν ἡ Τριπολιτις μὲ τὰς σπουδαίας διεξόδους καταναλώσεως, μὲ τὸν φυσικὸν τῆς πλοῦτον καὶ ἤδη μόνις τὴν προσαρτῆ.

Ὡς πρὸς τὴν εὐμενῆ στάσιν τῆς Γαλλίας ἐναντι αὐτῆς τῆς Ἰταλικῆς κατακτήσεως λέγεται, ὅτι οὐδεμία ἐκείθεν ἠδύνατο νὰ προέλθῃ

ἀντίρρησης, διότι ἡ Γαλλία εἶνε ὀφειλέτις εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἡ ὁποία τῆς ἀνεγνώρισε πλήρη ἐλευθερίαν πρὸ δεκαετίας εἰς φιλικὰς διαπραγματεύσεις. Οὕτω τὸν Νοέμβριον τοῦ 1902 ἡ Γαλλία ἀνεγνώρισε εἰδικὰ συμφέροντα τῆς Ἰταλίας εἰς Τρίπολιν καὶ ἡ Ἰταλία γαλλικὰ συμφέροντα εἰς τὸ Μαρόκον.

Εἰς τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας προσθέτομεν, ὅτι ἡ Τριπολιτις εἶχε κηρυχθῆ ὑποτελής εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ προσαρτηθῆ εἰς αὐτὴν πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν.

Καταστροφαι εἰς τὸ γαλλικὸν ναυτικόν. — Δὲν εἶχε παρῆλθαι ἀκόμη ἡ ὀδυνηρὰ ἐντύπωσις ἐκ τῆς ἐπισυμβάσης ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ θωρηκτοῦ Δόξης ἐκρηξέως τηλεβόλου, θύματα τῆς ὁποίας ἔπεσαν ἑννέα ἄνδρες, καὶ νέα καταστροφή ἀσυγκρίτως φοβερωτέρα συνέβη ἐπὶ τοῦ θωρηκτοῦ Ἐλευθερίας, προσωρμισμένου μετὰ τοῦ λοιποῦ γαλλικοῦ στόλου εἰς τὸν λιμένα τῆς Τουλώνας. Ἐξεραγή ἡ πυριτιδαποθήκη καὶ τὸ θωρηκτὸν κατεβυθίσθη. Τὰ θύματα ἀριθμοῦνται εἰς τριακόσια, εἰς τὰς ἐκρήξεις δὲ ἔπαθον ζημίας καὶ ἄλλα γαλλικὰ θωρηκτὰ ἡκυροβολημένα ἐκεῖ πλησίον.

Τὰ αἷτια τῆς νέας αὐτῆς καταστροφῆς ἀγνοοῦνται. Ἐξηκριβώθη μόνον, ὅτι πυρκαϊὰ ἐκραγείσα εἰς τὴν πρῶραν, τὴν ὁποίαν ματχίως ἐζήτησαν νὰ κατασβέσουν τὸ πλήρωμα τῆς Ἐλευθερίας καὶ ἀγῆματα προσδραμόντα ἐξ ἄλλων πλοίων, μετεδόθη εἰς τὴν πυριτιδαποθήκην.

Ἡ «Ἐλευθερία», τῆς ὁποίας ἡ ναυπήγησις εἶχε στοιχίσει 41 ἑκατομμύρια, ἦτο νεώτατον πλοῖον. Καθειλύθη τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1905 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν τὸ 1908. Ἀπετέλει δὲ μέρος ὁμάδος ἐξ πλοίων τὰ ὁποία ἀπαρτίζουσι τὴν δευτέραν μοῖραν τοῦ γαλλικοῦ στόλου. Εἶχε χωρητικότητα 14,785 τόνων, μήκος 133 μέτρων καὶ 80 πλάτος 24 μ. καὶ 20 καὶ ἐκτόπισμα 8 μ. καὶ 40. Ἦτο μὲ τρεῖς ἑλικας καὶ αἱ μηχαναὶ του εἶχον δύναμιν 20,500 ἵππων. Ἡ ταχύτης του 19 μίλλια. Ἐν ὄλῳ 37 τηλεβόλα καὶ δύο τορπιλλοβλητικὸς σωλήνας. Κυβερνήτης τῆς «Ἐλευθερίας» ἦτον ὁ πλοίαρχος Ζωρές, ἀδελφὸς τοῦ σοσιαλιστοῦ βουλευτοῦ.

Ἡ ἱστορία τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ ἀριθμεῖ καὶ ἄλλα παρόμοια δυστυχήματα. Πρὸ τριάκοντα ἐξ ἐτῶν, τὴν 30 Ὀκτωβρίου 1875 εἶχον ἀνατιναχθῆ δι' ἐκρηξέως πάλιν τῆς πυριτιδαποθήκης τὸ θωρηκτὸν «Μαγέντα», τὴν δὲ 12 Μαρτίου 1907 ἐπῆλθεν ἐκρηξις εἰς τὸ θωρηκτὸν «Ἰένα» ἀμφότερα. Ἦσαν ἡκυροβολημένα εἰς τὸν ναύσταθμον τῆς Τουλώνας.

Ἡ δολοφονία τοῦ Στολμπίν. — Ὁ ὑπὸ τὰς γνωστὰς περιστάσεις δολοφονηθεὶς εἰς τὸ θέατρον τοῦ Κιέβου κατὰ τὴν πανηγυρικὴν παράστασιν ἐπ' εὐκαιρίαν τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ

μνημείου τοῦ Τζάρου Ἀλεξάνδρου Γ'. Ρῶσος πρωθυπουργὸς Στολμπίν εἶχε καὶ ἄλλοτε ὑποστῆ δολοφονικὴν ἀπόπειραν. Τὸν Αὐγουστον τοῦ 1906 οἱ κακοῦργοι ἐποθετήσαν βόμβαν ἐξωθεν τῆς θύρας τῆς ἐπαύλειός του. Ἐκ τῆς ἐκρηξέως διεμελίσθη οἰκτρῶς μία τῶν θυγατέρων του καὶ ὁ ἴδιος εἶχε πληγῶθῃ.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Στολμπίν, τέως ἀγνωστοῦ, ἐπὶ τῆς πολιτικῆς σκηνῆς συνδέεται μὲ τὴν δυστυχεστέραν διὰ τὴν Ρωσίαν ἐποχὴν. Ἡ στρατιωτικὴ ἐπανάστασις ἐμαίνετο εἰς τὴν Κρονστάνδην, τὰ οικονομικὰ κατέρρεον καὶ ἡ ἀναρχία ἐβασίλευε παντοῦ. Εἰς διάστημα ὀλίγων ἐτῶν ἡ τάξις ἀπεκαταστάθη, ἡ πίστις ἐπανῆλθε καὶ ὁ τόπος ἐπανεῦρε τὴν γαλήνην του. Σήμερον ἡ Ρωσία ἔχει καλὰ οικονομικὰ, στρατὸν ἀναδιοργανωθέντα καὶ αὐτικόν, τὸ ὁποῖον τείνει νὰ ἐνισχυθῆ. Ὑπογραμμένος ὡς ἐκ τῆς ἀποστολῆς του ὁ Ρῶσος Πρωθυπουργὸς ν' ἀφίσταται ἐξ ἴσου τῆς ἀντιδράσεως καὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐπολεμήθη παρὰ τῆς πρώτης καὶ ἔπεσε ὑπὸ τὰ πλήγματα τῆς δευτέρας.

** Εἶνε τώρα τῆς μόδας ὁ καλὸς κόσμος νὰ παραθερίζη κατὰ προτίμησιν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, ὅπως ἄλλοτε ἐπήγαινε εἰς τὰς παραθαλασσίους λουτροπόλεις.

** Κατὰ γλιτάδας μετέβησαν ἐφέτος οἱ θερινοὶ ταξειδιῶται εἰς τὸ Ἐγκαντίν καὶ τὸ Τυρόλον. Οἱ ἀλπινισταὶ ἐπεχείρησαν μεγάλας ἀναβάσεις εἰς τὸ Γκρίντελβαλδ ἢ εἰς τὸ Ζεσμὰτ.

** Τὴν μόδαν τοῦ ἀλпинισμοῦ εἰσῆγαγεν ἐν Ἰταλίᾳ ἡ βασίλισσα Μαργαρίτα. Δι' ἐξόδων τῆς ἀνήγειρεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ρόζ καταφύγειον, τὸ ὁποῖον φέρει τὸ ὄνομά της.

** Καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ρόζ εἰς τὸ Γκρεσσόνεν διέρχεται ἡ ἴδια τὰς ἡμέρας τῶν κυνικῶν καυμάτων εἰς ἀνετον, ἀλλ' ἀπλῆν κατοικίαν.

** Ὁ δὲ βασιλεὺς Βίκτωρ Ἐμμανουήλ ὁ Γ' δεξιὸς ἀλπινιστής, αἰσθάνεται μεγάλην εὐτυχίαν, ὅταν κυνηγᾷ ἀγριοκάτσικα εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ Μεγάλου Παραδείσου ὅπου ἐπεχείρησε πολλὰς ἐπικινδύνους ἀναβάσεις.

** Τέλος ὁ Δουξ τῶν Ἀμβρουζίων ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἰταλικῆς μοίρας τοῦ Ἰονίου, ἡ ὁποία ἐβύθισε τὰ τουρκικὰ ἀντιτορπιλλικά, εἶνε ἕνας ἐκ τῶν πρώτων ἀλπινιστῶν τοῦ κόσμου.

** Ἄλλ' εἶνε τὸσω τολμηρὸς, ὅτε θεωρῶν, ὅτι καὶ εἰς τὰς Ἄλπεις ἀναβάσεις εἶνε δι' αὐτὸν εὐκολώταται μετέβη καὶ ἀνῆλθε τὰς κορυφὰς τῶν Ἰμαλαίων ὄρους καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς (τὸ Ρουβετζόρι), ἐκδρομαί. αἱ ὁποιαὶ ἀπέμειναν διάστημα.

** Ἀκολουθοῦσα τὸ βασιλικὸν παράδειγμα ὅλη ἡ ἰταλικὴ ἀριστοκρατία ἐπιχειρεῖ ἤδη ἀναρριγήσεις ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κορυφῶν.

** Τὸ παρελθὸν θέρος ἕνας κόμης ἀπὸ τὸ

Πεδεμόντιον ἐφονεύθη εἰς μίαν τοιαύτην ἀνάβασιν.

** Ἀλλὰ καὶ ἡ γερμανικὴ ἀριστοκρατία δὲν παθαίνεται ὀλιγώτερον διὰ τὸν ἀλпинισμόν. Ὁ κ. Ντίντριχ φὸν Μπέτμαν-Χόλβεγκ—συγγενὴς τοῦ ἀρχικαγκελλαρίου τῆς Γερμανίας—ἀνῆλθε διὰ πρώτην φοράν τὸ παρελθὸν θέρος εἰς τὸ Σερβέν καὶ ὁ κόμης φὸν Χόγκενταλ εἰς τὸ ὄρος Ρόζ.

** Ὁ πρῶτος μάλιστα ἀνερριγήθη εἰς τὴν Γιουγκοφράου ὑπὸ ὄρους εἰδικῶς δυσχερεῖς, κατελθὼν ἀπὸ τὴν ὁπισθίαν κινδυνώδη πλευρὰν τοῦ Ρουτταλσάτετ.

** Ἡ ἀγγλικὴ ἀριστοκρατία ἀναρριγᾶται εἰς τὰς Ἄλπεις κατὰ παράδοσιν.

** Εἰς τὸ Σερβέν πρῶτος ἀνῆλθε ὁ λόρδος Δούγλας μὲ τὸν διάστημον ἀλπινιστὴν Οὐίμπερ τὴν 14 Ἰουλίου 1865, ἀλλ' ἡ ἀνάβασις αὐτῆ ὑπῆρξε θανατηφόρος. Τὸ σχοινὶ ἐκόπη καὶ οἱ δύο ἀλπινισταὶ μετὰ δύο ὁδηγῶν ἐκρημνίσθησαν ἀπὸ ὕψους 1200 μέτρων.

** Καὶ μεταξὺ τῆς γαλλικῆς ἀριστοκρατίας ἀναφέρεται ὡς ἀλπινιστῆς ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν κ. Δελκασσέ.

** Δὲν πρέπει ὅμως νὰ νομίση κανεῖς, ὅτι μόνον τὸ ἰσχυρὸν φύλον καταγεῖ παρόμοια ἄθλα.

** Ὁ ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν, αἱ ὁποιαὶ ἀνέρχονται τὰς Ἄλπεις, αὐξάνει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

** Γαλλίδες κυραὶ ἀναφέρονται πολλαὶ ὡς ἀλπινίστριαι, μία δὲ ἀνῆλθεν εἰς μίαν τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν τῶν Ἰμαλαίων.

** Ἐν Ἰταλίᾳ ἡ βασιλομήτωρ ὑπῆρξεν ἐξαίρετος ἀλπινίστρια καὶ σήμερον ἀκόμη ἀναρριγᾶται καλλίτερον ἀπὸ πολλοὺς ἄνδρας.

** Ἡ Μαθηλὶδη Σερχό, ἡ γνωστοτάτη μυθιστοριογράφος, διακρίνεται διὰ τὰς ἀναβάσεις τῆς εἰς τὸ Ἐγκαντίν.

** Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς συζύγους των αἱ Γερμανίδες ἐπιχειροῦν πολὺ ὀλίγον μεγάλας ἀναβάσεις. Τούναντίον δὲ πολυάριθμοι Ἀγγλίδες καὶ ἰδίως Ἀμερικανίδες εἶνε ἐξαίρετοι ἀλπινίστριαι.

** Ἀπέθανε εἰς τὸ Παρίσι ὁ Ἑρρίκος Οὐσσαὶ ὁ τὸσον ἀγαπήσας τὴν Ἑλλάδα συγγραφεὺς.

** Ἦτο τέλειος τζέντλεμαν καὶ ὠραῖος ἀνὴρ. Εἶχε κεφαλὴν Ἀντινόου διὰ τὴν ὁποίαν ἦτο πολὺ ὑπερήφανος εἰς τὴν νεότητά του. Λέγουσι ὅτι μὲ πολλὴν αὐταρέσκειαν ἐγάρριζε εἰς τοὺς θαυμαστάς του κάποιαν εἰκόνα του, ἡ ὁποία παρίστανε ὡς ἐν ἀναγλύφῳ τὴν φειδιακὴν του κατατομήν.

** Νεώτατος εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ τοῦ πόθου τῶν ταξειδίων. Ὅταν ἔγεινε εἰκοσαετής εἶπε εἰς τὸν πατέρα του: «Φεύγω γιὰ τὴν Ἀθήνα».

** Εἰς μάτην ὁ Ἀρσένιος Οὐσσαὶ ἐζήτησε

† ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

νά τον αναγκάσει φοβούμενος τους κόπους και τους κινδύνους τόσον μακρυνού ταξιδίου κατά την εποχήν εκείνην. Ο Έρρίκος Ούσσαϊ έμεινε άμετάπειστος.

* * * « — Θέλω, είπε, να γράψω την ιστορίαν του Άπελλή και την ιστορίαν του Άλκιβιάδου. Πρέπει να πάω εκεί για να εύρω ντοκουμέντα ».

* * * Επέστρεψε εις τὸ Παρίσι μετὰ τρία έτη άπου έσπούδασε την νομισματολογίαν και την αρχαιολογίαν

* * * Συνέγραψε δέ την ιστορίαν του Άλκιβιάδου και την ιστορίαν του Άπελλου και υπέβαλε τὰ δύο αυτά δοκίμια εις την Άκαδημίαν, ή οποία τὰ έβράβευσε.

* * * Βραδύτερον εξελέγη άκαδημαϊκός. Ήδη μοσίευσε πολλά ιστορικά έργα και έγραψε ιστορικός και φιλολογικός πραγματείας εις εφημερίδας και περιοδικά εν οίς την « Εφημερίδα των Συζητήσεων » και την « Επιθεώρησιν των δύο Κόσμων ».

* * * Άλλ' όλη αυτή ή εργασία έμεινεν άπαράτητος χανομένη εις τόν ώκεανόν της παραγωγής του περιοδικού τύπου.

* * * Τέλος δύο του έργα άναφερόμενα εις την σύγχρονον ιστορίαν, εις την ναπολεόντειον εποχήν τὸ 1814 και τὸ 1815 τὸν ανέδειξαν και τὸν έκαμαν δημοφιλή.

* * * Τὸ ένδιαφέρον, τὸ όποίον εξεγείρουν προέρχεται εκ του πλούτου και της άκριβείας των ντοκουμέντων. Νομίζει κανείς αναγινώσκων αυτά, ότι περιέργεται μουσεϊόν, όπου τὸ κάθε πράγμα είνε τοποθετημένον εις τήν θέσιν του.

* * * Τὸ ύφος του Ούσσαϊ είνε άνάλογον πρὸς τήν εικόνα του πνεύματός του. Είνε ύφος ακριβές, συντεθειμένον εκ μικρῶν φράσεων, ύφος πὸς ομοιάζει με μωσαϊκόν.

* * * Ο άρχιτέκτων κ. Άριστοτέλης Ζάχος, του όποίου τὰ έργα θά θαυμάσουν σήμερα οι άναγνώσται του « Καλλιτέχνου », εργάζεται με άπίστευτον ταχύτητα και ύπομονήν.

* * * Δύναται να μην εργάζεται επί μῆνας, άλλ' όταν πρόκειται να παραδώσῃ ένα σχέδιον, τότε δέν χαρίζει εις τὸν εαυτόν του ούτε όλίγων λεπτῶν άνάπαυσιν.

* * * Από μηνός έγκατεστάθη εν Άθήναις ιδρύσας τὸ άτελιέ του μαζί με τὸν ζωγράφον κ. Φερκευδην εις πανάρχαιον των παλαιῶν Άθηνῶν σπίτι παρα τὸς πρόποδας της Άκροπόλεως.

* * * Αμφότεροι οί καλλιτέχναι έκαμαν εκεί λαμπράν καλλιτεχνικήν έγκατάστασιν.

Διευθυντής του « Καλλιτέχνου »: ΓΕΡ. ΒΩΚΟΣ

Άθήναι, Τυπ. « Έστία » Μαΐονερ και Καργαδούρη — 8596

ΤΕΑ ROOMS

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΑΚΗ

ΑΘΗΝΑΙ. — ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΜΕΓΑΡΟΝ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

— Τὸ άριστοκρατικώτερον κέντρον. — Έντευκτῆριον όλων τῶν ζένων. — Πολυτερεῖς αἰδουσαι έξαισίον ρυθμοῦ έσωιλώσεως. — Ίδιαιτέρα αἰδουσα καωνιστηρίον με οικειοτέραν ωεριβολήν των ωερατῶν (άνευ luxus). — Ύψηρεσία Έλβετίδων δερωαινίδων.

Ήλεκτρικός φωτισμός άωλετος την νύκτα. — Ίδεῶδες καθαριότητα και ιδεῶδες ωοιότητα υλικῶν. — Ίάλα άωδ τὰ ιδιόκτητα βουστάσια. — Γιαούρι έξοχον μόνον στοῦ Χρυσάκη δά εύρετε.

Όστις δέξει γάλα δι' άσδενεῖς, διὰ μικρά παιδία μόνον στοῦ

Χ Ρ Υ Σ Α Κ Η

δύναται να ωρομυδευθῇ άγνόν άωδ τὰς ωεριφήμους έλβετικές άγελάδας. — Όλα τὰ είδη της γαλακτοκομίας. — Τὰ γυνσιώτερα τέια και αι δρεωτικώτεραι σοκολάται εκ του έξωτερικού.

Ένα τσάϊ εις του

Χ Ρ Υ Σ Α Κ Η

είνε εκτός της γευστικής άωολάσεως μία ψυχική χαρά λόγω του ήρέμου και άσειρώς καλαισθήτου ωεριβάλλοντος.

Τὸ κατάστημα παραμένει άνοικτόν καθ' εκάστην εκτός τῶν Κυριακῶν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ. -- Οδός Σταδίου αριθ. 44. -- ΑΘΗΝΑΙ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ:

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ

μετά θανμασιών εικόνων. Άπαραίτητον και μοναδικόν διά κάθε χριστιανόν θέλοντα νά παρακολουθή τας ιεράς λειτουργίας τής Έκκλησίας μας από εξηκριβωμένον κεϊμένον. Δεμένον Δρ. 2.50

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Ο ΤΑΦΟΣ

(β' έκδ.) μετά προσθήκης του «Πρώτου Λόγου των Παραδείσων». Δρ. 2.—

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ:

ΠΕΛΟΠΙΔΑ ΤΣΟΥΚΑΛΑ

Υποπλοίαρχου του Β. Ναυτικού

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑ

Έκδοσις Β' μετά πολλών βελτιώσεων. Δεμένον Δρ. 12.—

ΙΑΚΩΒΟΥ ΜΠΑΧΑΒΙΟΛΟΥ

Μέλους του Ελοπτικού Συμβουλίου τής Δημοτικής Έκπαιδευσεως

ΣΥΜΒΟΥΔΑΙ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ ΚΑΙ ΤΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΣΣΑΣ

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 3.—

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

ΑΔΑΒΑΣΤΡΑ. — ΠΑΛΗΣ ΒΙΟΛΙ. — ΒΑΣΙΛΗΑΣ ΑΝΗΛΙΑΓΟΣ

ΔΕΧΟΜΕΘΑ ΑΠΟ ΤΟΥΔΕ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Τόκοι καταθέσεων προς 4 1/4 %
εις πρώτην ζήτησιν

ΔΡΑΓΩΝΑΣ

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΚΑΠΕΛΛΑ

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

ΙΗ' Ακαδημαϊκόν Έτος 1911—1912

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ. (Πλατ. Κάνιγγος)

ΣΧΟΛΑΙ ΑΝΩΤΕΡΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ,

ΓΕΩΡΓΙΚΗ, ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ

Έναξίς έγγραφών 20 Αργύριου, μαθημάτων 15 Σεπτεμβρίου.

Γίνονται δεκτοί και μαθητές.

Προς ένίσχυσιν των τεχνικών σπουδών τα δίδακτρα ήλατώθησαν εις τὸ 1/3 ἀπὸ τοῦ παρελθόντος έτους.

Η ΚΑΘΕ ΜΙΑ ΚΥΡΙΑ ΗΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΗ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΧΗΜΙΚΑ ΦΥΣΙΓΓΙΑ ΑΡΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΧΗΜΙΚΟΥ ΚΟΣΜΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Α. ΣΑΚΑΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ. — ΟΔΟΣ ΑΛΚΑΜΕΝΟΥΣ 36. — ΑΘΗΝΑΙ

Διαλύετε τὸ περιεχόμενον ἑκάστου φυσιγγίου εις 1/2—3/4 λίτρας καθαροῦ οἰνοπνεύματος, προσθέτετε 1/2 λίτραν ὕδατος καὶ ἔχετε τὴν κολώνιαν σας, τὸ ἀντιλιτυριώδες σας καὶ παντὸς εἶδους ἀρώματα violette, reseda, muguet, Akakia, rose κτλ.

Με 2 μόνον δρ. ἔχετε μίαν ὀκτὴν κολώνιαν. Δι' ὄλου τὰ εἶδη τιμὴ ἀνεπίδεκτοι συναγωγισμού. Πληροφορία καὶ τιμοκατάλογοι διὰ τὴν χονδρικὴν πώλησιν παρὰ τῷ κ. Α. Σακαλῇ.

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

ΟΦΘΑΛΜΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ

ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

ΥΦΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΠΑΣΧΟΝΤΩΝ

διὰ θεραπείας καὶ ἐγχειρίσεις ὄλων τῶν ὀφθαλμικῶν νοσημάτων.

ΑΘΗΝΑΙ. ΟΔΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ 20

Η "ΑΝΑΤΟΛΗ,,

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Έταιρικὸν Κεφ. Δρ. 2.000.000

Ήσφ. Κεφάλ. Δρ. 20.000.000

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΓΕΡ. ΒΩΚΟΥ

H ΚΑΤΟΧΗ, δράμα εις πράξεις πέντε . . . . . δρ. 1.—
ΤΟ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ, δράμα εις πράξεις τρείς . . . . . > 0.75
Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ, δράμα εις πράξεις τρείς . . . . . > 0,75

Ἐξεδόθησαν μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου Η. Ν. Δικαίου, Ἀθῆναι, οδὸς Βουλῆς, καὶ ἀποστέλλονται ὁπουδήποτε ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΘΩΜΑΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΛΥΠΤΗΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΖΑΠΕΙΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ

Μνημεῖα ἐπιτάφια.— Ἀνδριάντες καὶ προτομαί.— Γλυπτικὰ ἔργα διακοσμῆσεως ἐκκλησιῶν.— Διάφορα γλυπτικὰ καὶ ζωγραφικὰ ἔργα πρὸς πώλησιν.— Παραγγελίαι διὰ πᾶσαν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν.

Ὀλίγαι ἐναπομείνουσαι πλήρεις σειραὶ τοῦ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ τοῦ α' ἔτους τῆς ἐκδόσεώς του πωλοῦνται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον

ΗΛΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ: Ὀδὸς Βουλῆς.

ἀντὶ δρ. 8. Εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ε. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ 10, ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ ΠΑΡΑ ΤΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

"Ολοι οἱ καλλιτέχνη, ὅλοι οἱ συγγραφεῖς, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ θεάτρου φωτογραφοῦνται κατὰ προτίμησιν εἰς τὸ φωτογραφεῖόν μας, διότι εἶνε ἀληθινὸν καλλιτεχνικὸν ἐργαστήριον.

Μηχανήματα τέλεια, ταχύτης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι παντὸς συναγωνισμοῦ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ

Μεταχειρίζεσθε τὸν

ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΑΣ ΦΩΤΙΣΜΟΝ

δι' οἴνοπνεύματος ἐκ σταφίδος εἶναι

Ο ΔΙΑΥΓΕΣΤΕΡΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΑΜΙΑΝΤΩΝ

ΖΗΤΕΙΤΕ ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΑ ΠΑΡΑ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΑ ΑΜΙΑΝΤΑ

"ΒΟΤΡΥΣ,"

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Καταθέσεις εις τραπεζικὰ γραμμάτια.

Τροποποιηθείσης τῆς κλίμακος τῶν τόκων τῶν εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια νέων ἐντόκων καταθέσεων ἐν ὄψει ἢ ἐπὶ προθεσμίᾳ, δηλοποιεῖται, ὅτι ἀπὸ 15 Ἀπριλίου 1909 ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δέχεται παρὰ τε τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτοῖς καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἀποδοτέας ἐν ὄψει ἢ ἐν ὀρισμένη προθεσμίᾳ ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς ἐν ὄψει ἀποδοτέας καταθέσεις μέχρι ποσοῦ δρ. 10,000, πέρα τοῦ ποσοῦ τούτου τοῦ τόκου ὀριζομένου εἰς 1 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος μέχρι 50,00 δραχμῶν πέρα δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰς 1/2 τοῖς 1/10. Αἱ καταθέσεις αὗται γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἀνοικτὸν λογαριασμὸν παραδιδόμενον τῷ καταθέτῃ βιβλιαρίου λογαριασμοῦ καὶ βιβλιαρίου ἐπιταγῶν.— 2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *ἑξήμισιν* τοῦλάχιστον.— 2 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *ἑν ἔτος* τοῦλάχιστον.— 3 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *δύο ἔτη* τοῦλάχιστον.— 3 1/2 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *τέσσαρα ἔτη* τοῦλάχιστον.— 4 τοῖς 1/10 κατ' ἔτος διὰ τὰς καταθέσεις τὰς ἀποδοτέας μετὰ *πέντε ἔτη* τοῦλάχιστον ὡς καὶ διὰ τὰς πέρα τῶν πέντε ἐτῶν ἢ τὰς διαρκεῖς.

Καταθέσεις εἰς χρυσόν.

Δέχεται ἐτι ἐντόκους καταθέσεις εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας Ἀγγλίας, ἀποδοτέας ἐν ὀρισμένη προθεσμίᾳ ἢ διαρκεῖς ἐπὶ τόκῳ :

1 1/2	τοῖς 1/10	κατ' ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6	μηνῶν	τοῦλάχιστον
2	"	"	"	"	1	ἔτους	"
2 1/2	"	"	"	"	2	ἐτῶν	"
3	"	"	"	"	4	ἐτῶν	"
4	"	"	"	"	5	ἐτῶν	"

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται παρὰ τῷ Κεντρικῷ καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

Β. ΚΟΝΤΟΜΑΝΩΛΗ

ΑΘΗΝΑΙ

Ὀδὸς Ἰπποκράτους 3.

Ὁ κ. Κοντομανώλης εἶνε ὁ βιβλιοδέτης τοῦ «Καλλιτέχνου». Αὐτὸ νομιζομεν, ὅτι εἶνε ἡ καλλιτέρα σύστασις διὰ νὰ πεισθοῦν οἱ ἀναγνώσται μας περὶ τῆς ἀπολύτως καλλιτεχνικῆς του ἐργασίας.

Ἐπὶ πλέον προσθέτομεν συστάσεις διὰ τὴν ἑκτακτὸν ταχύτητα περὶ τὴν παράδοσιν τῶν παραγγελιῶν καὶ διὰ τὰς ἀπιστεῦτως εὐθηνὰς τιμὰς του.

ΤΟ "ΦΛΟΓΙΣΜΕΝΟ ΡΑΣΟ,"

ΤΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗ

ΕΞΕΔΟΘΗ

Παραγγελίαι στέλλονται εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ «Καλλιτέχνου».

Ο ΤΟΜΟΣ ΔΡ. 2

ΑΙ ΓΝΗΣΙΑΙ SALAMANDRES E. CHABOCHE

Αι τελειότεραι φορηταὶ θερμάστραι τοῦ κόσμου. Μεταφέρονται ἀπὸ δωμάτιον εἰς δωμάτιον πρὸς δέρμασιν αὐτῶν, ἄνευ ἰδιαιτέρου καυνοδόχου θερμαίνουσι 10 δωμάτια εἰς μίαν ἡμέραν, οὐδόλως ἐκπέμψουσι ὄσμήν, ἀπλοῦνται δις τὸ 24ωρον, καταναλίσκουσι 40 λεπτῶν καύσιμον ὕλην τὸ ἡμερονύκτιον, εὐρίσκονται ἐν λειτουργίᾳ ἄνω τῶν 2.000 ἐν Ἀθήναις.

**ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 5
Χ. ΚΟΥΡΑΚΟΣ**